

112 2010/3 Innehåll

Uppsatser

- Christian Andersson*: Populism och journalistik – stadigt sällskap eller tillfällig bekantskap?..... 271
- Karl Persson*: Lagöverträdelse och ohälsa – ansvarig för det ena men inte för det andra?..... 288

Statsvetenskapliga förbundet

- Magnus Erlandsson*: Förbundsredaktören har ordet..... 295
- Magnus Erlandsson*: Fem snabba frågor till Gissur Ó Erlingsson..... 298

Litteraturgranskningar

- Mikael Blomdahl*: The Political Use of Force. Beyond National Security Considerations as a Source of American Foreign Policy.
Anm. av Erik Noreen..... 301
- Anna Zachrisson*: Commons Protected For or From the People: Co-management in the Swedish Mountain Region?. Anm. av Svein Jentoft..... 306
- Anna C. Spänning*: Towards Institutional Stabilization and Development? A Study of Inter-Organizational Cooperation in the Tajik Cotton Industry.
Anm. av Bo Petersson..... 316

Översikter och meddelanden

- Leif Johansson*: Förteckning över svenska doktorsavhandlingar i statsvetenskap 1890-2009 325

Statsvetenskaplig tidskrift

Ny följd, årg 90. Utgiven av Fahlbeckska stiftelsen. **redaktionssekreterare** Mats Sjölin (ansvarig utgivare) **bitr redaktionssekreterare** Björn Badersten **förbundsredaktör** Magnus Erlandsson **redaktionsråd** Christina Bergqvist, Uppsala universitet, Niklas Eklund, Umeå universitet, Mikael Gilljam, Göteborgs universitet, Ann-Cathrine Jungar, Södertörns högskola, Mats Lindberg, Örebro universitet, Carina Lundmark, Luleå tekniska universitet, Ulf Mörkenstam, Stockholms universitet, Björn Badersten, Lunds universitet, biträdande redaktionssekreterare, Mats Sjölin, Linnéuniversitetet, redaktionssekreterare, Magnus Erlandsson, förbundsredaktör **teknisk redaktör** Bengt Lundell

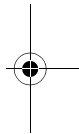
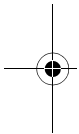
Tidskriften utkommer med fyra nummer per år **prenumerationspris** 2010 380 kr **enstaka nummer** 100 kr **medlemmar** i Statsvetenskapliga förbundet och **studenter** erhåller tidskriften till rabatterat pris. Prenumeration sker via hemsidan, genom insättning på plusgiro 27 95 65-6 med angivande av namn och adress eller genom meddelande till tidskriftens expedition

Eftertryck av tidskriftens innehåll utan angivande av källan förbjöds

Adress Statsvetenskaplig Tidskrift, Box 52, 221 00 Lund **telefon** 0470-708217 (Sjölin) 046-222 0159 (Badersten) 046-222 1071 (Lundell) **telefax** 046-222 4006

e-post statsvetenskaplig.tidskrift@svet.lu.se **hemsida** www.statsvetenskapligtidsskrift.se

tryck Studentlitteratur, Lund 2010 ISSN 0039-0747

■ www.statsvetenskapligtidskrift.se

Besök Statsvetenskaplig tidskrifts hemsida www.statsvetenskapligtidskrift.se. Där finns bl. a.:

- Utförliga anvisningar till författare om utformningen av manuskript för Statsvetenskaplig Tidskrift (kan hämtas hem som pdf-dokument).
- Tidigare årgångar av Statsvetenskaplig Tidskrift i fulltextformat – med sökfunktion till artikelarkivet. För närvarande finns artiklar i fulltext tillbaks till år 1998. Materialet kommer snart att utökas.
- Information om innehållet i kommande nummer och en aktuell utgivningsplan för Statsvetenskaplig Tidskrift.
- Information om prenumerationspriser och möjlighet att teckna prenumeration på Statsvetenskaplig Tidskrift.
- Kontaktuppgifter till redaktionen och redaktionsrådet för Statsvetenskaplig Tidskrift.
- Enklaste möjligheten till prenumeration på tidskriften.

■ Populism och journalistik – stadigt sällskap eller tillfällig bekantskap?

CHRISTIAN ANDERSSON¹

Populism and journalism – going steady or chance acquaintance?

The purpose is to discuss the relationship between populism and journalism at three different levels: populism as an invective, populism as news criteria and populism as news ideology. Sometimes populism is used pejoratively by scholars in line with its general use in the media as synonym of opportunism, demagoguery and overzealous search for popularity. Sometimes populism in the media is mainly linked to the newsworthiness of charismatic political leaders and their rhetoric. Sometimes scholars see an ideological kinship between populism and the journalistic ideology manifesting itself in the so-called media logic. Mazzoleni calls this media populism. The main limitation of the media populism approach is its normative starting point. This also ignores the fact that both populism and media logic are part of different media-political systems with different characteristics depending on the political, economical, cultural and historical background. A historical-political approach to the relation between populism and journalism in different media systems, as defined by Hallin & Mancini seems to be more fruitful.

---

1. Syfte

Nypopulistiska rörelser i Europa vinner terräng i allmänna val. Därmed blir diskussionen om relationen mellan populism och medier allt intensivare. Ofta förs den i normativa termer: hur *bör* medierna förhålla sig till nypopulismen. Men vid sidan av det moraliska och pressetiska problemet finns en fråga som handlar om mediernas format, organisation, interna arbetsvillkor, normer och behov av uppmärksamhet, s.k. medielogik. På vilket sätt skulle denna medielogik främja populistisk retorik och ideologi?

Likheten mellan den politiska och den mediala retoriken kan ibland tyckas uppenbar. Men man missar då den avgörande skillnaden mellan de båda diskurserna. Det journalistiska urvalet och vinklingen syftar till att närma sig en faktabaserad och meningsfull beskrivning av en händelse, ett skeende eller en person. Det populistiska ur-

---

¹ Christian Andersson är lektor i journalistik vid Södertörns högskola.
E-post: christian.andersson@sh.se

valet och vinklingen syftar till att konstruera bilden av en folklig gemenskap och en motsättning mellan folk och elit.

Studiet av förhållandet mellan medier och populism korsar gränserna för traditionella forskningsfält inom *political science* respektive *media studies*. Jag vill visa att när två empiriskt och teoretiskt svårhanterliga begrepp möts tenderar forskningen antingen att missa förhållandets problematik eller att dra slutsatser på grundval av ytliga generaliseringar och önsketänkande. Att sätta in både populismen och medielogiken i sitt historiska och politiska sammanhang gör analysen mycket mer komplex och svåröverskådlig men också mer nyanserad och verklighetsförankrad.

2. Populism

Populism är numera ett brett forskningsfält inom statsvetenskap och politisk sociologi som framför allt koncentrerar sig på att analysera fenomenets ideologiska, organisatoriska och socioekonomiska implikationer. Fältet har under de senaste två decennierna allt mer inriktat sig på populismen inom ramen för demokratiska system, ibland kallad nypopulism. Fältet innehåller ett överflöd av *case studies* och monografier om populistiska rörelser i olika länder. Problemet uppstår när forskarna ska enas om begreppets innehåll och analytiska potens, som ofta framstår som ganska svag.

En påtaglig svaghet med populistbegreppet är influenserna från den dagliga användningen som invektiv. Politiska ledare kan i olika sammanhang framstå som kortsiktiga opportunisterna i handling och retorik. Samhälleliga kriser är den populistiska retorikens livsluft. När bilindustrin hotas av utslagning kan nationella ledare lockas till publikfriande utspel om mer stöd eller om att ”ta hem produktionen”. Mellan skål och vägg kan man (i bästa fall) erkänna att utspelen är politiskt omöjliga (t.ex. på grund av internationella avtal) eller ekonomiskt ansvarslösa (t.ex. på grund av växande budgetunderskott). De politiska motståndarna är snabbt ute med ett fördömande ”populism”! Om begreppet ska ha något förklaringsvärde utöver den politiska strategin och den politiska retoriken så måste det också ha en ideologisk komponent.

Ett par olika komponenter återkommer i en eller annan form i olika författares definition av populistiska rörelser (Canovan 1981, 1999; Taggart 2000; Mény & Surel 2002; Mudde 2007; Taguieff 2007). De skulle kunna sammanfattas som:

- 1) Rörelserna säger sig representera ett homogent ”folk” som har gemensamma intressen oberoende av klass, gender eller ursprung.
- 2) De har ett antagonistiskt förhållande till ”eliten” som beskrivs som mer eller mindre korrupta kottier av självintressen.
- 3) De har en kritisk inställning till den liberala representativa demokratin (ockuperad av ”eliten”) och förespråkar olika typer av direkt ansvarsutkrävande (folkvalningar). Den egna parti- och ombudsorganisationen är svagt utvecklad och att rörelsen är uppbyggd kring en ”karismatisk” ledare som ”talar direkt” till folket/medborgarna/skattebetalarna.

En del forskare (Canovan 1999; Panizza 2005) ser populismen som demokratins spegelbild eller skugga. Populismen skulle då vara en logisk reaktion på den representativa demokratins svagheter. Den representativa demokratin har att slåss emot sina ”demokratiska underskott”, i form av sociala och kommunikativa avstånd mellan

medborgarna och deras representanter, ”de där uppe, vi här nere”, känslan av utanförskap och alienation, om demokratin reduceras till enbart symbolhandlingar. Populismen som ideologi innehåller föreställningen om folkets primat, om elitens opålitlighet och om det direkta mötet mellan människor som överlägset ombudsmannasystemet, oberoende av om detta direkta möte är fysiskt och materiellt möjligt eller inte.

Populism thus challenges constitutional democracy from within, in the name of democracy itself. It claims to embody a counteracting democratic promise by insisting on the need for a more pure or undiluted democracy. (Abt & Rumers 2006:410)

Populismen behöver inte i sig själv vara något demokratiskt hot eller någon demokratisk sjukta utan snarare vara en del av en ständig och nödvändig prövning av demokratin gränser och funktionssätt. ”*Populism is a gauge by which we can measure the health of representative political systems*” skriver Taggart (2000:115).

Andra forskare ser populismen som ett uppenbart hot mot demokratin. Det kan bero på att populismen förgiftar det offentliga samtalet med förenklingar och oförnuft. När det gäller den s.k. högerpopulismen beror det på att den förkastar grundläggande demokratiska värden som pluralism, tolerans och humanism. I många fall kan det vara så att populismens demokratisyn är outvecklad och oartikulerad. Populismens bärande ”folk-elit-antagonism” finns inte alltid presenterad som en genomtänkt politisk ideologi eller som en utvecklad demokratikritik. Politikerförakt och hets mot byråkrater och intellektuella kan ha mycket enklare förklaringar. Det kan handla om taktiska och strategiska val av stereotyper som går hem hos vissa väljargrupper. Det eventuella hotet mot demokratin måste i stället bedömas med utgångspunkt från hur den populistiska rörelsen förhåller sig till grundläggande medborgerliga fri- och rättigheter. Det handlar om vilken eller vilka ”sakfrågor” (som kan vara mer eller mindre osakliga) som den populistiska rörelsen väljer att använda som banner. En populistisk rörelse med EU-motstånd som huvudfråga kan t.ex. ha ett helt annat förhållande till demokratiska värden än en rörelse som vill avskaffa religionsfrihet.

Problemet är att den populistiska ideologin till skillnad från andra politiska ideologier säger ganska litet om politikens innehåll. En socialist är i allmänhet anhängare av statsinterventionism. En liberal hyllar i allmänhet de fria marknadskrafterna. En populist kan vara ”antingen eller”. Eller ”både och”. Den kan byta åsikt i dagspolitiken (men inte i sin huvudfråga) lika ofta som andra byter skjorta. I den praktiska politiken lånar populisterna friskt från andra ideologier, beroende på omständigheterna, vilket ligger bakom populistforskarnas rika bildspråk om populismens ”tomma hjärta”, ”tomma skal”, ”tomma sko”, ”kameleontaktiga beteende”, ”tunna ideologi”, ”begreppsliga slippighet”, ”notoriska vaghet”, etc.

3. Mediologik och mediasystem

”Mediologik” är ett begrepp som lanserades av sociologerna David Altheide och Robert Snow i slutet på 70-talet. Om jag tolkar författarna rätt så handlar ”mediologiken” inte om hur medicinnehållet i sig självt förpackas och standardiseras eller vad

som är nyhetsurval och nyhetsvinkling. Medielogiken är i stället den kommunikativa process som resulterar i att samhällsinstitutionerna och medborgarna anammar mediernas definition av samhällsproblem och deras förslag till lösningar. Publiken uppfattar, tolkar och handlar på basis av en kulturellt igenkännbar medielogik. Om medierna konsekvent beskriver integrationspolitiken som misslyckad, politikerna som giriga och brott och våld som en hotande samhällelig *tsunami*, så blir det sannolikt också allmänhetens bild av verkligheten.

Our point is that media are powerful because people have adopted a media logic. Since people perceive, interpret, and act on the basis of the existing media logic, that logic has become a way of life. (Altheide & Snow 1979: 237).

Medielogiken har blivit ett modeord och används i de mest skilda sammanhang, t.ex. inom fältet politisk kommunikation, ofta på svag empirisk grund. Ibland reduceras begreppet till bara en aspekt av den kommunikativa processen, nämligen till de knep som medierna utvecklat för att försöka fånga publikens uppmärksamhet (Mc Quail 2000: 55). Då handlar den främst om vissa återkommande stereotyper i medieproduktionen. Att spela på känslor, att vara personfixerad och att ha en negativ attityd till makthavare kan förekomma i vissa medier vid vissa tillfällen. Men att konstatera detta säger egentligen ingenting om kommunikationsprocessen eller om hur mottagarna tolkar budskapet. Det finns en parallell i den oprecisa användningen av begreppet ”nyhetsvärde”. Händelser blir inte nyheter för att de uppfyller fler eller färre av punkterna i en lista över ”nyhetskriterier” (Allern 2002: 141). Händelser blir nyheter av många olika skäl. Ibland är de rent slumpmässiga. Vilken journalist med vilka specialintressen fanns på redaktionen just på dagen X? Hur har andra medier rapporterat om händelsen Y? Vilken källa går att nå före deadline Z? (Gravengaard 2009). I bakgrunden finns alltid det enskilda medieföretagets resurser och marknadsinriktning.

All nyhetsrapportering bygger på urval och vinkling av en oerhört mångfacetterad och komplicerad verklighet. Urvalet och vinklingen är nyhetsrapporteringens *raison d'être*. Att rapportera allt som hänt faller på sin egen orimlighet. Även om det vore fysiskt möjligt är det svårt att tro att någon skulle vara intresserad. Urvalet och vinklingen är nyhetens själva ”affärsidé”. Processen kallas av en del forskare för ”medievriddning” (*media bias*). Michael Schudson (2003: 48-55) menar att den journalistiska verklighetsrekonstruktionen innehåller (åtminstone) fem typer av ”förvanskning” (*distortion*).

1. Nyheter tenderar att vara händelsecentrerade och personfixerade.
2. Nyheter tenderar att vara negativa.
3. Nyheter tenderar att vara distanserade och förenklade.
4. Nyheter tenderar att betona politisk strategi och taktik.
5. Nyheter tenderar att vara beroende av officiella källor.

Förhållandet mellan medielogik och medievriddning är inte kristallklart. Vissa författare betraktar de båda begreppen som synonyma (Petersson 2006: 69) andra ser medievriddningen som en konsekvens av medielogiken (Strömbäck 2009: 172). I ”medievriddning” ligger också en värdering av medierna som ”förvanskare”. Schudson skyller på den journalistiska professionen:

Event-centered, negative, detached, technical, and official: in this view, the problem with the press is professionalism, not its absence. Professionalism produces its own characteristic angle of vision, and it can be argued that it is one that helps reinforce a view of politics as a spectator sport. It tutors readers in the cool and professional gaze that sees through policy pronouncements and rhetorical appeals and focuses on the strategies and tactics of the political trade (Schudson 2003: 55).

I många fall tycks både medielogiken och medievriddningen ha starka normativa inslag: de handlar om vad författaren tycker är bra eller dålig journalistik. Schudson erkänner också att han tycker att kriterierna på medievriddning i själva verket är oundgängliga för att journalistiken ska kunna spela sin roll för en vital offentlig debatt:

What journalistic predispositions can enable them to take advantage of their limited but real autonomy to fulfill the potential of a free press for vigorous, robust discussion of public issues? I am defending, somewhat to my surprise, what are usually attacked as the worst features of the American press – a preoccupation with events, a morbid sports-minded fascination with gladiatorial combat, a deep, anti-political cynicism, and a strong alienation of journalists from the communities they cover. (Schudson 2008: 62)

Hallin och Mancini konstaterar att studiet av journalistik alltid haft ett starkt normativt inslag (Hallin & Mancini 2004: 13). Det beror enligt författarna på att det har sina rötter i journalistutbildningen som alltid handlat mer om vad journalistiken *bör* vara än om vad den *är*. Den amerikanska journalistikforskningen har sedan andra världskriget varit inbäddad i en moderniseringsteori som betraktat amerikanska liberala ideal om neutralitet och objektivitet som journalistikens högsta stadium. Bakgrunden var kalla kriget och kampen mot totalitära system. Hallin och Mancini vill erbjuda ett alternativ till denna normativa approach genom att placera journalistiken i sitt historiska och institutionella sammanhang i olika mediesystem i Västeuropa och Nordamerika. Författarna skiljer mellan tre olika idealtyper med utgångspunkt från mediemarkandens utveckling (i synnerhet tidningsläsandet), kopplingen mellan medierna och politiska partier, utvecklingen av journalistiken som profession och på vilket sätt staten intervenerar (eller låter bli att intervensera) i mediesystemet.

Hallin och Mancinis historiska och institutionella angreppssätt mynnar ut i de tre ofta citerade idealtyperna: den polariserade pluralistiska modellen i Sydeuropa, den demokratiska korporativistiska modellen i Nordeuropa och den anglosaxiska liberala modellen i USA, Kanada, Irland och UK. Om jag skulle försöka hitta en kärnfråga i Hallin & Mancinis breda empiriska material (som på många punkter inte låter sig kvantifieras) så handlar den om journalistikens autonomi. Grovt förenklat skulle då den journalistiska autonomi i Sydeuropa vara begränsad av det politiska systemet och i den anglosaxiska modellen av marknaden. I den nordeuropeiska modellen skulle journalistiken ha en viss autonomi på grund av starka public serviceföretag, en relativt stark tidningsmarknad, journalistisk professionalism och på grund av ett statligt engagemang som bygger på att medierna är samhällseliga institutioner och inte bara kommersiella företag (s 196).

Författarna väljer att koncentrera sin studie på Västeuropa och Nordamerika eftersom det här handlar om system "...that have relatively comparable levels of economic development and much common culture and political history" (s 6). EU: s nya medlemsländer i Öst- och Centraleuropa finns inte med. Eftersom den historiska utvecklingen av marknad och demokrati spelar en avgörande roll i Hallin & Mancinis modellbyggande ligger det nära till hands att placera mediasystemen i de nya medlemsstaterna i närheten av den polariserade pluralistiska modellen. *The Media in Europe* (Kelly, Mazzoleni & McQuail 2008) beskriver journalistiken i Öst- och Centraleuropa som fattig på professionalism, autonomi och statlig uppbackning i lagstiftning och ekonomiskt stöd. Antologin *Comparing Media Systems in Central Europe – Between Commercialization and Politicization* (Dobek-Ostrowska & Glowacki 2008) kommer fram till samma slutsats om än med vissa reservationer.

Hallin & Mancini menar att utvecklingen av en bred tidningsmarknad är en viktig skiljelinje mellan de olika modellerna. I länder som saknar en stor tidningsmarknad är allmänheten i stället helt beroende av televisionen. I en tabell som visar tv: s vikt som nyhetskälla i förhållande till tidningsläsandet i EU-länderna 2001 (se tabell 1) grupperar sig Nord- och Sydeuropa tillsammans i sina respektive modeller (med den anglosaxiska modellen i mitten). Sex år senare, 2007, ser tabellen i stort sett ut på samma sätt för de femton "gamla" medlemsländerna. Bara Tyskland har närmast sig genomsnittet efter ett fall i tidningsläsandet. Österrike har behållit sin plats trots minskning med drygt tio enheter i både tidningsläsandet och tv-tittandet. De tolv "nya" medlemsländerna befinner sig samtliga över EU15-genomsnittet när det gäller förhållandet mellan tv- och tidningskonsumtion (utom Estland och Slovenien), på den sida där man återfinner de sydeuropeiska länderna i den polariserade pluralistiska modellen.

4. Populism i medier och mediepopulism

4.1 Populism som invektiv

Mény & Surel klagar över mediernas överanvändning av etiketten "populism" bidrar till att utarma ett begrepp som i sig självt är vagt och svårfångat:

The weak and vague content of this ideological framework makes it more opportunistic and flexible than the more value-laden dominant ideologies. This intrinsic vagueness is exacerbated by the widespread and overextended use of the populist label, particularly in the media. (Mény & Surel 2002: 18).

Begreppet populism används flitigt i medierna och får då sällan någon förklaring eller närmare definition. Det är i allmänhet synonymt med opportunism, demagogi och publikfrieri (Andersson 2009:8-16). Tendensen till populism i den mediala retoriken, dramaturgin, logiken eller nyhetsvärderingen har varit ett vanligt tema ända sedan utvecklingen av den gula pressen i New York i slutet av 1800-talet. Den utvecklingen innebar ett genombrott för kommersiella massmedier, baserade på professionell journalistik i stället för på partijournalistik, och därmed också ett genombrott för en helt ny typ av mediediskurs, "... making sections of the press more populist and implicitly more favorable to the political right." enligt McQuail (1987: 13). Kovach och Rosenstiel kallar Jo-

seph Pulitzer ”*the great populist journalistic innovator*” (Kovach & Rosenstiel 2007: 84), vilket snarare måste tydas som en komplimang.

Gemensamt för denna populismdiskurs är att den inte närmare preciserar begreppet eller diskuterar begreppets förklaringsvärde. Man flyttar så att säga bara problemet ut i det okända. Ett par exempel kan illustrera denna typ av *fuite en avant*. Lars Nord menar att kommersiella medier har ett val i sin bevakning av politik och samhälle och att det valet står mellan popularisering och populism.

Dessa förmildrande omständigheter kan dock nästan aldrig sägas om populistiska medier som i stället konsekvent väljer att förenkla och förvanska verkligheten för att kunna presentera de nyheter som förväntas locka störst publik. Dagens kvällstidningar kan, i sina bästa stunder, sägas balansera mellan dessa båda positioner, medan de flesta kommersiella radio- och tv-kanaler drar mer mot populism än popularisering, om de överhuvudtaget uppmärksammar någon politisk fråga. (Nord 2008: 251)

Tom Olsson talar om ”den massmediala logikens inneboende tendens till populism” i sin studie av den manliga medielogikens dominans på 1900-talets journalistiska fält.

Så, visst finns det en populistisk underström i journalistiken. Den har att göra med själva den massmediala karaktären och journalisters tendens att ställa den politiska makten (och politikerna) mot medborgarna. (Olsson 2006: 189).

Det är värt att notera att populism i amerikanska *media studies* inte har samma pejorativa undermening. Det kan förklaras med att populism i USA har en historisk tradition av decentralisering och kamp mot politiska och ekonomiska maktmonopol. Den historiska betydelsen av decentralisering och civilt deltagande (Tännsjö 1992) skiljer den amerikanska populismen från annan populism och om den förra är decentraliserad så är den senare toppstyrd (Barr 2009). När t.ex. Frank Durham (2008) studerar *The populist turn in television coverage of Hurricane Katrina* så handlar det just om den decentralisering av mediernas bevakning som blev följden av den federala regeringens frånvaro på katastrofplatsen i New Orleans. Detta till skillnad från bevakningen av 9/11-attacken som kännetecknades av ett starkt samförstånd mellan stat och medier. Också Internetexplosionen kom i USA tidigt att diskuteras i termer av motsättning mellan elit och populism, en motsättning som skulle kunna vitalisera demokratin genom större mångfald och pluralism i den offentliga debatten (se t.ex. Bimber 1998).

4.2 Populism som nyhet

I tidigare populismforskning fanns inte medier som eget fält. Varken Canovan (1981) eller Taggart (2000) diskuterar populismens kommunikation. Dennis Westlinds populiststudie (1996: 13) tar visserligen avstamp i Orson Welles mästerverk *Citizen Kane* från 1941 som också är en berättelse om den moderna journalistikens utveckling i slutet av 1800-talet och dess nära koppling till amerikansk populism. Westlind använder *Citizen Kane* (som dessutom får pryda omslaget) för att illustrera förhållandet mellan ledare och folk. Trots sin fixering vid populism som diskurs fördjupar sig Westlind inte i den mediala dimensionen. Liksom andra populistforskare tycks han utgå ifrån

att medierna förmedlar ett budskap mellan avsändare och mottagare utan att påverka själva diskursen eller dess tolkning.

Om mediedimensionen förekommer i *populist studies* så handlar den ofta just om medierna som plattform för färgstarka eller karismatiska ledare. Rydgren (2005:40) spårar Ny Demokratis genomslag till Ian Wachtmeisters och Bert Karlssons framträdande i SVT:s Svar Direkt den 23 november 1990, tätt följt av en presentation av parti-programmet på DN Debatt den 25 november, ett genomslag som alltså följde efter exponering i två av Sveriges ledande elitmedier. Rydgren menar också att det var ”medieskuggan” efter det att partiet förlorat sin vågmästarposition i riksdagen som bidrog till partiets sammanbrott.

Pierre-André Taguieff introducerar kort begreppet *télépopulisme* (2007: 211-216). Det är en medieanpassad populism vars främsta resurs är just ledarens genomslagskraft i etermedierna med ett förenklat ”folkligt” budskap i konflikt med ”den politiska klassen”. Exempel: Ross Perot i USA, Silvio Berlusconi i Italien, Stanislaw Tyminski i Polen, Bernard Tapie i Frankrike, Christoph Blocher i Schweiz och Carl I. Hagen i Norge. Om Taguieff varit mer uppdaterad hade han säkert kunna lägga till Pia Kjersgaard, Siv Jensen, Marine Le Pen, Barbara Rosenkranz och Krisztina Morvai för att förta intrycket av manlig populistisk hegemoni. Tv-mediet lämpar sig utmärkt för färgstarka demagoger med förenklade budskap. Förutsättningen för tv-populistens framgångar enligt Taguieff är att tv-bolagen, både kommersiella och public service, öppnar sina portar på vid gavel.

Också Wolfgang Müller (2002) tar fasta på ”personaliseringen” som det bärande elementet i medielogiken när han ger den mediala bakgrunden till Jürg Haiders framgångar. Längre höll de två stora partierna, socialdemokratiska SPÖ och kristdemokratiska ÖVP, den österrikiska public service televisionen ORF i ett fast grepp enligt den etablerade maktodelningsprincipen – *Proporz* – som växte fram efter andra världskriget. Konkurrerande aktörer på kabelnätet var marginella men tvingade ändå ORF att ge nyhetsrapporteringen större underhållningsvärde för att behålla sin marknadsdominans. Därmed kom valbevakningen inte längre att handla om kamp mellan parti-program utan om kamp mellan olika personligheter. Den nya medielogiken utgjorde en särskilt fördelaktig miljö för en naturlig kommunikator som Jürg Haider menar Müller (s 160).

I sin breda genomgång av populistiska radikala högerpartier i Europa ägnar Cas Mudde några få sidor åt ”The media: friend and foe” (2007: 248-253). Han konstaterar att det råder en anmärkningsvärd brist på seriösa studier av mediernas betydelse för ny populistiska partiers framgång eller motgång. Liksom många andra kommentatorer menar Mudde att det finns en länk mellan populism och innehållet i de medier som brukar gå under beteckningen ”tabloider och kommersiell television”.

There is little doubt that sections of the media, particularly tabloids and commercial television, discuss issues and use discourses very similar to those of the populist radical right (e.g. Norris 2000). Consequently, they are setting a public agenda highly favourable to populist radical right parties, which raise similar issues and present solutions in line with those offered or suggested in these media.” (Mudde 2007: 249)

Men Mudde påpekar också att det inte är något enkelt samband. Mycket beror på s.k. ”*issue ownership*”, vem som ”äger” frågan. I länder där högerpopulism är mainstream blir det svårt för nya populistiska partier att profilera sig i mediediskursen (t.ex. Italien). I länder där högerpopulismen är marginell får nya partier ofta elitmedierna emot sig. Kopplingen mellan populistisk diskurs och medier kan förväntas vara särskilt påtaglig om medierna kontrolleras av politiker eller politiska rörelser med populistiskt anslag, som Silvio Berlusconis kommersiella medieimperium i Italien eller den katolska radiostationen *Radio Maryja* i Polen. Mudde vidgar problematiken till att handla om relationen mellan de politiska och mediala systemen (i likhet med Hallin & Mancini).

Vad Mudde exakt menar med ”*tabloids and commercial television*” är inte helt klart. Nästan alla tidningar kommer numera ut i tabloidformat och televisionens ägandeförhållande ger ingen automatisk vägledning om innehållet. Sannolikt menar han med ”*tabloids*” varken format (i motsats till *broadsheet*) eller stil (enklare språk, kortare artiklar, etc) utan ämnesval (brott, skandaler, olyckor, kändisar, etc.), vilket också är Pippa Norris definition av ”*tabloidization*” (2000: 71).

Olika politiska och kulturella traditioner i olika länder gör att medielandskapet ser mycket olika ut. Olika medielandskap ger stora skillnader i synen på populism mellan ”*elite media*” med ett visst publicistiskt ansvar och underhållningsinriktade ”*tabloid media*”. Det är en av de viktigaste slutsatserna i en jämförande analys av ny populistiska partier och deras relationer till medierna i åtta nationella och geografiska sammanhang i Mazzoleni, Stewart och Horsfields antologi *The media and neo-Populism. A Contemporary Comparative Analysis* (2003). ”*Tabloid media*” är i allmänhet mer lyhörda för och mer beroende av masspublikens preferenser och efterfrågan. Författarna menar att masspubliken lockas av färgstarka politiska personligheter och deras spektakulära utspel. Men det är svårt att verifiera påståendet med hjälp av upplagestatistik eller med uppgifter om olika mediers kommersiella lönsamhet.

De jämförande studierna från Österrike, Frankrike, Italien, Indien, Australien, Kanada, USA och Latinamerika vill också visa att mediernas förhållande till populismen förändras över genom populistiska rörelsers livscykel. Det går från låg uppmärksamhet under den grundläggande fasen till hög uppmärksamhet under genombrottsfasen (*the insurgent phase*), avtagande uppmärksamhet när rörelsen väl är etablerad och slutligen ointresse under rörelsens nedgång och fall. Det finns tydliga exempel på denna livscykel från USA, Kanada och Australien och från en svensk horisont kan man nog säga att *Ny Demokratis* korta karriär 1991-94 passar väl in i mönstret (Rydgren 2005).

För andra ny populistiska rörelser stämmer detta mönster mindre bra. Nedgången och medialt ointresse byts i ny uppgång trots internt bråk och splittring. *Front National* störtök i Europavalet 1999 (5 procent) efter splittring men i presidentvalet 2002 kom Le Pen tillbaka (17 procent) och slog ut socialisten Jospin. Sedan var partiet på det sluttande planet fram till EU-valet 2009 (6 procent) för att åter rycka fram i regionalvalets första omgång i mars 2010 (12 procent). I valen i Österrike och Italien 2008 kom FPÖ och BZÖ och *Lega Nord* tillbaka starkt. *Vlaams Belang* var tidigare Flanderns näst största parti men gick tillbaka kraftigt i parlamentsvalet 2010 på grund av konkurrensen av ett nytt konservativt separatistparti. I norska stortingsvalet 2009 blev *Frp* näst största parti (23 procent). I det ungerska parlamentsvalet i april 2010 fick *Job-*

bike 17 procent av rösterna, en dramatisk ökning från partiets 2 procent i valet 2006. I Nederländerna ökade Frihetspartiet *PVV* från 6 procent i 2006 års val till närmare 16 procent 2010.

Beror de nypopulistiska partiernas nedgång på att mediernas intresse svalnat? Eller, tvärt om, svalnar mediernas intresse för att rörelserna befinner sig på det sluttande planet? Rörelsernas nedgång och fall berodde i alla fall tidigare ofta på interna motsättningar och stridigheter. Eftersom partiorganisationen var svag och instabil stod dörren öppen för hovintriger och kupper. Partisplittningar var legio. Populisterna föll så att säga på eget grepp, på föraktet för representativ demokrati. Det är också en av Taggarts huvudteser.

Populism is, in its political expression, usually a short-lived phenomenon. This is because its attitude towards institutions creates a set of dilemmas for it that make it self-limiting. Populism contains within itself its own limits to growth. These limits are set by the problematic relationship between populism and institutions. (Taggart 2000: 99)

Mycket talar för att utvecklingen har tagit en annan vändning under senare år och att nypopulistiska rörelser börjat få ett mindre problematiskt förhållande till institutionerna. Också populistiska rörelser institutionaliseras, särskilt efter en längre tid av parlamentarisk erfarenhet och sannolikt allra mest om de varit i närheten av den politiska makten genom regeringssamarbete eller som regeringsunderlag (Zalewski 2005). Det mediala intresset hänger då inte längre på karismatiska personligheters spektakulära utspel och bombastiska retorik, av typ negationism och Förintelseförnekelse. Nyheter skapas i stället genom genomarbetade mediestrategier. Nypopulistiska rörelser utnyttjar skickligt motståndarnas misstag och aningslöshet: en president som ger sin son ett viktigt och välbetalt jobb, en kulturminister som skriver om sina sexresor till Thailand, en rättegång mot en partiledare, som gör att han ständigt syns i medierna, etc. Rörelserna utvecklar också sin identitetspolitik, riktad mot islam i de gamla medlemsländerna och mot olika minoriteter i de nya.

4.3 Populism som medieideologi

Plasser och Ulram (2003: 27-30) menar att stilen och tonen i bevakningen av valkampanjerna i Österrike ändrades under 1990-talet. Det skulle ha berott på en allt intensivare konkurrens mellan olika medier som drev fram en mer marknadsorienterad journalistik. De kallar denna stil och ton för ”redaktionspopulism” (*newsroom populism*). Den kännetecknas enligt författarna av fyra tendenser som också brukar återkomma som kriterier på medievridning eller medielogik (jämför med Schudson ovan):

- personalisering, politikerna som stjärnor, politiken som kamp mellan personer,
- mindre utrymme åt viktiga politiska frågor och mer åt analyser av stil och taktik,
- negativism, fokus på skandaler och misslyckande,
- sportinspirerad dramatisering, ”kapplöpingsjournalistik”, opinionsundersökningarna får stor uppmärksamhet.

I centrum för denna utveckling placerar Plasser och Ulram (liksom Art 2007: 343-344, och Heinisch 2008: 77) dagstidningen *Kronen Zeitung* som med en miljonupplaga

när över 40 procent av de österrikiska läsarna. *Kronen Zeitung* anses ha legat bakom Jürg Haiders framgångar i 1999 års val då FPÖ ökade från 22 till 27 procent av rösterna. Men 2008 stödde *Krone* socialdemokraterna SPÖ som minskade från 35 till 29 procent. I EU-valet 2009 stödde tidningen den politiske vilden Hans-Peter Martin (Hans-Peter Martin listan "För äkta kontroll i Bryssel") som ökade från 14 till 18 procent.

Mazzoleni menar att "*media action is ineluctably embroiled in the emergence of neo-populist movements*" (2004: 3) och att alla ny populistiska rörelser är starkt beroende av direkt eller indirekt medhjälp (*complicity*) från medierna. Denna "oundvikliga inblandning" mellan medier och populism skulle enligt Mazzoleni bero på just medielogiken, hur medierna använder sina typiska produktionsrutiner och sin praxis för att bevaka politiska händelser och för att tolka dessa händelser genom vinkling och urval. Mediernas och populismens verklighetskonstruktion ligger så nära varandra att man enligt Mazzoleni kan tala om "mediopopulism":

"Media populism" appears to be endemic in all of the countries we have studied, and may well be a formidable pre-condition for the diffusion of "popular" – "populist" sentiments within society. (Mazzoleni 2004: 4).

Enligt Mazzoleni (2008: 51-52) är det i synnerhet tre mediologiska karakteristiska som utgör grogrunden för populistiska känslor:

- kampanjerna mot politisk korruption och mot de styrandes misstag,
- sensationell täckning av händelser och personer,
- kommersialiseringen av den politiska bevakningen.

Mazzoleni tar alltså fasta på de gemensamma dragen i populistisk retorik och medieretorik: personfixeringen, förenklingen, konfliktspekten. Också Mudde uppmärksammar dessa likheter mellan "medielogik" och "mediopopulism":

It is important to note that all kind of populists (or broadly: political outsiders) can profit from (exaggerated) media attention. This is a consequence of the "media logic" that dominates most media in contemporary Europe, leading to a type of reporting that is sometimes termed "media populism" (e.g. Mazzoleni 2003). This logic, which is particularly dominant in (commercial) television and the tabloid media, shares at least three traits with party populism: personalization, emotionalization and an antiestablishment attitude. (Mudde 2007: 251)

Det är riktigt att det i den journalistiska ideologin finns en grundläggande anti-etablissemang-attityd som i sin tur följer av det journalistiska uppdraget som tredje statsmakt ("tredje" i Sverige, "fjärde" i länder med självständigt rättssystem). "Journalistikens främsta lojalitet är gentemot medborgarna." "Journalistiken måste tjäna som oberoende granskare av makten." "Journalistiken måste sträva efter att göra det signifikanta intressant och relevant." (Kovach & Rosenstiels Andra, Femte och Sjunde Bud, 2007: 5-6). Att hänvisa till "allmänintresset" är vanligt bland journalister, inte bara för att rättfärdiga etiska övertrampar (Rosenberg 2000: 79-84). I många fall är "allmänintresset" det samma som "det som väcker uppmärksamhet", dvs. det som höjer upplagan eller publikintresset, med andra ord, marknadsandelen. Olof Petersson talar om "journalismen" som ideologi (Petersson 1996: 4):

Tanken bygger på en alldeles speciell demokratiuppfattning. Det rör sig om en egenartad blandning av elitism och populism. Journalistens förmåga att genomskåda makthavarna blir avgörande för demokratin. Folket både upphöjs och misstros. Journalisten har folkets uppdrag att nå och förmedla den kunskap som folket inte förmår finna på egen hand. Samtidigt medför fokuseringen till avslöjandet att det också är journalisten som avgör vilken kunskap folket vill nå. Det blir journalisten och inte medborgarna som drar slutsatsen. Den allsidiga informationen får därmed stå tillbaka för hjältedådet.

Men den journalistiska ideologin består också av etiska principer om ”sanning, oberoende och relevans”, principer som i många länder dessutom är kodifierade. Vad dessa regler betyder i praktiken kan diskuteras (Raum 2006) men i princip är det etiken som motiverar den journalistiska professionalismen och exklusiviteten. Medierna och journalisterna utgör dessutom en del av den härskande eliten och de delar den härskande elitens ambition att bevara den existerande sociala och politiska ordningen. Det är också Mazzolenis tes (2004: 4). Medierna är själva en del av systemet och varken kan eller vill ge sig ut på vidlyftiga populistiska äventyr. Journalistik och populism kan tyckas ligga nära varandra i stil, men i ideologi står de oftast långt ifrån varandra på ett folk-elit kontinuum.

Mazzolenis ursprungliga syn på medielogiken var att den speglade medieindustrins kommersiella logik ”*mixing the structural constraints of media communication with the typical aims of commercial communication activity*” (Mazzoleni & Schulz 1999: 251). Konsekvensen av denna mediala ekonomism blir då att också mediepopulismen styrs av marknadsföring och vinstmaximering. Gränserna mot underhållning och reklam suddas ut.

Allt fler forskare ifrågasätter medielogiken som enhetligt svepande begrepp. Knut Lundby (Lundby 2009) menar att det inte är möjligt att tala om en övergripande medielogik. Begreppet är inte ens särskilt logiskt, snarare inbjuder det till determinism, menar Knutby. I stället är det nödvändigt att precisera hur kapaciteten hos olika medier tillämpas i olika mönster av social interaktion:

This applies to both 'old' and 'new' media. However, the 'new' digital tools expand the repertoire of media available for different purpose. It does not make sense to subsume this media variety under a more or less coherent 'media logic'. That's the thinking of the past, the age of mass communication when gatekeepers or editors indeed control, frame, and format almost all media communication. Such media professionals still do to large extent, and the new digital media also work under constraints. But in media-saturated societies, there is an expanding number of alternative media uses to extend and perform regular social interaction. (Lundby 2009: 117)

Även om de etablerade mediernas journalister och gatekeepers försöker behålla kontrollen över informationen genom att utveckla olika strategier för att ”normalisera” interaktivitet och publikt deltagande (Singer 2005) så har digitaliseringen ändå inneburit en upplösning av tidigare format och rutiner. Det gäller inte minst de växande kraven på redaktionell öppenhet, transparens. Journalistiken får allt mer karaktär av

en fortgående förhandling med publik och källor. Digitaliseringen har gått olika långt i olika länder – inom EU varierar bredbandsanslutningarna mellan 77 procent i Nederländerna och 14 procent i Bulgarien (Special Eurobarometer 293, June 2008) – men den är på stark framfart. Förtroendet för Internet ökar bland EU-medborgarna medan förtroendet för press, radio och tv minskar liksom förtroendet för de politiska institutionerna (Eurobarometre Standard 72, février 2010).

Internet har också alltmer blivit ett instrument för ny populistiska rörelser för att nå ut med sina budskap, särskilt i ”media-saturated societies”, oberoende av de etablerade mediernas gatekeepers. Dels är nätet i sig självt ett decentraliserat medium och därmed en utmaning mot medieetablissemangen. Dels kan budskapet spridas fritt och utan ansvarsutkrävande eftersom det ofta är anonymt. Den anti-rasistiska organisationen *MRAP* har hittat tusentals dagligen uppdaterade sajter i Frankrike med någon form av främlingsfientligt budskap och tiotusentals bloggar (*MRAP*, 2009). Enligt *MRAP* har bloggen *f.desouche* (Français de souche = ”äka fransman”), som nästan helt och hållet ägnar sig åt invandring-brottslighet och islam, fler besökare än både socialistpartiets (*PS*) hemsida och det borgerliga regeringspartiets (*UMP*) hemsida (*Le Monde* 2010-03-10).

Mycket tyder på att samma utveckling är på gång i andra EU-länder med stark Internetnärvaro (Nederländerna, Danmark, Sverige, Finland, Belgien, Frankrike, Storbritannien och Österrike). *British National Party* (*BNP*) utnyttjar nätet som en form av alternativt medium för att presentera sin förvrängda bild av det brittiska samhället, där ”vi” är förtryckta och ”de andra” är förtryckarna (Atton 2006). Och är det verkligen så att Sverigedemokraterna dominerar de sociala nätverken i Sverige? Det påstår en debattör i *dagensmedia.se* (den 21 januari 2010): ”Deras strategi är att omedelbart kommentera och närvara på de stora tidningarnas kommentarsfält, i debattforum och på bloggar. På Youtube är de märkbart aktiva. De har till exempel tre gånger så många kanalvisningar som det regeringsbärande partiet har.”

5. Slutsats

Förhållandet mellan populism och medier är ett relativt jungfruligt forskningsområde. Det lider av populismforskningens ytliga kunskaper om kommunikation och medieforskningens begränsade kunskaper om politisk ideologi. På ytan kan mediologin och populismen tyckas ha gemensamma drag. Men det handlar i så fall om ”stil”, inte om ”ideologi”. Mycket tyder på att de flesta medier i Västeuropa, oberoende av format och politisk färg, förhåller sig ganska skeptiska till politisk populism, särskilt till sådan som har inslag av invandrar- eller främlingsfientlighet. Andra populistiska slagfält som EU, skatter, välfärd och brott kan däremot vara mindre kontroversiella för medierna.

Medierna tillhör också ”etablissemangen”, dvs. de är också själva måltavla för populistiska attacker och misstänkliggörande. Temat ”mediekonspiration” är en del av den populismens antielitistiska retorik. Medierna å sin sida betraktar populismen som ett hot mot samhällsordningen. Denna antagonism mildras eller försvinner om en ny populistisk rörelse själv är en del av etablissemangen. Den skärps om en ny populistisk

Table 1 Proportion (percentage) of Public Watching or Reading News Every Day, and the Ratio of Television to Newspaper Consumption, European Union Member States + Romania and Bulgaria, 2006.

	Television	Newspaper	TV/Newspaper	TV/Newspaper 2001*
Greece	65	11	5.91	5
Portugal	75	25	3	3.20
Spain	58	23	2.52	3
Italy	65	26	2.5	2.77
France	65	29	2.24	2.38
Belgium	64	33	1.94	2
UK	71	39	1.82	1.51
Ireland	68	46	1.48	1.46
Denmark	75	52	1.44	1.37
Germany	69	50	1.38	1.15
Netherlands	76	60	1.27	1.28
Luxemburg	66	53	1.25	-
Finland	81	71	1.14	1.17
Austria	47	44	1.07	1.11
Sweden	72	70	1.03	0.99
EU 15	67	37	1.81	
Poland	66	20	3.30	
Malta	59	19	3.11	
Cyprus	50	18	2.78	
Lithuania	75	27	2.78	
Slovakia	57	24	2.38	
Latvia	65	30	2.17	
Hungary	65	32	2.03	
Czech Rep.	52	27	1.92	
Slovenia	51	31	1.65	
Estonia	74	45	1.64	
EU 25	66	35	1.89	
Romania	65	15	4.33	
Bulgaria	71	21	3.38	

Source: Eurobarometer: Public Opinion in the European Union. Report No. 65, January 2007.

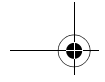
* Hallin & Mancini 2004: 25, Source: Eurobarometer No. 55, October 2001.

rörelse är isolerad genom de etablerade partiernas ostracism och *cordon sanitaire* (Van Spanje & Van der Brug 2009).

Ändå får populismen förhållandevis stor uppmärksamhet i medierna. Om den är positiv eller negativ är i det här sammanhanget oväsentligt eftersom all uppmärksamhet sannolikt gynnar populism. Att förklara den mediala uppmärksamheten kring ny-populismen med begrepp som ”nyhetsvärdering”, ”mediavridning” eller ”medielögik” är att reducera fenomenet till retorik. Avgörande är i stället relationen mellan mediasystemet och det politiska systemet.

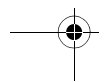
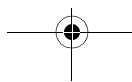
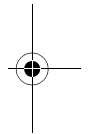
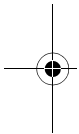
Medielandskapet varierar starkt mellan olika geografiska regioner och olika nationella kontext. Hallin och Mancini föreslår tre idealtyper som utgångspunkten för analysen av mediasystem i Västeuropa. Medielandskapet är inte hugget i sten utan för-

ändras ständigt. Författarna diskuterar en möjlig konvergens inte minst i skenet av medieindustrins globala kommersialisering. Ändå finns det stora skillnader mellan mediesystemen i EU: s olika medlemsstater, t.ex. när det gäller statens roll och mediepolitik, medborgarnas mediekonsumtion, mediernas status, journalistkårens professionalisering och autonomi och marknadsekonomins och den politiska demokratis historiska förankring. I EU finns länder med varierande erfarenhet av dessa institutioner, från sekellång utveckling till abrupta systemskiften efter auktoritära och totalitära regimers fall. Det är också här man kan studera förutsättningarna för ny populismens mediestrategi. De olika mediesystemen kan inte förklara varför ny populismen är framgångsrik eller misslyckad. Men de kan kasta ljus över vilka vägar som leder till framgångsrik eller misslyckad politisk mobilisering. I EU: s medlemsländer kännetecknas också mönstret i medborgarnas mediekonsumtion av en viss stabilitet (se tabell 1).

Med andra ord, det är svårt att föreställa sig en universell medielogik utan varje mediesystem har sin egen logik. Förhållandet mellan medielogik och populism blir därefter – ett svåröverskådligt mönster av logiker och populismer, *many variables, few cases*.

Referenser

- Abts, Koen & Rummens, Stefan, 2007. "Populism versus Democracy", *Political Studies* Vol 55, s 405-424.
- Allern, Sigurd, 2002. "Journalistic and Commercial News Values", *Nordicom Review*, Vol 23, s 137-152.
- Altheide, David & Snow, Robert, 1979. *Media Logic*, Beverly Hills, London: Sage.
- Altheide, David & Snow, Robert, 1991. *Media Worlds in the Postjournalism Era*. New York: Aldine de Gruyter.
- Andersson, Christian, 2009. *Populism*, Stockholm: SNS Förlag.
- Art, David, 2007, "Reacting to the Radical Right: Lessons from Germany and Austria" in *Party Politics*, Vol. 13, No. 3, s 331-349.
- Atton, Chris, 2006, "Far-right media on the Internet: culture, discourse and power" in *New Media & Society*, Vol. 8(4), s 573-587.
- Barr, Robert R., 2009, "Populists, Outsiders and Anti-Establishment Politics" in *Party Politics*, Vol. 15, No 1, s 29-48.
- Bimber, Bruce, 1998, "The Internet and Political Transformation: Populism, Community, and Accelerated Pluralism" in *Polity*, vol. 31, no 1, s 133-160.
- Canovan, Margaret, 1981. *Populism*, New York and London: Harcourt Brace Jovanovich.
- Canovan, Margaret, 1999. "Trust the People! Populism and the two faces of democracy". *Political Studies*, vol 47 (1), s 2-16.
- Dobek-Ostrowska, Boguslawa & Glowacki, Michal (eds.), 2008. *Comparing Media System in Central Europe. Between Commercialization and Politicization*. Acta Universitatis Wratislaviensis No. 3054.
- Durham, Frank, 2008, "Media ritual in catastrophic time: The populist turn in television coverage of Hurricane Katrina", *Journalism*, vol. 9, s 95-116.
- Gravengaard, Gitte, 2009, "That's a good news story", Paper for the NordMedia Conference: Body, Soul, Society 13th-15th of August, 2009, Karlstad, Sweden.
- Hallin, Daniel C. & Mancini, Paolo, 2004, *Comparing Media Systems. Three Models of Media and Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Heinisch, Reinhard, 2008. "Austria: The Structure and Agency of Austrian Populism" in Albertazzi & McDonnell (red), 2008, *Twenty-First Century Populism. The Spectre of Western European Democracy*, New York: Palgrave Macmillan, s 67-83.
- Kelly, Mary, Mazzoleni, Gianpietro & McQuail, Denis (red), *The Media in Europe. The Euro-media Handbook*. London: Sage.
- Kovach, Bill & Rosenstiel, Tom, 2007. *The Elements of Journalism*, New York: Three Rivers Press.
- Lundby, Knut (red), 2009. *Mediatization: concept, changes, consequences*, New York: Peter Lang.
- Marsdal, Magnus E., 2007. *Frp-koden. Hemmeligheten bak Fremskrittspartiets suksess*. Oslo: Forlaget Manifest AS.
- Mazzoleni, G. & Schulz, W., 1999. "Mediatization" of Politics: A Challenge for Democracy?", *Political Communication*, 16:3, s 247-261.
- Mazzoleni, G., Stewart, J., Horsfield, B., 2003. *The Media and Neo-Populism*, London: Praeger Publishers.
- Mazzoleni, Gianpietro, 2004. *Media e populismo: alleati o nemici?* Milano: Working Papers del Dipartimento di studi sociali e politici n. 4/2004.
- Mazzoleni, Gianpietro, 2008, "Populism and the Media", s 49-64 i D. Albertazzi & D. McDonnell (red), *Twenty-first Century Populism. The Spectre of Western European Democracy*. New York: Palgrave Macmillan.

- McQuail, Denis, 1987. *Mass Communication Theory – An Introduction*, London: Sage.
- McQuail, Denis, 2000. *Mass Communication Theory, 4th Edition*. London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage.
- Mény, Yves & Surel, Yves (red), 2002. *Democracies and the Populist Challenge*. New York: Palgrave.
- Mudde, Cas, 2007. *Populist Radical Right Parties in Europe*. Cambridge University Press.
- Müller, Wolfgang C., 2002, "Evil or the 'Engine of Democracy'? Populism and Party Competition in Austria", i Mény, Yves & Surel, Yves (red), *Democracies and the Populist Challenge*. New York: Palgrave.
- MRAP, 2009, *Internet: enjen de la lutte contre le racism*, Paris.
- Nord, Lars, 2008. "Nya medier! Ny publik! Ny politisk journalistik!" i Hvitfelt, Håkan & Nygren, Gunnar (red), *På väg mot medievärlden 2020. Journalistik, teknik, marknad*. Lund: Studentlitteratur.
- Norris, Pippa, 2000. *A Virtuous Circle: Political Communications in Postindustrial Societies*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Olsson, Tom, 2006. *Rätten att tala politik. Medieintellektuella och manlig mediologi under 1900-talet*. Stockholm: Carlssons.
- Panizza, F. (red), 2005. *Populism and the Mirror of Democracy*. New York: Verso.
- Petersson, Olof, 1996. *Politikens möjligheter: har folkstyrelsen någon framtid?*. Stockholm: SNS Förlag.
- Petersson, Olof et.al, 2006. *Demokraterådets rapport 2006. Mediernas valmakt*. Stockholm: SNS Förlag.
- Plasser, Fritz & Ulram, Peter A., 2003. "Striking a Responsive Chord: Mass Media and Right-Wing Populism in Austria", i Mazzoleni, Stewart & Horsfield (red), *The Media and Neo-Populism. A Contemporary Comparative Analysis*. London: Praeger Publishers.
- Raum, Odd, 2006. "...too idiosyncratic", s 289-299 i Petersson, Olof (red), *Medieetik under debatt*. Stockholm: SNS Förlag.
- Rosenberg, Göran, 2000. *Tänkar om journalistik*. Stockholm: Prisma.
- Rydgren, Jens, 2005. *Från skattemissnöje till etnisk nationalism. Högerpopulism och parlamentarisk högerextremism i Sverige*. Lund: Studentlitteratur.
- Schudson, Michael, 2003. *The Sociology of News*. New York: W.W. Norton.
- Schudson, Michael, 2008. *Why Democracies Need an Unlovable Press*. Cambridge: Polity Press.
- Singer, Jane B., 2005. "The political j-blogger: 'Normalizing' a new media form to fit old norms and practices", *Journalism*, vol. 6(2), s 173-198.
- Strömbäck, Jesper, 2009. *Makt, medier och samhälle. En introduktion till politisk kommunikation*. Stockholm: SNS Förlag.
- Taggart, Paul, 2000. *Populism*. Buckingham: Open University Press.
- Taguieff, Pierre-André, 2007. *L'illusion populiste. Essai sur les démagogies de l'âge démocratique*. Paris: Flammarion.
- Tännsjö, Torbjörn, 1992. *Populist Democracy: A Defence*. London: Routledge.
- Van Spanje, Joost & Van der Brug, Wouter, 2009. "Being intolerant of the intolerant. The exclusion of Western European anti-immigration parties and its consequences for party choice", *Acta Politica*, vol. 44, 4, s 353-384.
- Westlind, Dennis, 1996. *Politics of Popular Identity*, Lund: Lund University Press.
- Zalewski, F., 2005. "La professionalisation des partis 'populistes' en Europe: une comparaison entre le mouvement polonais Samoobrona et le Dansk Folkeparti", *Revue internationale de politique comparée*, vol. 12, no 4, s 487-501.

■ Lagöverträdelser och ohälsa – ansvarig för det ena men inte för det andra?

KARL PERSSON¹,

Crimes and ill health – responsible for one but not the other

Policy makers in Sweden, as in most of the rest of the world, believe that we are responsible for the crimes we commit but not for our ill health. One reason for why we are excused for the latter, even in cases where our actions is the cause of our ill health, is because these actions are in turn ultimately caused by factors outside our control. If this is true for these actions, however, it seems that the same thing could be said with regard to our criminal behavior.

In this paper I argue that this disparate position can be explained with reference to data from the field of experimental philosophy. In cases where individuals have done something we believe is morally wrong, then we tend to disregard from the fact that their behavior is ultimately caused by factors outside their control. In cases where individuals instead have done something morally neutral, then we instead tend heed to the fact that their actions is ultimately caused by factors outside their control. Since most of us believe that being sick is morally neutral and committing a crime is morally wrong, this can explain why policymakers tend to think that we are responsible for the one but not the other.

Vi rör oss i allt snabbare takt mot en renodlad tillräknelighetslagstiftning i Sverige. Tanken är att om man är tillräknelig vid brottsögonblicket får man straffas men annars inte. Sedan 1960-talet har vi haft en lagstiftning där vi kunnat dömas till rättspsykiatrisk vård om det kunnat visas att vi led av en allvarlig psykisk störning vid tillfället då lagöverträdelserna begicks, men detta är alltså något som håller på att förändras.² Man har bland annat i Psykansvarskommittén (SOU 2002: 3) kommit fram till att en tillräknelighetslagstiftning skulle vara önskvärd och man har från den nuvarande regeringen sida gått ut med samma besked i debattartiklar och dylikt.³ Att vi i Sverige idag inte har någon sådan lagstiftning är unikt i världen samt i den svenska rättshistorien. Inget annat jämförbart land saknar en tillräknelighetslagstiftning och vi har i Sverige haft en sådan ända fram till 1960-talet.⁴

- 1 Karl Persson är doktorand i praktisk filosofi vid Institutionen för filosofi, lingvistik och vetenskapsteori, Göteborgs universitet. E-post: karl.persson@filosofi.gu.se
- 2 Se boken *Tillräknelighet* (2009) för historien bakom detta begrepp samt en diskussion kring hur det skall förstås och fördelas och problem med att införa något sådant i den svenska lagstiftningen.
- 3 Ask B. & Häggglund G., "Ingen ska kunna dömas till rättspsykiatrisk vård". I *Dagens Nyheter*, 2008-07-01.
- 4 Se Svennerlind (2009) för en diskussion kring den svenska rättshistorien och SOU 2002:3: 230. Undantaget är Grönland som också saknar en tillräknelighetsbaserad lagstiftning.

■ Statsvetenskaplig Tidskrift 2010, årg 112 nr 3 s 288–294

Ett skäl till varför man vill införa en tillräknelighetslagstiftning är att man anser att endast de som bär skuld skall straffas och de andra inte. Tanken är att om man inte är tillräknelig är man inte ansvarig, och är man inte ansvarig, kan man inte bära någon skuld. Vidare hävdar man att den överväldigande majoriteten bär ansvar och därmed skuld för sina klandervärda handlingar.⁵ Detta är en helomvändning från den syn som rådde på 1960-talet då man utmönstrade tillräknelighetslagstiftningen just för att man ansåg att vi i allmänhet inte var ansvariga för det vi gjorde på grund av att vårt handlande hade sin grund i arv och miljö som vi inte har någon kontroll över.⁶ Detta ses idag inte som ett problem (SOU 2002:3 s 231).

Inom rättsväsendet rör vi oss alltså allt snabbare mot en tillräknelighetslagstiftning där man tänker sig att den absoluta majoriteten generellt är ansvariga för det de gör. Motsvarande rörelse ser vi däremot inte i prioriteringsdiskussionen inom hälso- och sjukvården.⁷ Hälso- och sjukvården har inte tillräckligt med resurser för att fylla alla de behov som finns. I takt med att vi får en allt äldre befolkning, och i takt med att man inom den medicinska vetenskapen kan göra allt mer, blir behoven av att göra prioriteringar allt mer akuta.⁸ Det finns idag en lagstiftning kring hur prioriteringar får göras och här får inte ansvar spela någon framträdande roll.⁹ I de fall där en person genom att inte ta sitt ansvar efter till exempel en operation och genom detta omintetgör operationens effekt får man prioritera ner denna, men i andra fall får sådant som livsstil inte spela någon roll i prioriteringsarbetet. Detta har *i viss utsträckning* sin grund i att man anser att vi generellt inte är ansvariga för det beteende som leder till ohälsa.¹⁰ Vårt beteende som leder fram till ohälsa har framförallt sin grund i arv och miljö och eftersom vi inte har någon kontroll över dessa är vi ej heller ansvariga för vår ohälsa.¹¹ Att vi har en prioriteringslagstiftning där ansvar får spela roll är inte unikt för Sverige utan kan sägas gälla i alla med Sverige jämförbara länder förutom möjligen USA och kanske även Holland.¹²

5 Detta uttrycks i SOU 2002:3 och tillstyrks av regeringen i prop. 2007/08:97.

6 Jämför till exempel Ström 2006.

7 Prioriteringscentrum har i sin utredning *Vårdens alltför svåra val?* (2007) föreslagit att en ansvarsprincip borde få spela någon sorts roll. Detta har emellertid inte hörtsammats, vare sig från Socialstyrelsen eller lagstiftaren.

8 Jfr till exempel SOU 1995:5: 129f, *Vårdens alltför svåra val?* (2007).

9 Se SOU 1995:5 och Prop. 1996/97:60.

10 SOU 1995:5 sida 24f, 128-130, Prop. 1996/97:60. Det sägs tex. att "Ställningstagande till om några inom denna heterogena grupp skall ha en negativ särbehandling i hälso- och sjukvården rör villkoren för moraliskt ansvar över huvud taget. ... Utredningen anser att graden av självförvällande och olikheter i livsstil i princip inte skall leda till negativ särbehandling. ... För folkhälsan skadliga beteenden, såsom tobaksrökning, alkohol och narkotikamissbruk och dåliga matvanor förvärvas i regel tidigt under livet och har en komplex bakgrund där samband kan påvisas med lägre utbildning och social status." SOU 1995:5 s. 128f. Detta resonemang följs sedan upp i propositionen *Prioriteringar i sjukvården* (1996/97:60). Samma sak kan förstås sägas om brottsligt beteende (jfr tex. Anckarsäter & Falk 2009).

11 Detta uttrycks explicit i till exempel SOU6: 2006/07 men det är också slående att man från lagstiftarens sida inte tagit några steg för att införa en mer ansvarsbaserad inom prioriteringsområdet när ett så omfattande arbete görs på det straffrättsliga området.

12 För översikt av olika prioriteringslagstiftningar i världen se SOU 1995:5, *Vårdens alltför svåra val?*. I Holland har man en princip där ansvar i teorin skulle kunna spela roll men den är omgärdad med så många restriktioner att den sällan tillämpas.

Vi har alltså en intressant motsägelse här. Å ena sidan verkar man från lagstiftarens håll anse att vi generellt är ansvariga för de brott vi begår och å andra sidan verkar man från lagstiftarens håll inte anse att vi är ansvariga för vår ohälsa.¹³ I det förra fallet upplever man inte att det skulle vara ett problem för ansvarstilskrivandet om generellt tillsammans med miljö bestämmelser vårt handlande medan det motsatta är sant gällande det senare fallet.¹⁴ Jag kommer här att med hjälp av empiriska data hämtade från den ”experimentella filosofin” förklara varför denna motsägelse finns.

Affekt och ansvar

Under åtminstone 2 500 år har filosofer diskuterat huruvida vi kan vara ansvariga för vårt handlande i den mån det är bestämt av orsaker utom vår kontroll. Vissa har menat att vi kan vara det och andra inte.¹⁵ De flesta filosofer i debatten har emellertid varit överens om att majoriteten av alla icke-filosofer har hållit det senare alternativet för sant: givet att vårt handlande är bestämt av orsaker utom vår kontroll, som arv och miljö, är vi inte ansvariga för detta handlande. Först nu under senare år har denna bild av icke-filosofers trosföreställningar börjat ifrågasättas. Detta sedan man inlett enkätstudier där man frågat personer (företrädesvis studenter) vad de anser rörande dessa frågor (Nichols 2004, Nahmias et. al. 2005, Nichols & Knobe 2007, Nahmias et al 2007, De Brigard et al 2008).

I allmänhet går studierna till så att man delar ut en enkät, vilken innehåller olika tankeexperiment till studenter som sedan får svara på i vilken utsträckning de anser personen i tankeexperimentet vara ansvarig.¹⁶ Ett av de mest välkända och omdebatterade experimenten såg ut så här:

Imagine that in the next century we discover all the laws of nature, and we build a supercomputer which can deduce from these laws of nature and from the current state of everything in the world exactly what will be happening in the world at any future time. It can look at everything about the way the world is and predict everything about how it will be with 100% accuracy. Suppose that such a supercomputer existed, and it looks at the state of the universe at a certain time on March 25th, 2150 A.D., twenty years before Jeremy Hall is born.

- 13 Man kan förstås tänka sig att lagstiftaren tror att vi är ansvariga för vår hälsa men att man av tex. valstrategiska skäl inte försöker saluföra denna uppfattning. Detta är svårt att undersöka, och inget jag har möjlighet att undersöka, varför jag håller mig till det explicit sagda vilket jag tror är nog så intressant.
- 14 Man använder även andra argument mot det faktum att vi bör använda en ”ansvarsprincip” inom prioriteringsarbetet som att det finns praktiska problem med avgränsningar och annat. Själv tror jag att dessa påståenden är ytterst problematiska men jag kommer inte att gå in på dem här.
- 15 För moderna exempel på de förra jämför till exempel Inwagen 1983, Kane 1996, Pereboom 2001 och för moderna exempel på de senare se Frankfurt 1969, 1971, Dennett 1984, Wallace 1994.
- 16 En invändning mot detta metodologiska anslag skulle kunna vara att dessa studier skett på amerikanska universitet på företrädesvis medelklassungdomar och att dessa studier därmed saknar relevans för svenska förhållanden och svenska politiker eftersom dessa skiljer sig så från dessa amerikanska ungdomar. Detta är en viktig poäng och visar på en svaghet i argumentet. Dock är denna sorts undersökningar inom psykologin en allmänt accepterad metod för hur man undersöker psykologiska mekanismer och utöver detta har resultat i liknande studier replikerats även i andra länder som Hongkong, Kina och Indien (Sarkissian et. al., kommande), vilket åtminstone tyder på att andra än amerikaner fungerar på detta sätt.

The computer then deduces from this information and the laws of nature that Jeremy will definitely rob Fidelity Bank at 6:00 PM on January 26th, 2195. As always, the supercomputer's prediction is correct; Jeremy robs Fidelity Bank at 6:00 PM on January 26th, 2195 (Knobe 2007: 87).

83 procent anser att Jeremy vara ansvarig för det han gjorde. Eftersom Jeremys handlingar uppenbarligen hade orsaker utom hans kontroll (om orsakerna inte "fanns på plats" innan Jeremy föddes hade datorn inte kunnat predicera Jeremys handlande) tyder detta på att icke-filosofier inte på något enkelt sätt anser att vi befrias från ansvar i de fall där vårt handlande har orsaker utom vår kontroll.

Detta resultat har emellertid inte fått stå oemotsagt. I ett flertal studier har man visat att när fallen som beskrivs i tankeexperimenten skapar stor affekt då är vi benägna att tillskriva ansvar i fall handlandet är orsakat utom personens kontroll, men i fall då tankeexperimenten inte skapar någon affekt är vi inte benägna att tillskriva ansvar i fall då vårt handlande är utom vår kontroll. Shaun Nichols och Joshua Knobe utförde till exempel en studie där man först presenterade ett universum där allt vårt handlade var bestämt av orsaker utom vår kontroll vilket var beskrivet på följande vis:

Imagine a universe (Universe A) in which everything that happens is completely caused by whatever happened before it. This is true from the very beginning of the universe, so what happened in the beginning of the universe caused what happened next, and so on right up until the present. For example one day John decided to have French Fries at lunch. Like everything else, this decision was completely caused by what happened before it. So, if everything in this universe was exactly the same up until John made his decision, then it had to happen that John would decide to have French Fries. (Nichols and Knobe 2007: 669)

Sedan frågade man en grupp studenter om en person som smet från skatten (låg affekt) i universum A var ansvarig för det den gjorde och en annan grupp studenter om en person i universum A som begick en våldtäkt (hög affekt) var ansvariga för det den gjorde. I fallet med personen som smet från skatten ansåg 23 procent att personen var fullt ansvarig och i fallet med personen som begick en våldtäkt ansåg 64 procent att personen var fullt ansvarig (Nichols & Knobe 2007: 675f).¹⁷

Effekten blev än större när man först presenterade fallet med universum A och sedan *enbart ställde frågan* om en person i universum A var ansvarig för sina handlingar och jämförde detta med ett fall där man först presenterade universum A och sedan presenterade ett fall med en person som mördade sin familj. I det förra fallet ansåg 86 procent att man inte kan vara ansvarig för sitt handlande i universum A och i det senare fallet ansåg 72 procent att personen i universum A var ansvarig för det han gjorde (Nichols & Knobe 2007: 670). Att affekt har denna effekt har dessutom kunnat replikerats i en mängd liknande studier (jfr till exempel Nahmias et al 2007, De Brigard et al 2008).¹⁸

17 Ansvar verkar som mycket annat komma i grader. Om en person blir rånad och någon i min närhet tar initiativ till att stoppa rånaren och jag efter detta initiativ tagits hjälper till att stoppa rånaren håller nog de flesta med om att jag inte i lika hög utsträckning ansvarig för att rånaren stoppades som den som tog initiativet (jfr Björnsson & Persson, kommande).

Ansvar för brott men inte dålig hälsa

Vi har alltså en tydlig skillnad mellan fallen där det fallet som producerar hög affekt ger en högre procent ansvarstillskrivande än det som genererar låg affekt. Detta resultat kan tillämpas på det inledande problemet: varför är man benägen att tro att individer är ansvariga för de brott de begått men inte benägen att tro att individer är ansvarig för sin ohälsa som uppkommit genom deras handlande trots att argumenten mot de båda teserna är samma? En förklaring är att vi upplever ett och samma argument som olika starkt beroende på om vi anser att klander föreligger.¹⁹

I fall då brott har begåtts och vi vet vem som är skyldig anser vi ofta att denne är klandervärd. Detta pumpar igång ett affektivt tillstånd hos oss vilket kan tänkas leda till att fokus hamnar på personen som begått brottet och dennes karaktär istället för de orsaker som ligger utanför dennes kontroll vilket i sin tur leder till att vi upplever att denne är ansvarig för det som inträffade, även om dennes handlande har orsaker som är utom dennes kontroll (jfr Nichols & Knobe 2007, Björnsson & Persson 2009).²⁰ I fall då vi har med personer som drabbats av sjukdom är det ofta annorlunda. Många gånger anser vi inte att den sjuke är klandervärd. Snarare tvärt om, det är någon vi tycker synd om. Detta leder till en lägre grad av affekt vilket i sin tur leder till att vi anser att personen i fråga inte kan vara ansvarig om orsakerna till personens handlande låg utanför dennes kontroll.

Man kan såklart tänka sig att ett annat samhällsklimat skulle kunna leda till en annan benägenhet att tillskriva ansvar vid sjukdom. Om vi till exempel fokuserade mer på den vård och de patienter som måste väljas bort för att någon inte *tagit ansvar* för sin hälsa, skulle vi antagligen bli mer benägna att klandra dessa patienter. Tänk på ett fall där man gör det extra tydligt att en person med hjärtproblem vilka har sin grund i att den struntat i att äta nyttigt och motionerat tar resurser från de med hjärtproblem som gjort allt de kan för att undvika dessa. Om man börjar formulera prioriteringsproblemen på detta sätt kan det tänkas att människor blir mer benägna att klandra de personer som inte tagit ansvar för sin hälsa eftersom dessa anses vara osolidariska genom sitt slösande med de begränsade resurserna vilket i sin tur gör att de blir mindre benägna att ursäkta dem trots att orsakerna till deras handlingar är utom deras kontroll. Detta är så debatten ofta framställts i USA vilket kanske kan förklara varför man där har en annan sorts inställning till ansvar och hälsa.²¹

18 Jag och Gunnar Björnsson har försökt att förklara denna och andra diskrepanser i dessa experimentella data på ett annat ställe (Björnsson & Persson 2009).

19 Det kan förstås finnas andra komplementära förklaringar. Min poäng är att denna förklaring är en signifikant del av den sammanlagda förklaringen av det faktum att lagstiftaren både i Sverige, men också som det verkar i stora delar av världen, verkar anse att handlingar som har sin grund i källor utanför vår kontroll är ursäktade av detta skäl när det gäller hälsa men inte brott.

20 Viktigt här är att teoretiska övertygelser kan göra att vi inte hamnar i ett affektivt tillstånd när vi betraktar brott och brottslingen vilket i sin tur medför att det är lättare att uppleva orsaker som gener och uppfostran till vårt handlande, vilka ligger utanför vår kontroll, som ursäktande. En sådan övertygelse skulle kunna vara att alla brottslingar är sjuka och därmed ett offer vilket leder till att vi känner sympati snarare än affekt.

21 Jfr Knowles 1977.

Slutsats

Lagstiftaren anser alltså att vi kan vara ansvariga för de brott vi begår men inte för vår hälsa trots att de erkänner att vårt handlande i båda fallen har orsaker utanför vår kontroll och att detta utesluter ansvar i det senare men inte i det förra fallet. Jag har försökt att visa att denna position kan förklaras med experimentfilosofiska data. Viktigt är dock att jag *inte* tagit ställning till om denna position är rationell, irrationell eller dylikt. Det är en sak att *rättfärdiga* en praktik och en annan att *förklara* varför vi har den. Men det kan underlätta diskussionen kring hur våra institutioner bör se ut om vi förstår hur och varför vi reagerar som vi gör inför olika sorters argument.²²

---

22 Jag skulle vilja tacka Statsvetenskaplig tidskrifts två anonyma granskare för värdefulla kommentarer på ett tidigare utkast.

Litteraturförteckning

- Ankarsäter, H. & Falk, Ö., 2009. "Tillräknelighet ur ett psykiatriskt perspektiv", i Radovic, S. & Ankarsäter, H. (red). *Tillräknelighet*. Lund: Studentlitteratur.
- Björnsson, G. & Persson, K., 2009. "Judgments of moral responsibility – a unified account", tillgänglig på <<http://philsci-archive.pitt.edu/archive/00004633/>>.
- Björnsson, G. & Persson, K., kommande. "The explanatory component of moral responsibility," *Nóus*.
- De Brigard, F., Mandelbaum, E. & Ripley, D., 2008. "Responsibility and the Brain Sciences", tillgänglig på <http://www.unc.edu/~brigard/Responsibility.pdf>.
- Dennett, D., 1984. *Elbow Room: The Varieties of Free Will Worth Wanting*. Oxford: Oxford University Press.
- Frankfurt, H., 1969. "Alternate Possibilities and Moral Responsibility," *The Journal of Philosophy*, 66:23, s 829-839.
- Frankfurt, H., 1971. "Freedom of the Will and the Concept of a Person," *The Journal of Philosophy*, 68:1, s 5-20.
- Inwagen, P., 1983. *An Essay on Free Will*. Oxford: Clarendon Press.
- Kane, R., 1996. *The Significance of Free Will*. Oxford: Oxford University Press.
- Knowles, J., 1977. *Doing Better and Feeling Worse*. New York: W.W. Norton.
- Pereboom, D., 2001. *Living without Free Will*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Nahmias, E., Morris, S., Nadelhoffer, T. & Turner, J., 2005. "Surveying Freedom: Folk intuitions about free will and moral responsibility", *Philosophical Psychology* 18.
- Nahmias, E., Coates, J. & Kvaran, T., 2007. "Free will, moral responsibility, and mechanism: experiments on folk intuitions", *Midwest studies in Philosophy* XXXI.
- Nichols, S., 2004. "The folk psychology of free will: fits and starts", *Mind & Language*, vol. 19, no. 5, s 473-503.
- Nichols, S. & Knobe, J., 2007. "Moral responsibility and determinism: the cognitive science of folk intuitions", *Noûs* 41:4, s 663-685.
- Ström, M., 2006. *Ansvar och påföljd för psykiskt störda lagöverträdare – en studie av gällande rätt*. Juridiska institutionen, Göteborgs universitet.
- Svennerlind, C., 2009. "Tillräknelighet i svensk rätt", i Radovic, S. & Ankarsäter, C. (red), *Tillräknelighet*. Lund: Studentlitteratur.
- Psykansvarskommitténs betänkande och rättshistorisk utveckling*. Juridiska institutionen, Göteborgs universitet.
- Prop. 1996/97:60. *Prioriteringar inom hälso- och sjukvården*.
- Prop. 2007/08:97. *Påföljder för psykiskt störda lagöverträdare*.
- Radovic, S. & Ankarsäter, H. (red), 2009. *Tillräknelighet*. Lund: Studentlitteratur.
- Sarkissian, H., Chatterjee, A., De Brigard, F. & Knobe, J., kommande. *Is Belief in Free Will a Cultural Universal?*, tillgänglig på <http://faculty.baruch.cuny.edu/hsarkissian/Is%20Belief%20in%20Free%20Will%20a%20Universal_final.pdf>.
- SOU 1995:5. *Vårdens svåra val*.
- SOU 2002:3. *Psykisk störning, brott och ansvar*.
- Vårdens alltför svåra val?*, PrioriteringsCentrum, 2007, tillgänglig på e.lio.se/prioriteringscentrum/pdf/Vårdens%20alltför%20svåra%20val%200703%20plus%20namn.pdf.

Statsvetenskapliga förbundet

FÖRBUNDSREDAKTÖR: MAGNUS ERLANDSSON

Förbundsredaktören har ordet

Tänk dig att du vikt ett decennium åt att kartlägga ett statsvetenskapligt fenomen, att du kommit till revolutionerande slutsatser, att boken du publicerar gör dig till en fixstjärna på forskarhimlen, att du omges av lovord, priser, beundran – och en lagom kittlande dos av avundsjuka. Och så börjar marken gunga.

Man finner allvarliga fel i din forskning. Fel som du först viftar undan, men som snart överskuggar allt annat. Du försöker förklara och försvara dig, men blir motbevisad. Du förlorar ditt anseende, dina utmärkelser, dina vänner, ditt jobb.

Det kunde vara en filmtrailer, men det är också vad som drabbade historikern Michael A. Bellesiles¹. I boken som blev hans berömmelse och fall hävdade Bellesiles att fram till det amerikanska inbördeskriget, 1861-1865, var vapen sällsynta i USA², en politiskt kontroversiell slutsats som glädde vapenmotståndare lika mycket som det upprörde vapenlobbyn. Men Bellesiles material och metoder ifrågasat-

tes och efter en bitter strid stod det klart att Bellesiles inte kunde visa hur och på vilka grunder han hade nått fram till sina resultat. En kommitté vid hans eget universitet förklarade att hans forskning varit oprofessionell och vilseledande och han uppmanades att lämna sin anställning. De fina priserna återkallades eftersom Bellesiles hade ”violated basic norms of scholarship”.³

Fusk och framgång

Bellesiles belackare menade att data medvetet förfalskats (något som Bellesiles själv aldrig vidgätt) och att man ur det material Bellesiles hänvisade till istället kunde dra rakt motsatta slutsatser (lite grovt att minst ett vapen legat under var mans kudde sedan Mayflower). Men Bellesiles öde bör få oss att reflektera över varför också akademiker frestas att ta förbjudna och riskfyllda genvägar till framgång, likt elitidrottare som sänker vikten på diskusen eller dopar sig. Och hur bygger man institutioner för att förebygga fusk?

Rimligen spelar en mängd faktorer in när forskaren medvetet manipulerar sina data – och de faktorer vi som vi fördömande väljer att lyfta fram bottnar i vår

1. Bartlett, Tom (2010), *Michael Bellesiles Takes Another Shot*, artikel i *The Chronicle of Higher Education*, 3 augusti 2010. (<http://chronicle.com/article/Michael-Bellesiles-Takes-An/123751/>).
2. Bellesiles, Michael A (2000), *Arming America: The Origins of a National Gun Culture*, New York: Knopf.

3. Bartlett, Tom (2010), *Michael Bellesiles Takes Another Shot*, artikel i *The Chronicle of Higher Education*, 3 augusti 2010. (<http://chronicle.com/article/Michael-Bellesiles-Takes-An/123751/>).

Har du synpunkter på förbundssidan eller vill lämna bidrag är du välkommen att kontakta förbundsredaktören via e-post Magnus.Erlandsson@score.su.se eller telefon: 0708-954500.

syn på människa och samhälle. Några vill kanske förklara snedstegen med den fus-kandes egen bristande rätts- och moral-uppfattning och jakt på status och berömmelse. Andra menar att det samhälle vi skapat, där framgång är måttet på lycka, fostrar oss i just en sådan riktning; idrottaren är så beroende av goda resultat för reklamintäkter och sponsring – och forskaren av en strid ström av citerade artiklar för sin karriär och försörjning – att de känner sig pressade att nyttja otillåtna medel, och sover sedan oroligt i rädsla för att upptäckas.

Misstag, slarv – eller bara olika tolkningar

Även utan att behöva misstänkas eller be-släs med medvetet brott mot god forskningssed, finns det förstås många exempel på när forskare får sina slutsatser utmanade, ifrågasatta, eller fullständigt förkastade. Och både som lekman och forskare är det ibland svårt att veta vad och vem man ska tro. Hur – i termer av metod och material – man nått fram till sina resultat tycks spela en helt avgörande roll för resultatet i sig. Det är visserligen ingen nyhet för alla som någon gång skrivit en två-betygsuppsats, men betyder också att samhällsvetenskapliga ”sanningar” sällan dyker upp som svar på frågorna i ”Vem vet mest?”.

Samband inte nödvändigtvis beroende

Det finns fler discipliner som brottas med dessa dilemman. Kvällstidningarnas löpsedlar handlar ofta om hur vi bör äta för att må bra och leva längre, råd som tycks följa modets svängningar, men som rimligtvis bygger på vetenskapligt genomförda medicinska studier som faktiskt visar

korrelationer mellan ett friskt hjärta och ett lagom rikligt intag av antingen olivolja, fisk och blåbär – eller choklad, vin och fett!

Men korrelation är inte nödvändigtvis samma sak som kausalitet, något som kritikerna av den uppmärksammade boken *Jämlikbetsanden*¹ försökt göra ett nummer av. Medan bokens författare tycker sig finna korrelationer mellan å ena sidan stigande materiell välfärd och ökad lönespridning och å andra sidan ökad fysisk och psykisk ohälsa, växande kriminalitet och tilltagande våld – och med titeln hävdar att jämlika samhällen nästan alltid är bättre samhällen – menar kritikerna att det nästan alltid är precis tvärtom, och att boken inte lyckas visa att korrelationen också ger orsakssambanden. Andreas Bergh, välfärdsforskare och nationalekonom, som skrivit ett förord till ”motboken” *Jämlikbetsbluffen*² (med ett äpple och ett päron på omslaget), menar att orsakssambanden i Jämlikhetsanden är känsliga för urval av länder och datakällor, och att det också krävs studier på individnivå för att man ska kunna säga något säkert om ojämlikhetens effekter på ohälsan.³

Kumulativitet eller sisyfosarbete

Man ber förstås om mothugg när man försöker bevisa något som strider mot andras ideologiska uppfattningar, och de är väl särskilt starka i frågor om vapen och fördelningspolitik. Men tilltron till profes-

1. Wilkinson, Richard & Picket, Kate (2010), *Jämlikbetsanden. Därför är mer jämlika samhällen nästan alltid bättre samhällen*, Stockholm: Karneval förlag
2. Snowdon, Christopher (2010), *Jämlikbetsbluffen*, Stockholm: Timbro.
3. Timbro (2010), *Jämlikbetsbluffen orsakade russ debatt*, referat från bokpresentation, 18 augusti 2010, <http://www.timbro.se/innehall/?part=lansering-av-jamlikhetsbluffen#referat>

sorer (en av författarna till Jämlikhetsanden, Richard Wilkinson, bär inte mindre än tre olika professorstitlar) och samhällsvetenskaplig metod bör få sig en liten knäck var gång forskningsresultat ifrågasätts, av andra forskare, journalister eller politiker. Samhällsmedborgaren kan med viss rätt och hetta undra över om det finns någon kumulativitet i den samhällsvetenskapliga akademien: ”Håller någon forskning streck – eller kan ni bevisa allt och ingenting?”.

Att söka fel och bekräftelse

Det heter under intersubjektivitetens stolta paroll att vi ska kunna upprepa varandras studier och nå fram till samma resultat. Men en del forskare tycks finna större drivkraft och glädje i att kritisera andras metoder, teorier och slutsatser än att bekräfta dem. Att intensivt leta efter felen, åtminstone i de böcker och artiklar som får stort genomslag, ska möjligen ses som ett hedersamt arbete, men det enda som bekräftas då är ju egentligen bara, gång på gång, den där sanningen från tvåbetygsseminariet: att metoder och material är avgörande för resultaten. Å andra sidan, på grund av att vi samhällsvetare inte har så många axiom att bygga vår forskning utifrån, samlas vi gärna i mindre kottier, där vi delar intressen och forskningsfält, där vi har ungefär samma verklighetsuppfattning, likartade metoder – och inte så sällan därför faktiskt lyckas bekräfta våra kollegors bild av hur saker och ting hänger ihop.

Ingen egen myndighet mot forskningsfusk

Inte heller Sverige är förskonat från fusande akademiker och här har länge förts en diskussion om vilka institutioner som

krävs för att förebygga oärlighet och förfalskning inom forskning. Granskning av artiklar och forskningsresultat före publicering är ett vedertaget sätt, men långt ifrån vattentätt, bland annat eftersom artikelförfattare sällan förväntas att bifoga rådata och då granskarna knappast kan förväntas att gå igenom materialet (där det nu finns) för att bilda sig en egen uppfattning om rimligheten i tolkningarna.

Varje svensk högskola har rutiner för hur man utreder misstankar om vetenskaplig oredlighet, ofta präglad av diskretion och som det heter ”konfidentiella förberedande undersökningar”¹, eftersom man vill ha på fötterna innan man ger offentlighet åt en anklagelse som ju kan få stora konsekvenser.

Efter en del turer inrättades den 1 januari 2010 en så kallad expertgrupp för oredlighet i forskning (förlagd till Centrala etikprövningsnämnden, CEPN, i Stockholm). Men konstruktionen har kallats tandlös, av flera skäl: 1) gruppen har inte status av egen myndighet och är därför inget självständigt utredningsorgan, 2) det är bara högskolorna själva (i praktiken rektorn) som avgör om högskolornas egna utredningar av misstänkt forskningsfusk ska kompletteras med ett yttrande från expertgruppen (vilket innebär att det inte finns möjlighet för någon ”whistle blower” att på egen hand slå larm²), och 3) tillskapandet av gruppen har inte följts av några riktlinjer för vad som ska anses vara oredlighet i forskning, eftersom man i beredningen inte lyckats nå enighet kring hur oredlighet ska definieras. Det senare

1. Uppsala universitet (2010), *Vetenskaplig oredlighet (riktlinjer avseende förfarandet vid anklagelse om)*, diarienummer UFV 2010/664 (<http://regler.uu.se/Detailsida/?contentId=14311>).
2. Samuelsson, Marielouise, (2009), *Kritik mot brist på riktlinjer när forskningsfusk ska utredas*, artikel i Universitetsläraren, nr 13 2009.

måste betecknas som en avgörande brist, med tanke på gruppens uppdrag.¹ Man får nog betrakta högskolorna som vinnare, eftersom denna konstruktion innebär att det även fortsättningsvis är upp till rektor att avgöra hur oredlighet ska anges, utredas och vilka påföljderna ska bli.²

Riktlinjer för god forskning

Möjligen kan man i arbetet med att definiera oredlighet hämta inspiration ur Vetenskapsrådets åtta budord för forskare, som de formuleras i *Vad är god forsknings-sed?*, uttryckta på ett ledigt språk (men med det något mer uppfordrande *skall* istället för *ska*).

- Du skall tala sanning om din forskning
- Du skall öppet redovisa metoder och resultat
- Du skall öppet redovisa kommersiella intressen och andra bindningar
- Du skall medvetet granska och redovisa utgångspunkterna för dina studier
- Du skall inte stjäla forskningsresultat från andra (t ex från yngre medarbetare)
- Du skall hålla god ordning i din forskning (bland annat genom dokumentation och arkivering)
- Du skall inte bedriva din forskning på sådant sätt att andra människor kommer till skada (t ex försökspersoner)

1. Vetenskapsrådet (2009), *Promemoria angående förordningsändringar avseende vetenskaplig oredlighet*, yttrande över Utbildningsdepartementets promemoria "Expertgrupp för oredlighet i forskning vid Centrala etikprövningsnämnden, (http://www.vr.se/download/18.44482f6612355bb5ee780002385/090821_Vetenskapsradets%2Bsynpunkter_pm%2Bom%2Boredlighet.pdf).
2. Samuelsson, Marielouise, (2009), *Kritik mot brist på riktlinjer när forskningsfusk ska utredas*, artikel i Universitetsläraren, nr 13 2009.

■ Statsvetenskaplig Tidskrift 2010, årg 112 nr 3

- Du skall vara rättvis i din bedömning av andras forskning

MAGNUS ERLANDSSON

Fem snabba frågor till

Gissur Ó Erlingsson, Linköpings universitet, som tillsammans med Douglas Brommesson, Linnéuniversitet, var gästredaktörer för Statsvetenskaplig tidskrifts temanummer 2010/2, *Partier i förändring* – som i sin tur låg till grund för två seminarier under årets Almedalsvecka.

Lyckades ni "nä ut" i den tuffa konkurrensen om uppmärksamhet och utrymme i Almedalen?

– 2010 års Almedalsvecka hade fler arrangemang än någonsin i evenemangets historia. Vi var därför i förväg lite osäkra på hur pass attraktivt ett rent statsvetenskapligt seminarium, utan drinkar, ballonger och lösgodis, skulle vara. Farhågorna visade sig vara klart onödiga, problemet var snarare var den lokal vi hade – som rymde 60 personer – var för liten. Båda våra seminarier fyllde rummet till bredden, där åhörare stod eller helt sonika satte sig ned på golvet för att lyssna. Vi räknade in omkring 100 personer i rummet båda dagarna – och många fick vända i dörren, framför allt till onsdagens seminarium om de borgerliga partierna. Temanumret lyckades även tränga igenom i mediebruset på ett överraskande bra sätt. Som några exempel kan nämnas Dagens Nyheter (1 juli) som beskrev temanumret som "läsvärt från pärm till pärm", Studio Ett i P1 (9 juli) som intervjuade en av de medverkande författarna, Per T Olsson

som ägnade hela sin söndagskrönika i Sydsvenskan den 12 juli åt temanumret, och Svenska Dagbladet (2 juli) som lyfte fram temanumret på sin ledarblogg. Därutöver har numret recenserats eller på annat sätt uppmärksammats i en hel del regional media och på olika samhällskommenterade bloggar.

Vad tyckte egentligen partiernas företrädare om temanumrets förklaringar av partiernas förändringar?

– Det varierade, men generellt sett möttes vi av förvånansvärt stort instämmande från politikerna. Samtidigt presenterade några av partiföreträdarna kompletterande förklaringar, men det var i de flesta fall med betoning på just kompletterande. Ett exempel var betydelsen av kontextuella överväganden som partiföreträdarna tenderade att betona lite mer.

När rådde samstämmighet mellan statsvetare, politiker och publik – och när gick meningarna isär? Kan ni ge exempel?

– Det är klart att de enskilda politikerna i panelen fann saker att kritisera i de individuella artiklar och presentationer de var satta att kommentera, men överlag tycks författarna ha träffat hyggligt rätt i sina analyser, givet de synpunkter som gavs.

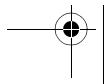
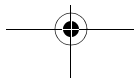
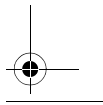
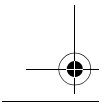
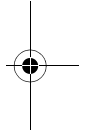
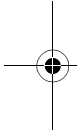
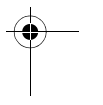
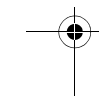
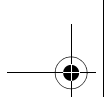
Föga överraskande, männe, luftade dock några politiker tveksamheter kring de passager i numret som avhandlade partiernas mer egoistiska motiv, i synnerhet var det en av panelisterna som diskvalificerade ”kartelltesen” som direkt felaktig.

Vågar man säga något generellt om partiernas syn på partiforskning – välkommet eller oönskat?

– Mycket välkommet, det är vårt bestämda intryck. Flera efterlyste mer av den här varan och menade att möten mellan forskare och politiker var värdefulla, att det borde finnas fler naturliga mötesplatser där forskningstester på ett kreativt sätt kan brytas mot politikernas praktiska erfarenheter.

Ert roligaste ögonblick under seminarierna och Almedalsveckan?

– Så här i efterhand: roligast var känslan av att ett statsvetenskapligt arrangemang av det här slaget var så uppskattat, att det blev så välbesökt och att många politiker var villiga att gå in i en analytisk förutsättningslös diskussion. Det gav mersmak och gör också att vi vill rekommendera andra statsvetare att överväga egna arrangemang under kommande upplagor av Almedalsveckan.

■ Litteraturgranskningar

Mikael Blomdahl: *The Political Use of Force. Beyond National Security Considerations as a Source of American Foreign Policy*, Stockholm Studies in Politics 127. (Stockholm: Stockholm University 2008.)

ERIK NOREEN¹

Mikael Blomdahls avhandling *The Political Use of Force. Beyond National Security Considerations as a Source of American Foreign Policy* (Stockholm Studies in Politics 127, Stockholm University 2008) är en mycket välstrukturerad och lättillgänglig avhandling. Dispositionen signaleras fortlöpande och här finns gott om repeterande stycken och pedagogiska sammanfattande tabeller. Jag kommer att rikta en del kritik mot avhandlingen, men först en sammanfattning av innehållet.

Avhandlingen sorterar inom fältet utrikespolitisk analys (Foreign Policy Analysis, FPA) och anknuter till en tradition som vill förklara enskilda eller flera staters utrikespolitiska beslut eller skeenden. MB:s *teoretiska utgångspunkt* är att han vill testa tesen att realismen *ensam* förmår förklara varför USA, genom presidentens beslut har använt militära maktmedel på den internationella arenan. Ett konkurrerande perspektiv är det inrikespolitiska sammanhanget – alltså inrikespolitikens bety-

delse för utrikespolitiken. På så sätt ställer han två olika perspektiv, vanliga i utrikespolitisk analys, mot varandra.

MB:s *metodologiska utgångspunkt* är att han vill undersöka i hur hög grad en fördjupad studie av beslutsprocesserna i Vita Huset kan bidra till att förklara amerikanska presidenters beslut att använda militära maktmedel inte bara i de tre fall som undersöks utan även generellt.

MB sammanfattar sina två övergripande forskningsfrågor enligt följande;

1. Varför beslutar amerikanska presidenter att tillgripa militär styrka på den internationella arenan?

2. Kan dessa beslut reduceras till internationella faktorer, enligt realismen, eller måste vi också beakta inhemska politiska processer och faktorer?

I sin genomgång av de teoretiska traditionerna framgår med önskvärd tydlighet att författaren anknuter till en debatt som har pågått länge. Medan realismen har varit förhärskande sedan de första banbrytande studierna dök upp på 1940- och 50-talen, dvs. de som förklarar utrikespolitiska beslut utifrån faktorer i den *internationella* miljön, har de forskare som betonar *inhemska* faktorer betydelse för utrikespolitiken så småningom också vunnit terräng. Ibland ställs inrikespolitiska faktorer i kontrast till internationella systemfaktorer, ibland integreras de till synteser. Såsom författaren alldeles riktigt påpekar på ett ställe; det finns ingen generellt accepterad teori i utrikespolitisk analys (vilket vi kanske skall vara tacksamma för). Men det måste betonas; det finns flera debatter som förts över åren inom utrikespolitisk analys som rör en mängd perspektiv. MB

---

1 Docent Erik Noreen är verksam vid Institutionen för freds- och konfliktforskning, Uppsala universitet. Granskningen bygger på hans fakultetsopposition.
Epost: erik.noreen@pccr.uu.se

koncentrerar sig på i huvudsak *en* debatt; den mellan realister och de som är anhängare av inrikespolitiska förklaringar.

När det gäller analysnivå står det klart att MB riktar söklyset på *beslutsfattarnivån* "the state must be defined as its official decision-maker." Det är inte bara processen kring besluten och presidentens roll i detta sammanhang som intresserar utan även, tycker jag mig se hos författaren, en kognitiv inriktning. Nämligen den som handlar om beslutsfattarnas föreställningar; hur de uppfattar och betraktar världen.

MB har bestämt sig för att analysera beslutsfattarnivån och valt att koncentrera sig på att göra en studie av ett *fåtal* fall; alltså en kvalitativ jämförande studie. Att koncentrera sig på få fall hindrar dock inte att man samtidigt vill täcka in en längre historisk period. Författaren har dock dragit ner på ambitionen då det gäller generaliserbarheten. Han jämför inte länder på världsarenan, han vill inte förklara användandet av militärt våld i *allmänhet*, han vill i stället tolka betydelsen av skillnader och likheter inom ramen för en definierad avgränsad kategori händelser i *amerikansk* utrikespolitisk samtidshistoria. När det gäller de metodologiska finesserna anknyter MB till väl etablerade begrepp inom metodlitteraturen som *congruence procedure* och *process tracing*. Mycket kort; råder samstämmighet (kongruens) mellan teori och resultat i de undersökta fallen? Hur ser orsakssammanhangen ut i den kedja av händelser som leder fram till besluten i fråga?

MB har valt att fördjupa sig i tre fall.

1. President Ronald Reagans beslut i april 1986 att med marin- och flygstridskrafter bomba militära mål i Libyen.

2. President Bill Clintons beslut att i juni 1993 ge amerikanska flygvapnet klarsignal att genomföra nattliga raidar mot irakiska militära poster.

3. Samme presidents beslut drygt fem år senare att avfyra ett stort antal Tomahawk-missiler mot Sudan och Afghanistan.

Dessa fall, som alltså rymms inom en period på 14 år, är valda för att de i författarens mening är s.k. "most likely cases for the realist framework". Man kan *förvänta* sig att realismen har svaret på varför aktörer handlar på ett speciellt vis. De var enligt realismen svar på händelser i den internationella säkerhetspolitiska miljön. Det var händelser som riktade sig direkt mot amerikanska säkerhetspolitiska intressen. Internationellt våld besvaras med våld, sådan är den realistiska grundlogiken. Däremot är fallen *minst sannolika fall* ("least likely cases") för de som försvarar ett inrikespolitiskt perspektiv – de är alltså tuffa test för detta perspektiv. Skulle dessa fall klara de tuffa testet – de inhemska faktorerna har betydelse i samtliga fall – kan man enligt MB starkt ifrågasätta realismen ("a decisive invalidation of the realist argument") (s 24).

För att kort sammanfatta resultaten är avhandlingens viktigaste slutsats att samtliga fall klarar det tuffa testet – alltså de inrikespolitiska faktorerna har stor betydelse för de amerikanska besluten ifråga. Och de har betydelse just i sådana fall där man kan förvänta sig realismen egentligen borde ges den starkaste förklaringskraften. Realismen är enligt MB inte bara "incomplete" utan även "inadequate" eftersom perspektivet misslyckas med att beakta nyckelfaktorer som påverkade USA:s beteende.

Nu till kritiken. Den är strukturerad enligt följande:

1. MB:s övergripande *approach*. Vilket är hans bidrag?

2. Forskningsdesign. Vad vill MB göra? Hur lägger han upp sin undersökning, teoretiskt, empiriskt och metodologiskt?

3. Den empiriska prövningen.
4. Sammanfattande omdöme.

1. MB:s övergripande approach anknyter framför allt till *en* av avhandlingens forskningsfrågor, nämligen *kan amerikanska presidenters beslut att tillgripa militär makt reduceras till internationella faktorer, enligt realismen, eller måste vi också beakta inhemska politiska processer och faktorer*. Det är den teoretiska debatten mellan två motsatta perspektiv som står i förgrunden. Men den andra viktiga forskningsfrågan i avhandlingen, *varför beslutar amerikanska presidenter om att tillgripa militär makt på den internationella arenan* öppnar upp för betydligt fler förklaringsmodeller. Det finns t.ex. teorier som explicit tar upp psykologiska faktorer, det finns studier om normers speciella betydelse, och socialkonstruktivismen erbjuder förklaringsmodeller etc. Det är oklart hur författaren har resonerat här.

MB har valt att anknyta sin avhandling till en relativt ålderstigen teoretisk debatt. Som han själv anger på flera ställen är ju de inhemska faktorernas betydelse för utrikespolitiken inte någon ny upptäckt. Ett över 20 år gammalt standardverk *New Directions in the Study of Foreign Policy* (Charles F. Hermann, Charles W. Kegley, Jr. & James N. Rosenau (red). Boston: Allen & Unwin, 1987) lyfter fram denna typ av förklaring i en hel avdelning, där en av de mer namnkunniga forskarna drar en slutsats som nästan är identisk med MB:s, dvs. att de inhemska faktorernas betydelse är avgörande för att förstå säkerhetspolitiska beslut. Gör man en djupdykning i en äldre debatt blir förväntningarna desto större att författaren skall hitta en ny intressant infallsvinkel. Man letar förgäves i avhandlingen efter MB:s *självständiga bidrag* till den teoretiska debatten mellan realismen och de inhemska förklaringarnas förfaktare? Var finns Blomdahl-approachen?

Vilka hävdar idag att utrikespolitiska beslut av det slag som författaren vill förklara – för att använda ett citat i avhandlingen på s 226 – kan ”be reduced solely to international factors”? Det är inte ovanligt att mer namnkunniga realister idag, t.ex. Randall Schweller, som också finns omnämnd i avhandlingen, till och med *införli-var* inhemska faktorer i sina förklaringsmodeller.

2. MB vill utvärdera två teoretiska traditioner samtidigt som han vill förklara amerikanska presidenters beslut att intervensera med militär styrka på den internationella arenan. Det framkommer emellertid att avhandlingens *huvudsyfte* är teoretiskt. MB ställer två traditioner mot varandra. Realismen utvärderas i förhållande till ett konkurrerande perspektiv (s 2) Men författaren vill *inte* testa teorier (s 24) eller utvärdera deras *förklaringskraft* (s 232). Det är med andra ord inte helt klart vad författaren har för avsikt med sitt projekt. Här brister avhandlingen i skärpa och tydlighet.

MB har valt att göra en empirisk prövning på tre fall. De är samtliga fall där den amerikanska administrationen har beslutat att gå in med militära medel. Men varför just dessa upprepande fall? Och varför just tre? Varför inte t.ex. två där man beslutat om militär intervention och två där man avstått från sådana? Författaren antyder ett möjligt sådant upplägg på s 26 (alltså variation i den beroende variabeln). Skulle man kunna tänka sig att de fall där man avstått från militära maktmedel är ett tufft test för realismen? Jämför t.ex. med president Carters mjuka linje i gisslandramat i Teheren i slutet av 70-talet. Om jag vill undersöka vad det är som gör att en typ av beslutsfattare ofta tar en typ av beslut, *men inte alltid* – nog vore det intressant att veta något om de avvikande fallen ock-

så. Vad kan de stora förklaringsmodellerna bidra med här? Till yttermera visso kan man tycka att tre fall över en tidsperiod på 14 år kanske inte är tillräckligt lång om man önskar säga något mer *generellt* om amerikanska beslut om militära interventioner. Projektet blir inte mer övertygande då författaren valt ett fall med Reagan och *två* med en och samme president, Clinton. För att knyta an till den fråga MB själv ställer på s 17: Vad är dessa fall av? Svaret hänger i luften.

Trots detta känner jag sympati för avhandlingens upplägg enligt "least likely case"-modellen. Jag tycker det ger nerv till avhandlingen – och gör den dessutom teoretiskt intressant.

3. Vi går nu över till den empiriska prövningen. Låt oss skärskåda det första fallet som författaren menar i hög grad repeteras i de två övriga. Det handlar om en konflikt främst mellan Libyen och USA. De amerikanska bombningarna av Libyen i april 1986 föregicks av en serie terrorhandlingar under hösten/vintern 1985-86 som i stor utsträckning riktade sig mot USA och amerikanska medborgare. Den utlösande faktorn var en bomb som den 5 april 1985 exploderade i ett diskotek i Västberlin som bland annat tog livet av två amerikanska medborgare. Underrättelsekällor i väst lade skulden på Khaddafis Libyen. I avhandlingen framgår att den amerikanska administrationen sannolikt hade bestämt sig för någon typ av militär aktion mot Libyen redan innan diskoteksdramat som ett svar på tidigare terrorhandlingar.

Författaren analyserar grundligt detta fall utifrån båda perspektiven; realismen och inrikespolitiska faktorer. För att sammanfatta: Utifrån realismen togs beslutet, menar MB, mot bakgrund av uppfattade nationella säkerhetsintressen. Fallet följer

den realistiska regelboken om vi tolkar den amerikanska attacken i kalla krigstermer. Eftersom Sovjetunionen stöttade Khaddafi med bl.a. vapen ville USA signalera till Sovjet att denna supermakt borde hålla sig borta från den afrikanska kontinenten. Det gällde också att upprätthålla en maktbalans i regionen. När man läser detta avsnitt om analysen av fallet i realistiska termer är det svårt att se att realismen kommer till korta som förklaringsmodell – den ter sig snarare helt rimlig.

Emellertid tar sig MB också an fallet med inrikespolitiska glasögon. Följande mönster framträder. Reagan var en förhållandevis populär president, det gäller inte minst undersökningsperioden 1985-86. Det var några svackor i opinionsundersökningarna under vår/vintern 1986 men han hade ändå ovanligt höga siffror i undersökningarna. Det är alltså svårt att utifrån detta opinionsperspektiv hävda att Reagan var tvungen att göra något drastiskt mot libyska terrorister för att förbättra sin popularitet. Å andra sidan hävdar författaren att flyganfallen delvis var ett försök att möta den ökande pressen från opinionen att ta itu med terrorismen. Man kan helt enkelt tolka det så att Ronald Reagan hade stöd för sina handlingar i folkopinionen.

Då det gäller kongressen hade Reagan en del problem i typiska inrikespolitiska frågor som budget, handel och jordbruksfrågor. Men i detta sammanhang tycker jag att författaren drar en väl förhastad slutsats. Utifrån antagandet att presidenter vill bli kvar på sina poster menar han att beslutet att bomba Libyen kan ha varit taget utifrån en sådan bevekelsegrund. Med vetskap om att detta var i början på en ny presidentperiod blir författarens slutsats väl krystad.

De empiriska beläggen är i vissa fall väl svaga. Jag kan hålla med om att den ame-

rikanske presidenten hade stöd i en ganska blodtörstig opinion – och det gäller för övrigt även de andra fallen. Det är också möjligt att opinionen skyndade på beslutet i april någon vecka efter diskoteksincidenten. Sannolikt var det samverkande faktorer mellan flera s.k. ”triggering events”, där diskoteksincidenten blev ett mini 9/11. Opinionsen var ytterligare en faktor och en längre planering inför anfällen hade förmodligen också betydelse. Men då blir det ju väldigt svårt att, såsom författaren uttrycker det, se opinionen som en *begränsning* (”constraint”) på den inrikespolitiska nivån.

I slutsatserna menar MB att realismen håller ”to some extent” för att förstå det amerikanska beslutet. Vad menas med det? Vad specifikt är det som den inrikespolitiska förklaringsmodellen ger som bara realismen erbjuder ”to some extent”? Jag är med andra ord inte, utifrån avhandlingens resonemang och empiriska belägg, övertygad om att realismen är sämre på att förklara amerikanska militära aktioner än det inrikespolitiska perspektivet. Risken med avhandlingens analys är att den i själva verket bara adderar förklaringsfaktorer.

Det blir lite av vad man i metodlitteraturen kallar ’explanatory overdetermination’.

Jag skulle vilja se att avhandlingen mycket tydligare hade visat *vad* i dessa beslut, och den process som föregick beslutet, som realismen misslyckas att förklara och där det inrikespolitiska perspektivet är så mycket bättre.

4. Jag har rest en del frågor som har att göra med val av teoretisk debatt, val av fall och den empiriska prövningen. Jag tycker att avhandlingen skulle ha vunnit på en större tydlighet rörande de två första punkterna och mer genomarbetad empirisk prövning. Mina invändningar är emellertid inte riktade mot avhandlingsprojektet som sådant. MB behandlar ett mycket intressant och i högsta grad centralt område inom utrikespolitisk forskning. Författaren har klart och tydligt mejslat ut två viktiga teoretiska traditioner inom utrikespolitisk analys och dessutom på ett intressväckande sätt analyserat spännande skeenden i amerikansk säkerhetspolitisk samtidshistoria. Jag tycker inte minst det är en stor pedagogisk insats.

Anna Zachrisson: *Commons Protected For or From the People: Co-management in the Swedish Mountain Region?*. Statsvetenskapliga institutionens skriftserie, 2009:3, Statsvetenskapliga institutionen, Umeå universitet.

SVEIN JENTOFT¹

Sammendrag

Jeg vil først å gi et kort resymé av Anna Zachrissons doktoravhandling før jeg tar opp ting i avhandlingen som jeg finner verd å diskutere. Doktorandens tema, samforvaltning – eller ”co-management” – i naturvernområder, er også noe jeg har arbeidet med, men først og fremst innenfor det marine miljø. Avhandlingen dreier seg om samforvaltning av fjellområder her i Sverige, men hun drar også inn litteraturen om marine forhold. Det er interessant, men kanskje ikke så overraskende at utfordringene synes å være de samme: I begge tilfeller dreier det seg om biologiske fellesressurser, om allmenninger, der det gjelder å få til en forvaltning som er bærekraftig både i naturmessig og sosial forstand. Verneområder prøver å sikre biologisk mangfold, men berører ofte folk som benytter seg av dette mangfoldet. Fordi verneinteressen tilsier begrensninger i ressursbruken blir det lett motstand og konflikter. Den entusiasme for verneområder som gjør seg gjeldende blant biologer, naturvernere, og miljøvernmyndigheter deles derfor ikke alltid av lokale innbyggere

som i stedet ofte opplever dem som en trussel. Samtidig griper verneområdene inn i relasjonene mellom ulike interessegrupper, fordi slike områder omfatter mange slags, og ofte konkurrerende bruk. I de områder doktoranden har studert dreier det seg om reindrift, skogsdrift, turisme, jakt og fiske eller annen rekreasjon. Konkurrerende bruk leder gjerne til konflikter. Allmennhetens søkning etter fred og ro i den uberørte natur lar seg ikke så lett forene med larmen fra snøscooterkjøring.

Avhandlingen består av en innledende ”kappe” som rammer inn fire artikler. Tre av artiklene er publisert i internasjonale, renommerte tidsskrifter, mens den fjerde er i ferd med å bli det. Alle artiklene starter med å reise et teoretisk problem hentet fra statsvitenskapen, som hun så bruker som inntak til den empiriske undersøkelsen. Siden skisseres forskningsmetoden, før vi får oss presentert de data hun har samlet inn og det de har å fortelle på teoretisk nivå. Kappen løfter artiklene opp på et mer allment teoretisk nivå. Den gir også en oppsummering av innholdet i artiklene, presenterer sine forskningsmetoder, og sammenfatter hovedkonklusjonene. Zachrisson redegjør dessuten for det institusjonelle styringssystemet som finnes i Sverige for nasjonalparker, herunder hvem som fra sentralt, regionalt og lokalt hold er involvert, og hvilket lovgrunnlag som finnes. I tillegg gis en historisk oversikt over svenske naturparker fra deres begynnelse tidlig i forrige århundre og fram til i dag. Hun hevder at det har skjedd en endring i oppfatningen av hva nasjonalparker er til for, der bevaring av biologisk mangfold i den siste tiden har blitt et hovedpoeng. Det opplyses at det er 29 nasjonalparker i Sverige, hvorav 85 prosent av det totale arealet som er vernet befinner seg i Norrbottens Län.

¹ Svein Jentoft är verksam vid Norges Fiskerihøgskole, Universitetet i Tromsø, och gästprofessor vid Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.
E-post: svein.jentoft@uit.no

Doktoranden henter definisjonen av naturverneområde fra IUCN (International Union for the Conservation of Nature). Det dreier seg om et: "clearly defined geographical space, recognized, dedicated and managed, through legal or other effective means, to achieve the long-term conservation of nature with associated ecosystem services and cultural values."

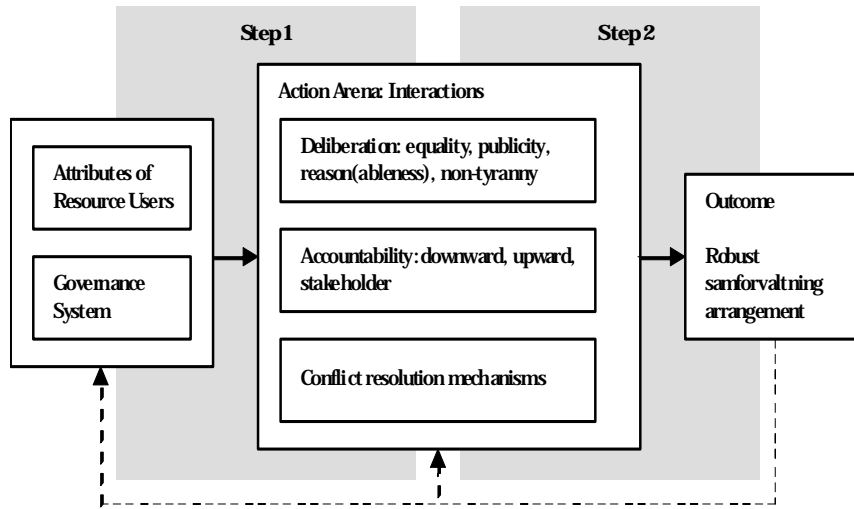
Samforvaltning

Utfordringene med vøreområder er å kunne håndtere balansen mellom bruk og vern på en måte som verken gjør skade på natur eller sosialt miljø, som mens de regulerer bruken unngår at det oppleves som overgrep av lokale brukergrupper. Zachrisson er opptatt av hva slags type forvaltningsinstitusjoner som er egnet til å håndtere slike problemer i praksis. Muligens er verneområder av typen nasjonalparker svaret. Men det er ikke hele svaret. De er også et svar som kommer med en rekke problemer. Verneområder lar seg ikke lett implementere. Verneområder kan bety mange ting. De behøver ikke stenge for all bruk. De kan også organiseres og styres på flere måter. En mulig løsning, som doktoranden ikke har særlig sympati for, er den sentraldirigerte, fjernstyrte, statlige styringsmåten, der lokale brukere er passive mottakere av reguleringer og andre forordninger. En alternativ modell, som avhandlingen fokuserer på, er den som kalles samforvaltning, der myndighet og ansvar er desentralisert og delegert til lokalt nivå, og der lokale ressursbrukere og andre interessegrupper spiller en proaktiv rolle. Når doktoranden har større entusiasme for denne modellen enn den statlige, sentraldirigerte, så er det fordi den potensielt representerer en demokratisering av forvaltningen, en myndiggjøring av lokale brukere som både har

interesser, rettigheter og ressurser som verken bør ignoreres eller overkjøres.

Zachrisson definerer samforvaltning som: "a collaborative and participatory process of regulatory decision-making over a specific area or set of resources in which representatives of user-groups and government agencies, and eventually research institutions and other stakeholders, as appropriate to each context, negotiate authorities and responsibilities." Hun understreker at den første gruppen av aktører – altså brukergrupper og myndighetsorganer som minimumskrav må være med for at en skal kunne snakke om samforvaltning. Denne modellen skrives nå inn i lovgivningen om naturressursforvaltning i mange land. Det finnes også en omfattende akademisk litteratur om emnet som doktoranden benytter seg av og selv bidrar til.

Doktoranden er opptatt av hva som må til for at samforvaltning skal fungere. Hun spør om samforvaltning har "the potential to reconcile local and central demands to manage protected areas in a robust way". Selv om det skulle finnes et slikt potensial, er det ikke sikkert at det vil bli innfridd. Det avhenger blant annet av omgivelsene, rammebetingelsene, og den institusjonelle utformingen, herunder mekanismene for konfliktløsning som ifølge doktoranden ideelt bør fremme deliberasjon og resiprok læring. Men i virkelighets verden må en ofte gi avkall på de ideelle fordringer som deliberativ demokrati-teori stiller opp. I hvert fall viser det seg at de gjør det i Funäsdalen, som er et av hennes suksesscases. Valget står derfor ikke mellom å ikke gjøre noe og å skape det perfekte system. Samforvaltning må kunne fungere under mindre enn perfekte betingelser; ellers har modellen bare teoretisk interesse. Det er blant dette som kjenetegner robuste institusjoner. De klarer

Figur 1. Analytisk rammeverk.

seg også når det blåser rundt dem. Hovedspørsmålet i avhandlingen er nettopp dette; Hvordan kan samforvaltning framstå som et robust institusjonelt arrangement?

Formålet med studien er som følger: "The overall purpose ... is to analyze the establishment of the co-management of multi-level, multi-use commons in order to characterize design-principles common to the emergence of co-management processes which improve institutional robustness." Mer persist: "Empirically, the aim is to identify lessons that can be learned from the case studies for future conservation policy and its implementation, by analysing the extent to which the emphasis on local involvement in current Swedish conservation policy is generally supported, whether this is translated into co-management and (if so) the consequences for legitimacy and conflict resolution."

Zachrisson er særlig interessert i de prosesser og hendelser som finner sted innledningsvis, når verneområdene utformes, målsettinger formuleres, og når en

søker å finne fram til et egnet institusjonelt design. Teoretisk er hun som mange andre innenfor dette forskningsfeltet inspirert av fjorårets Nobelprisvinner i økonomi Elinor Ostrom –, og mest konkret hennes "Institutional Analysis and Development (IAD) framework." Innenfor dette rammeverket utvikler hun sin egen analysemodell (figur 1).

Som modellen indikerer, velger doktordanden å se på svensk naturvernpolitikk som en handlingsarena, der oppfatninger og holdninger dannes i den offentlige opinion og der strategiske interesser gjør seg gjeldende i den konkrete forvaltningen. Avhandlingens case studier befinner seg i hver av de tre indre boksene i modellen; i) deliberasjon, ii) accountability (som på svensk oversettes med ansvarighet eller forklarighet, og iii) konfliktløsning. Legg så merke til den avhengige variabelen i modellen, nemlig robuste arrangementer for samforvaltning, som hun definerer hun som følger: "A system is robust to the degree that it is long-lasting and operational rules for the day-to-day activities

are being devised and modified over time according to a set of collective-choice rules.”

Det er et kvalitetsstempel både ved Zachrisson og avhandlingen at hun evner å skifte mellom analytiske nivåer. Hun insisterer på at statsvitenskapelig teori om deliberasjon og demokrati kan ha noe å tilføre samforvaltningsteori og -praksis, samtidig som hun mener at samforvaltning i den svenske fjellheimen kan ha noe i bidra med til deliberativ demokratiteori-utvikling innen hennes egen disiplin. Samtidig som avhandlingen handler om noe konkret empirisk, så er hun også opptatt av en forvaltningsmodell som har interesse og applikasjon utover svensk naturressursforvaltning

Opposisjonen

I en avhandling så rik på perspektiver, pointer, og argumenter er det mange ting som kunne tas opp til kritisk drøfting. Jeg skal i det følgende kommentere de temaer som tas opp i artiklene, men først og fremst skal jeg konsentrere meg om den felles avhengige variabelen, altså ”robuste samforvaltningsarrangementer”. Zachrisson drøfter riktignok ikke robusthet særlig eksplisitt i artiklene, men det er slik hun i innledningen vil at vi skal lese dem, altså som bidrag til å forklare hva som gjør institusjoner, i hennes tilfelle samforvaltning, robuste.

Skal nasjonalparker, verneområder, kunne fungere må de være robuste både som samforvaltningssystem og som et system som skal forvaltes. Nasjonalparker, verneområder må virke på en måte som skaper robust forvaltning av natur og kulturverdier, men må da som forvaltningsinstitusjoner være robuste i seg selv. Det er ikke imidlertid ikke sikkert at et robust samforvaltningssystem bidrar til et tilsvarende robust sosialt og økologisk

system som det tar sikte på å forvalte. Man kan altså ha et bunnsolid samforvaltningsarrangement som ikke får til noe. Dette kan skyldes at det sosiale og økologiske system er så robust – i betydningen resistent – at det vil kunne motsette seg intervensjon fra samforvaltningsenheten eller hindre at dens reguleringer får noen effekt.

Om robuste institusjoner så som samforvaltning, kan flere spørsmål stilles.

Et av dem er hva det er som gjør dem robuste. Her er en med andre ord opptatt av de kausale sammenhengene. Doktorandens fire artikler drøfter flere slike. Et annet spørsmål handler om hva robusthet bidrar til, for eksempel hva slags handlingskapasitet det gir, hvilket har å gjøre med evnen til å iverksette beslutninger, kontrollere at reguleringer etterleves, og til å motstå ytre eller indre press. Robusthet er da en uavhengig variabel. Også her synes jeg Zachrisson har mye å bidra med. Et tredje spørsmål er hva som egentlig kjennetegner en robust institusjon. Hva mener vi når vi sier at en institusjon er robust? At den har eksistert lenge, er for doktoranden en sentral indikator, men det er ikke den eneste som kunne trekkes fram.

Nå kan det kanskje innvendes at de verneområder og samforvaltningsorganer som studeres er av relativt ny dato. Siden hun også primært studerer etableringsprosessene vil det være nokså prematurt å måle robusthet. Men jeg tror hun har rett i at mange av premissene for senere suksess eller fiasko legges i startfasen. Mange av disse premissene drøftes inngående i avhandlingen, og jeg skal i det følgende ta opp flere av dem. Først skal jeg problematisere forholdet mellom robusthet og resiliens. Dernest vil jeg gå nærmere inn på temaet legitimitet. Etter det skal jeg diskutere betydningen av sosial kapital som for-

utsetning for robusthet, etterfulgt av temaet konflikter og konfliktløsning. Til slutt skal jeg ta opp avhandlingens grunnperspektiv, som er ideen om rasjonelle valg.

a) Resiliens

Når forskere nå til dags diskuterer bærekraftig ressursforvaltning, er det ikke begrepet robusthet vi hører mest om, men resiliens. Jeg tror ikke ordet resiliens dukker opp en eneste gang i avhandlingen, og jeg undrer meg hvorfor. Det dreier seg tross alt om et ikke uvesentlig analytisk skille.

Slår vi opp på synonymer finner vi for robust ord som kraftig, hardfør, motstandsdyktig, slitesterk, solid, fast. Motsatsen til robust er svak, sårbar. Resiliens likestilles med ord som fleksibel, elastisk, men også med hard, tøff. Det motsatte av resiliens er rigid. Så kan en spørre: Er det robustheten eller resiliensen som gjør at samforvaltningsinstitusjoner fungerer over tid? Doktoranden synes å holde en knapp på den siste i det hun konkluderer at "the more rigid it (the institutional framework (min tilf.), the less chance there is of learning or innovation within institutions occurring." Jeg tolker det slik at hun oppfatter resiliens bidrar til robusthet fordi mangel på evne til læring gjør institusjonen sårbar på sikt. Dette virker som en rimelig antakelse. Men robusthet er vel ikke bare avhengig av fleksibilitet og tilpasningsevne, men også av at noe ligger fast? Hva skulle i dette siste i så fall være? Et forslag kunne være at robuste samforvaltningsinstitusjoner bør være fundert på noen styringsprinsipper og "collective choice rules" (se definisjonen av robusthet ovenfor), som bør gjelde uansett og som ikke bør endres, i hvert fall ikke hvis det ikke foreligger tungtveiende grunner for å gjøre det. Dette kunne for eksempel

være ressursbrukeres rettigheter. Når økonomer går inn for å sikre ressursbrukere eierrettigheter, så er det meningen at de skal være så permanente som mulig. Urfolksrettigheter i ressursforvaltningen er nå innført for å bli. De begrunnes som en menneskerettighet, og slike rettigheter står fast.

Institusjoner bør således være både robuste og resiliente. De må være så vel rigide som fleksible, noe må ligge fast mens andre ting må kunne endres. Men det ene bør ikke utelukke det andre, ellers vil det true institusjonens eksistens. Her er det snakk om to forskjellige kvaliteter ved institusjoner som kan gi samme resultat, dvs. varighet. Da har vi imidlertid også et måleproblem, der det kan hende at en tror man måler det første når man i realiteten måler det andre. Kanskje er det resiliens hun egentlig måler? Kanskje er det også resiliens hun bør måle i og med at det ennå er noe tidlig å vurdere robustheten til en institusjon som i svenske verneområder knapt har fått satt seg.

At doktoranden formulerer robusthet som et særlig problem for samforvaltning, er lett å forstå. Denne forvaltningsformen skal jo innebære noe annet enn den mest robuste forvaltningsorganisasjonen som finnes, nemlig det klassiske byråkratiet. Det er ikke for ingen ting at vi ofte illustrerer byråkratiet som en pyramide. Ingen bygning har et så solid fundament som pyramiden, ikke noe menneskeskapt byggverk har stått så lenge. Samforvaltning har et atskillig løsere fundament, og blir lett en institusjon på leirfötter. Når kommando erstattes med forhandling, gir man også slipp på noe av kontrollen over beslutningsprosessen. Desentralisering av oppgaver er risikabelt. Den åpner for at uforberedte ting kan skje. Gir man folk lillefingeren i ressursforvaltningen, kan det hende at de tar hele hånden.

Vil større grad av deliberasjon i beslutningsprosessene rokke ved eller kompensere for fraværet av det fundament som gjør den hierarkiske modellen robust? Det er lett å skjønne at deliberasjon vil kunne gjøre institusjonen resilient fordi det vil tilføre dynamikk. Det er vanskeligere å akseptere at deliberasjonen vil gjøre den mer robust. Det er grenser for hvor deliberativ en institusjon kan være, før det går ut over robustheten. Dette fordi den alltid innebærer usikkerhet om utfall. Kanskje blir en aldri ferdig med en sak, en kommer seg aldri videre, det blir for mange omkamper på ting, og deltakerne går etter hvert trøtte, som Zachrisson er inne på i artikkelen om Lapponia verdensarvområde. Mer deliberativitet er derfor ikke alltid bra, i hvert fall ikke for robustheten.

b) Legitimitet

Legitimitet er en av de faktorene som doktoranden hevder gjør samforvaltning til et robust institusjonelt arrangement. Den første artikkelen er basert på en survey der hun spør folk generelt om deres holdninger til selvforvaltning og samforvaltning i naturverneområder. Interessant nok finner hun at folk er positivt innstilt. Den eksterne legitimiteten for større brukermedvirkning synes med andre ord å være til stede, i hvert fall om en ser bort fra svenske myndigheter som i følge doktoranden primært ser på samforvaltning som en måte å få folk til lettere å akseptere forvaltningsinngrep snarere enn som en måte å skape deltakerdemokrati. At befolkningen er mer velvillig innstilt enn sentrale myndigheter, er et interessant, men kanskje ikke så uventet funn. Samforvaltning innebærer jo at myndighetene må gi fra seg makt. Jeg tror doktoranden har dekning for å hevde at hun hittil er ganske alene om å ha gjennomført denne

type kvantitative opinionsundersøkelser vedrørende samforvaltning.

Den interne legitimiteten er et gjennomgangstema i de tre andre artiklene. Dette er legitimiteten blant de som direkte berøres av naturvernområdene og som trekkes inn i ressursforvaltningen. Her ligger også en av hovedbegrunnelsene for samforvaltning: Antakelsen er at samforvaltning i seg selv vil produsere legitimitet gjennom deliberative problemløsnings- og resiproke læringsprosesser. Det forventes at brukerne blir mer lovlidige når de selv er med og utvikler regelverket og kontrollere overholdelsen. Men er det ikke også slik at robuste institusjoner nettopp kjennetegnes ved at de ikke behøver å bekymre seg over legitimiteten fordi de har andre midler til å få sine beslutninger iverksatt? Likeledes, om samforvaltning mot formodning ikke skulle klare å produsere legitimitet, er den ikke ille ute i en grad den sentralstyrte modellen ikke er det? Den sentralstyrte modellen er ikke i samme grad avhengig av frivillig oppslutning, men kan i stedet bruke tvang. Samforvaltning er mer avhengig av å kunne levere varen. Skuffede brukere vil hurtig forlate skipet om de ikke er fornøyde, mens de i den statlige modellen ikke har noe annet valg enn å følge med på ferden.

Samforvaltning har også et ytre legitimitetsproblem som står sentralt i den tredje artikkelen der temaet er ansvarlighet (accountability). Samforvaltning innebærer et slags offentlig/privat partnerskap der en risikerer at deliberative beslutningsprosesser reserveres til de lukkede rom, der allmennheten mangler innsyn. Dette kan godt gi høy indre legitimitet, altså blant de som er innenfor, men den ytre legitimiteten vil være tilsvarende lav. Det dreier seg tross alt om forvaltning av en allmenningssressurs – en "commons". Det er høyst usikkert hvor robust en slik institu-

sjon vil være i lengden. Problemet består også i at samforvaltning ikke bare dreier seg om desentralisering av oppgaver fra et høyere til et lavere nivå i styringskjeden, men også innebærer delegasjon av funksjoner og dermed makt. Distinksjonen mellom desentralisering og delegering er ikke så klar i avhandlingen.

Det kan være en fare for at slike offentlig/private partnerskap som samforvaltning er, ikke behøver å bli et tillegg til representative organer og derved en utdyping av selve demokratiet. Snarere kan de kan komme til å fortrenge dem. Det er ikke sikkert at om en aggregerer deltakerdemokratiet i det små, ender opp med et stort demokrati. Derfor er Zachrisson opptatt av hvordan samforvaltning kan forankres i de representative demokratiske prosesser som utspiller seg i for eksempel kommuner og länstyrelser. Hun har etter min mening rett i at litteraturen om samforvaltning har hatt en tendens til å ta noe lett på dette problemet. Hun har også rett i at "accountability" vil være en sentral variabel når det gjelder å gjøre samforvaltning til en robust institusjon. Det handler blant annet om hvordan en rekrutterer representanter for brukergrupper, hvilket mandat de gis og hvor bundet de er av det, hvilke regler som finnes for rapportering tilbake til grunnplanet, prosedyrer for tilbakekalling osv.

Det eksisterer imidlertid her en mulig konflikt: Jo strengere en er på "accountability" av hensyn til den ytre legitimiteten, dess vanskeligere er det av hensyn til den indre å få til en god deliberasjon. Jo mer begrenset mandat en stiller med, desto mindre fri, dynamisk, og interaktiv blir deliberasjonen og læringsprosessene. "Accountabiliteten" kan lett komme til å ødelegge for deliberasjonen, og omvendt. Altså; mens begge kan virke positivt på sam-

forvaltningens robusthet, så virker de negativt på hverandre.

c) Sosial kapital

Et neste tema i Zachrissons avhandling som jeg vil ta opp gjelder sosial kapital. Denne finnes i de sosiale nettverkene som eksisterer mellom ressursbrukere og andre interessenter i form av gjensidig tillit. Tillit er ikke bare en sentral ressurs i nære menneskelige relasjoner, men også i de mer distanserte relasjoner, f.eks. i forholdet mellom ressursbrukere og den statlige forvaltning. Tillit er et fundament som legitimiteten hviler på. Zachrisson sier at det i forbindelse med konflikten rundt scooterkjøring i Funäsdalfjellene var betydelig sosial kapital til stede, og at dette var positivt for deliberasjonen og beslutningsfattingen. I tilfelle etableringen av Laponia verdensarvområde ble det i prosessen *skapt* sosial kapital i form av tillit.

Doktoranden betrakter sosial kapital som en ekstern, kontekstuell variabel. Eksistensen av sosial kapital kan avgjort gjøre det lettere å få til samforvaltning. Men for å være robust kan ikke samforvaltning bare tære på tilliten; den må kunne integrere og bygge den videre. Det hjelper selvsagt at samforvaltningen har et grunnlag å gå ut fra, men en kan ikke gjøre seg avhengig av at det eksisterer i utgangspunktet. Dette gjelder ikke minst fordi samforvaltning ofte først blir innført når det allerede foreligger en konflikt og som en måte å rydde opp i stridighetene. Den robusthet som sosial kapital bidrar til, har derfor ikke bare sitt utgangspunkt omgivelsene, Den blir også skapt internt i selve institusjonen, og avleirer seg i dens struktur og i de prosesser som finner sted, for eksempel gjennom den læring som skjer blant ressursbrukerne. Doktoranden berører dette når hun hevder at samforvalt-

ning er en prosess og ikke kun et institusjonelt design.

Mangel på tillitt mellom partene vil virke sterkt hemmende på deliberasjonen, herunder villigheten til å lytte og lære av hva den andre sier. Hvordan samforvaltning håndterer en situasjon der tillit mangler, kunne være et interessant forskningsprosjekt. Flyttes diskursen ut av de formelle fora og inn på bakrommet? Blir partene mer strategiske i sin atferd? Blir de mindre rause? Tillitsbygging er også av denne grunn viktig for deliberasjonen, både som en forutsetning og en bieffekt. I tilfellet Lapponia måtte man bruke mye tid og energi innledningsvis på å bygge tillitt gjennom at folk først måtte få mulighet til bli kjent med hverandre. Dette gjorde at etableringsprosessen tok tid og at deltakernes tålmodighet ble satt på prøve.

Robuste institusjoner har antakelig rikelig med sosiale kapital, altså forstått som et kjennetegn snarere enn som en ekstern årsak. Men er det ikke også slik at robuste institusjoner kan kompensere for mangel på sosial kapital? Jo mer robust en institusjon er, desto mindre vil sosial kapital bety. Motsatt er det først når institusjoner er svake og sårbare at de virkelig trenger sosial kapital. Lokal, brukerstyrt forvaltning vil kunne klare seg uten formell organisering, stramme regler og prosedyrer fordi det i tette lokale samfunn ofte er rikelig med sosial kapital i form av relasjonell kunnskap og tillit. Samforvaltning blir nødvendig når den sosiale kapitalen er lav, som ofte er typisk for forvaltningsregimer av stor skala der folk har et mer distansert forhold til hverandre.

d) Konflikt

Dette leder meg til konflikt og konfliktløsning, som er et sentralt tema i avhandlingens siste artikkel. Robuste forvaltningsinstitusjoner må åpenbart ha gode meka-

nismer for å håndtere konflikter. Interesse- eller verdikonflikter løses ikke nødvendigvis en gang for alle. Konfliktløsning blir dermed lett en pågående aktivitet, som spiser mye av tid og energi. Konflikter vil kunne virke nedbrytende og hindre at institusjonen overlever, blant annet fordi de kan undergrave tilliten ressursbrukere har til hverandre. Samforvaltning åpner for en mer deliberativ og demokratisk tilnærming til konfliktløsning, men er ikke immun mot at konflikter kan ta overhånd. Samforvaltning krever derfor store relasjonelle ferdigheter. Det gjelder å vite hvordan en skal behandle folk, hvilke konflikter som er verd å kjempe, hvordan en skal unngå at konflikter tar overhånd, hvordan en kan unngå at de oppstår.

Zachrisson skriver godt og interessant om gjensidig avhengighet, sosial kapital og konfliktløsning, samt om læring. Men hun skriver ikke så mye om konflikter som sådanne, altså de medforvaltningen skal løse. Hva er egentlig forholdet mellom konflikt og robusthet?

Først noen momenter om forholdet mellom konflikt og sosial kapital: Kanskje er det slik at konflikter løses lettere mellom personer som står nært hverandre. Kanskje er konflikter da også enklere å avverge. Men kan hende er de da desto vanskeligere å mestre når de først oppstår. Det blir for eksempel vanskeligere å unngå at konflikter om prinsipper blir personlige. Konflikter i nære sosiale relasjoner/nettverk går ofte dypere og blir bitrere, slik de ofte blir for eksempel under arveoppgjør. Det hjelper ikke alltid at slike oppgjør er regulert ved lov. Dersom sosial kapital er viktig for at samforvaltning skal fungere, så gjelder det altså å unngå at interesse-, verdi- og fagkonflikter utvikler seg til å bli personlige konflikter etter hvert som partene blir bedre kjent med

hverandre. Det gjelder å finne balanse mellom nærhet og distanse, noe som kan være vanskelig når deltakerne er få og relasjonene tette. I norsk reindriftsforvaltning som foregår gjennom et samforvaltningsregime, har dette av og til ført til anklager om inhabilitet.

Men konflikter kan ha en positiv funksjon og være et godt utgangspunkt for å etablere samforvaltning. Konflikter behøver ikke tære på den sosiale kapitalen, men tvert om bidra til å bygge den. Sosiologer som Lewis Coser og Georg Simmel hevdet at konflikter slett ikke behøver å virke disintegrerende, men kan i stedet gjøre båndene sterkere fordi de fører til læring, klargjør standpunkter og posisjoner, renser luften, og åpenbarer verdigrunnlaget som folk argumenterer ut fra. En konflikt vil kunne gjøre en løst koblet gruppe mer solid ved at den kan bidra til å forsterke "the integrative core." Konflikter kan også virke befordrende for deliberasjonen. Man får noe å snakke om som virkelig engasjerer. Eksterne konflikter vil kunne bidra til at interne allianser styrkes, som når folk samler seg mot en ytre fiende. Konflikter kan også virke mobiliserende og således bringe folk ut at en isolert posisjon og inn i en mer aktiv rolle. Som sykdom kan styrke immunforsvaret, kan konflikter gjøre institusjoner mer robuste, forutsatt at man kommer seg igjennom denne. Det er nok for drøyt å ønske konflikter velkommen, men det vil kunne hjelpe på deliberasjonen at de avdramatiseres. En konflikt er således ikke nødvendigvis slutten på samforvaltningen.

e) Rasjonelle valg

Jeg skal til slutt kommentere Zachrissons valg av "rational choice" som grunnperspektiv. Det framgår av kappen, men er ikke så lett å gjenfinne i artiklene, noe jeg

imidlertid ikke skal henge meg opp i her. Jeg skal være mer opptatt av hvor egnet "rational choice" tekning er til å fange opp alle relevante sider ved institusjoners robusthet.

Innenfor et slikt perspektiv er institusjoner noe en forholder seg til ut fra en betraktning om kostnad og nytte. Ens lojalitet antas å være betinget av hva en oppnår. Lønner det seg for meg "å følge spilleregler" (Douglass North), eller har jeg større fordeler av å bryte dem? Så lenge institusjonen leverer som forventet, forblir jeg lojal, er jeg i tvil ytrer jeg meg ("voice" – Hirschman), men blir jeg sikker på at det finnes bedre alternativer tar jeg beina fatt ("exit"). Noen ganger forblir jeg likevel lojal selv om jeg taper på det, for eksempel fordi jeg mangler informasjon om hvilke alternativer som foreligger og ikke helt kan bedømme hva jeg vil vinne og tape ved å forlate. Rasjonaliteten blir derfor "begrenset", noe som gir opphav til det Cyert og March i sin klassiske studie "A Behavioural Theory of the Firm" kalte "organizational slack". Dette er en overskuddsressurs som gjør institusjonen mer robust enn den ellers ville ha vært. Men kan det "organisatoriske slingringsmonnet" ha et annet grunnlag enn begrenset rasjonalitet? Kan det være slik at ressursbrukere velger å følge spilleregler fordi de føler seg moralsk forpliktet til gjøre det – uavhengig av om det er økonomisk lønnsomt eller politisk opportunt? Er det ikke nettopp slik lojalitet som sosial kapital bidrar til? Har jeg tillitt til en person, er jeg også tålmodig med vedkommende og vender ham ikke lett ryggen. En tillitsrelasjon er i bunn og grunn en moralsk relasjon, selv om den ikke er ubetinget.

Som Zachrisson konkluderer, vil en forvaltningsinstitusjon som ikke leverer varen miste sin oppslutning, om ikke umiddelbart så i hvert fall på sikt. Den vil få et legitimitetsproblem, og dens robusthet vil

da settes på prøve. Hun sier at det derfor gjelder å ha blikk for de instrumentelle og ikke bare de deliberative aspektene ved samforvaltning. Deliberasjonen har verdi i seg selv, men skal også produsere noe. Institusjoner har imidlertid også et normativt og kulturelt fundament som i seg selv skaper robusthet. Institusjoner gir ikke alltid valgmuligheter, men fratar oss dem. De er obligatoriske, moralsk bindende, og krever disiplin. Dette gjelder til og med i markedet. Også markedsaktører må ha tillitt til hverandre, de må kunne stole på at motparten er ærlig og redelig. Ellers blir transaksjonskostnadene lett et problem, som fjorårets andre Nobelprisvinner i økonomi Oliver Williamson har påpekt. Økonomer ser derfor også på samforvaltning som en måte å redusere transaksjonskostnader, ved å bidra til å eliminere opportuniste,

Amy Guttman er i boken "Identity and Democracy" opptatt av et annet grunnleggende aspekt ved institusjoners robusthet: I mange tilfeller gir vi dem vår tilslutning fordi det gir mening og identitet. Vi støtter dem ut fra hvem vi oppfatter oss selv å være. Når den katolske kirken overlevde reformasjonen, så kan vi anta at det ikke bare skyldtes at medlemmene vurderer at de ville komme bedre ut ved å opprettholde sitt medlemskap enn ved å velge andre alternativer. De forble trofaste fordi de fortsatte å definere seg selv som katolske. Det er som Guttman påpeker en sammenheng mellom folks identitet og hvem de gir sin stemme til i politikken. "Democratic politics is bound up with both what people identify themselves and what they therefore want" (2005: 15). Identiteten sitter vel og merke ikke utenpå folk, den er ikke en del av konteksten, men sitter dypt hos den enkelte. Kan dette være et poeng i forvaltningen av den svenske fjellheimen? Jeg vil mene at en ikke

skjønner brukerkonfliktene i allmenningen mellom reindriftssamer og andre ressursbrukere uten at dette element trekkes inn. Identitet og legitimitet går trolig i hop. Kanskje bidrar identitetsforvaltningen til å hindre konflikter eller at konflikter løper løpsk, eller tvert om til at de blir uløselige og uforsonlige.

Et spørsmål er om samforvaltning blir robust fordi den har evnen til å binde deltakerne moralsk til hverandre gjennom de forvaltningsløsninger de kommer fram til i fellesskap. Det er i hvert fall noe en kunne undersøke. Folk som utvikler et nært tillitsforhold, som deler verdigrunnlag og identitet, og som gjennom dette har kommet til enighet i en sak, har mer på spill enn folk som har et distansert og utvendig forhold til hverandre. Folk som definerer hverandre som et "vi", står last og brast med hverandre ("loyalty"), de vokter sine uttrykk ("voice"), og forlater ikke hverandre lett ("exit"). Ressursbrukere som har slike tette relasjoner har også andre kapabiliteter; de har andre forutsetninger for kollektiv handling, som ressursforvaltning er.

Jeg vil hevde at slike mekanismer hører med når en studerer naturvernområder både som samforvaltningssystem og som det sosiale og økologiske system som skal forvaltes. En vil da kunne finne inspirasjon ikke bare i den økonomiske disiplinen, men også i den sosiologisk orienterte statsvitenskapen, for eksempel representert ved March og Olsen ("Democratic Governance" eller deres "Rediscovering Institutions"), Richard Scott ("Institutions and Organizations"), og Phillip Selznick ("The Moral Commonwealth"). Disse står for et alternativt analytisk perspektiv til "rational choice", og har etter mitt syn mye å tilby den som er opptatt av hva som gjør samforvaltning til et robust arrangement.

Anna C. Spänning: *Towards Institutional Stabilization and Development? A Study of Inter-Organizational Cooperation in the Tajik Cotton Industry*. Karlstad: Karlstad University Studies, 2009:59.

BO PETERSSON¹

Resumé

Anna Spännings (AS) doktorsavhandling är den första svenska doktorsavhandlingen i statsvetenskap som har behandlat Centralasien. Ännu 19 år efter självständigheten karakteriseras fem av staterna i denna region genom en negativ bestämning som de ”forna sovjetrepublikerna”, och området utgör fortfarande en av de regioner i världen som är minst kända i Sverige. Tadzjikistan är det fattigaste landet av de fem som ingick i Sovjetunionen. Till stor del är detta en följd av det förödande inbördeskrig som härjade i landet 1992-1997. Det är också en följd av att landet i jämförelse med Kazachstan, Uzbekistan och Turkmenistan inte har mycket i form av strategiska råvaror att erbjuda världsmarknaden. Aluminium, vattenkraft och bomull är det som Tadzjikistan kunnat konkurrera med. Bomullen är den enda jordbruksgrödan av riktig rang och är såväl för individerna som för landet i stort både en tillgång och en belastning, gränsande till en förbannelse enligt resource curse-logiken. Det är här som AS avhandling tar sitt avstamp.

Den institutionella omvandling som inleddes efter sovjetregimens fall i Tadzjikistan är långt ifrån avslutad; i vissa fall är

den knappast ens inledd. Där sovjetiska maktstrukturer och den förutvarande dupliceringen av parti- och statsorgan har demonterats har vakuumet ingalunda fyllts av västerländskt inspirerade institutioner. Snarare har scenen tagits i besittning av traditionella maktstrukturer från tiden före sovjetsystemet. Klan och härstamningsgrupp har i avsaknad av en stark och legitim statsapparat kommit att bilda skydds nät och karriärplattform för den enskilde. En sådan stat, där svaga statsstrukturer står mot starka, ofta intransparenta samhällsstrukturer, genererar lätt instabilitet och oförutsägbarhet. För ett fattigt land som Tadzjikistan är detta förödande, eftersom utländska investerare lätt akräms bort. Ett hopp är dock att de samarbeten som trots allt finns, mellan internationella och nationella organisationer, mellan vinstdrivande företag och NGOer, mellan producenter och finansierare så småningom ska kunna generera ett stabilt och mera förtroendefullt klimat i samhället i stort. Detta är huvudtesen i AS avhandling. För att undersöka denna närmare har hon valt att detaljstudera samarbeten inom den tadjjikiska bomullssektorn. Alldeles särskilt har hon valt att i ett s.k. inbäddat fall fokusera på den så kallade Farmer Ownership Model, hädanefter Bondeägandemodellen, vilken syftar till att skapa drägligare arbetsbetingelser och livsvillkor för de enskilda bomullsproducenterna genom att öka deras oberoende och deras rätt till sitt eget arbete. Reformeringen av ägarstrukturen på landsbygden har annars inte varit framgångsrik efter sovjetsystemets fall. Marken är fortfarande statsägd, även om själva driften i relativt stor utsträckning numera kan ske i privat regi. Eftersom de enskilda bönderna inte kan pantsätta marken tvingas de göra uppköp av maskiner, utsäde, gödning m m mot framtida leveranser av

1 Professor Bo Petersson är verksam vid Institutionen för Globala politiska studier Kultur och samhälle, Malmö högskola.
E-post: bo.petersson@mah.se

bomull. De har därvid i stor utsträckning kommit att hamna i en lånefälla gentemot långivarna, vilka varit en förmedlande länk mellan regeringssidan och bomullsbönderna, och snarare som regel än som undantag varit intimt lierade med de lokala regeringsorganen. Här har det legat en påtaglig risk för korruption och nepotism.

Bomullsindustrin är central för Tadzjikistans ekonomi; det är den i allt dominerande jordbruksnäringen, det är den tredje största exportprodukten, och eftersom det finns intima kopplingar mellan regeringsintressen, klantillhörigheter och näringsliv här är det ett väl valt fall för AS avhandling. Det är en sektor som är såväl central som signifikativ för Tadzjikistans samhällsomvandling i stort.

I **kapitel 1** presenteras som sig bör syfte och primära forskningsfrågor. Som syfte anges:

Att teoretiskt och empiriskt beskriva och undersöka, och därigenom tillhandahålla, en förklaring till 1) hur och varför samarbete mellan organisationer (mellan inrikes aktörer och mellan inrikes och internationella aktörer) etableras, bibehålls och utvecklas i institutionellt instabila miljöer, och 2) hur dessa interaktioner på längre sikt kan bidra till en stabilisering av den miljö i vilken de äger rum. (s. 23)

I anslutning till syftet formulerar AS två generella forskningsfrågor:

A) Hur och varför uppstår och utvecklas samarbete mellan organisationer i en institutionellt instabil miljö, karakteriserad av osäkerhet och oförutsägbarhet och bristen på en effektiv lagstiftning som reglerar interaktionerna organisationer emellan?

B) Vilka är de institutionella implikationerna av samarbete mellan organisationer i en institutionellt instabil miljö?

Efter att ha syntetiserat en relativt stor organisationsinriktad litteratur urskiljer

AS tre slags effekter på parterna i ett samarbete. Dessa är strategiska effekter (vilka uppnås via imitation, tvång och normativ påverkan), lärandeffekter (vilka genererar ny kunskap) och tillitsskapande effekter, där partikulär tillit småningom har förutsättningar att leda över i mera generaliserad tillit. Dessa effekter gör att samarbetet mellan organisationerna fördjupas och stabiliseras, och har, menar AS, förutsättningar att ge gynnsamma effekter även utanför själva kontaktytan.

Mot bakgrund av detta resonemang levererar AS sin forskningstes: Interaktion mellan aktörer (i detta fall organisationer) med sinsemellan olika bakgrunder, motiv, mål och strategier för att uppnå dessa mål, bidrar till att främja institutionell omvandling och stabilisering i termer av ökad institutionell förutsägbarhet och hållbarhet. Detta är resultatet av en spridning av strategiskt lärande och kunskapsskapande och av tillitseffekter som sträcker sig bortom den enskilda handlingssituation där de först uppkom.

I **kapitel 2** presenteras materialtyperna. Primärmaterialet består av 19 intervjuer och en expertstudie omfattande 14 personer. Triangulering har skett med hjälp av olika material såsom officiellt regeringstryck samt företags och internationella organisationers policydokument och målbeskrivningar. AS idkade också deltagande observation när hon under en period var anställd i Tadzjikistan på ett stort schweiziskt företag inom bomullssektorn. I kapitlet redogörs för varför författaren valt att göra en kvalitativt och inte kvantitativt inriktad studie. Hon har här valt att prioritera kontextuell förståelse och analys på djupet snarare än att försöka generalisera utifrån en större mängd fall som studerats mera ytligt. Hon diskuterar även fallstudiens förtjänster och problem och redogör för varför hon valt att använda sig av den-

na metod. Därtill argumenterar hon för varför hon valt att inkludera ett s.k. inbäddat fall (Bondeägandemodellen) inom ramen för det mera allmänna fallet, dvs den tadjjikiska bomullsindustrin.

Tidigt i **kapitel 3** drar AS skiljelinjen mellan organisation och institution, där den huvudsakliga skillnaden anges vara organisationens större formaliseringsgrad; det är en av människor medvetet skapad artefakt och är förvisso en typ av institution, men institutioner omfattar också så mycket mer såsom regler, normer och attityder. Institutioner är i allmänhet alltså mindre formaliserade än organisationer.

Därefter presenterar AS som sitt huvudsakliga teoretiska ramverk nobelpristagaren Ellinor Ostroms (2005) modell för Institutional Analysis and Development (IAD). IAD kan sammanfattas som ett ramverk för institutionsstudier vilket tillåter forskaren att fokusera på den mest relevanta interaktionsnivån för en specifik fråga. Ramverket medger undersökningar av den arena inom vilken interaktioner och utbyten sker, vilka regler som deltagarna använder sig av i sina externa relationer, särdragen i den biofysiska värld som strukturerar och struktureras av interaktionerna, samt särdragen hos det samhälle inom vilket en specifik interaktionsarena är inrymd.

Detta ramverk tillåter alltså analys av en mångfald olika institutioner, deras interna arbete och relationer med andra institutioner. Det är ett ramverk som framhäver vilka faktorer som befrämjar eller förhindrar samarbete i vid mening. Man kan säga att AS använder det som en vridbar lins; genom att vrida på linsen riktar hon uppmärksamheten på olika delar av interaktionskedjan.

Kapitel 4 ägnar AS åt en genomgång av samarbetsbegreppet, inom vilket hon särskiljer ett antal konceptuella underavdel-

ningar. Hon för här resonemang kring kollektiv handling, dess förutsättningar och begränsningar. En utgångspunkt för författarens hantering och applicering av det teoretiska ramverket är att hon med aktör avser kollektiva eller komposita aktörer, d v s inte enskilda individer. De respondenter som hon har intervjuat behandlas med automatik som representanter för sina organisationer, och anses stå för en organisationsståndpunkt.

I en första genomgång, som i stor utsträckning sker i anslutning till Raimo Toumelas (2000) teoribildning, urskiljs ett spektrum av kollektiv handling, från koordination som är den svagaste formen, över samarbete till det som jag (trots ordets dåliga klang på svenska) väljer att benämna kollaboration. Det förra urskiljer egentligen bara ett effektivitetskriterium, att parterna är medvetna om varandras inriktningar och undviker kollisioner och dubbelarbete. Samarbete i egentlig mening förutsätter gemensamma mål, medan kollaboration därtill tarvar att parterna tillsammans är kreativa i denna strävan efter gemensamma mål. För sina syften urskiljer AS, med basen i Toumelas resonemang, fyra huvudtyper av kollektiv handling: fullskaligt samarbete (grundat på gemensamma, kollektiva mål), samhandling (co-action, grundat på sammanfallande, individuellt själviska mål), av tredje part planerat samarbete samt unilateral kollektiv handling. Därtill kommer ett par särfall i form av institutionellt samarbete, som jämkar samman parterna utifrån mekanismer av typen 'osynlig hand', såsom starka marknadskrafter eller akuta, universella kristillstånd. Framtvingat samarbete är ett femte särfall, vilket består i att en svagare part med tvångsmedel förmåtts att arbeta för den starkare partens mål. Detta är förstås en mycket skör form av kollektiv handling. AS slutsats är, möjligen föga

förvånande, att det är fullskaligt samarbete som har störst förutsättningar att ge institutionella effekter utanför handlingsarenan.

AS presenterar sedan kriterier för framgångsrikt bedrivande av kollektiv handling, vilka utarbetats av Paul Mattessich m fl (2001). Hon urskiljer ett flertal faktorer med bäring på omgivning, medlemskarakteristika, process och struktur, kommunikation, syfte samt resurser. Därefter diskuterar hon även kriterier med vars hjälp resultat av interaktioner kan utvärderas. Detta gör hon utifrån Hardys m fl (2003) tredelade utvärderingsinstrument för kollektiv handling inom och mellan organisationer. De tre kluster som de urskiljer tar sikte på interaktionerna i sig (vilka kan utvärderas med hänsyn till djup och bredd), strukturen på interaktionerna (vilka utvärderas utifrån transaktioner, partnerskap och representation), samt informationsutbyte (vilket kan gå i en, två eller flera riktningar). Tillsammans ger dessa faktorer ett mått på hur involverade parterna är.

Efter denna tämligen begreppstunga genomgång ger sig AS i **kapitel 5** i kast med sin empiri. I detta kapitel ges en initierad bild av den politiska och ekonomiska kontexten i Tadzjikistan. Här skildras samhällsutvecklingen i Tadzjikistan efter självständigheten, och som framgick inledningsvis har det inte varit fråga om någon dans på rosor. Här tecknas bilden av de strukturella förhållanden som präglar den tadjjikiska bomullsindustrin. Utförligt och insatt beskriver AS anledningarna till den idag rådande institutionella instabiliteten: sovjetisk misshushållning, inbördeskrig, och en situation där statsstrukturerna är svaga och illegitima, där korruptionen frodas, och där klanstrukturerna står för en partikularistisk och nepotistisk skyddsfär som är ogenomskinlig för den icke insatte. Tillit begränsas till klankon-

texten, och de som står utanför klanstrukturerna har mycket svårt att finna rimlig utkomst. Som ovan beskrivits befinner sig de enskilda bomullsproducenterna i en prekär situation, ofta svårt skuldsatta och fast i närmast feodala beroendeförhållanden. Barnarbete förekommer, liksom på annat sätt utkommenderad arbetskraft. Bomullsnäringen är allmänt misskött och ineffektiv och föga internationellt konkurrenskraftig. Givet dagens korrumperade, instabila och nepotistiska system finns få incitament för enskilda odlare att effektivisera och förbättra.

I **kapitel 6** tar AS med hjälp av sina intervjuvar och sin egen deltagande observation itu med hur- och varför-frågor med bäring på uppkomsten av samarbete mellan organisationer i en institutionellt instabil omgivning. Hon vänder sig här till aktörer och aktörsnätverk aktiva inom den tadjjikiska bomullsindustrin. Här undersöks hur dessa aktörer uppfattar samarbete och de samarbetskonstellationer som finns där idag beskrivs. Det rör sig om nationella och internationella NGOer, affärsdrivande organisationer (d v s företag), samt mellanstatliga organisationer och dito finansinstitutioner. Vinstintressen samt strävan att idka bistånd för att förbättra bomullsodlarnas situation är de två ledande motiven för engagemang.

I kapitlet nalkas AS även kulturbegreppet och skildrar de kulturmöten som i landet verksamma utländska tjänstemän, entreprenörer, hjälparbetare m fl ställs inför. Den tadjjikiska kulturen beskrivs som kollektivistisk, partikularistisk, genom klannätverken i hög grad inriktad på gemenskap i det förgångna samt som ett högkontextsamhälle, där föga finns på pränt om umgänges- och kontraktsregler, och där parterna på andra sätt förväntas veta hur man ska agera i en viss situation. Ett sådant samhälle präglas alltså av oför-

utsägbarhet för den oinvigde. AS menar att korruptionen, under inflytande av det sovjetiska förflutna och det post-sovjetiska osäkerhetstillståndet, närmast har blivit kulturbetingad. Allt som allt har samarbete och koordination blivit nödvändiga mellan i landet verksamma internationella organisationer. Även osäkerheten under och efter inbördeskriget har förstås bidragit här till.

Kapitel 7 redogör för resultatet av AS expertstudie. Utifrån Mattessich et als (2001) kriterier för framgångsrikt samarbete redovisar hon de svar som hon fått av sina respondenter. Därigenom kommer hon fram till vilka karakteristika de anser vara viktigast för en framgångsrik samarbetssituation. Kommunikation och gemensamt syfte värderas i genomsnitt högst av respondenterna, även om det här finns skillnader beroende på vilken typ av organisation som de representerar.

I **kapitel 8** vänder sig så AS till sitt inbäddade och mycket intressanta fall inom Bondeägandemodellen. Genom denna modell, där ett bondeägt företag förmedlat krediter, levererat insatsvaror och bistått med att finna uppköpare för produktionen, har böndernas ställning alltså väsentligen stärkts. Deras ekonomiska situation har förbättrats, kunskapsnivån har höjts och beroendeförhållanden till tidigare låneleverantörer har brutits. Därigenom är det, menar AS, också påtagligt att tillit genererats mellan bönderna och det bondeägda företaget som förmedlat dessa tjänster. Tillit har även skapats gentemot de internationella finansierarna av denna verksamhet, och här hävdar författaren att då instabilitet och osäkerhet bekämpats inom handlingsarenan, kan också bestående positiva effekter på samhällsklimatet utanför densamma tänkas uppstå.

I **kapitel 9** presenterar och sammanfattar AS sina slutsatser av arbetet. Huvud-

slutsatsen är relativt nedslående för utvecklingen inom den tadjjikiska bomullsindustrin och det tadjjikiska samhället i stort. Två sorters samarbeten dominerar inom bomullssektorn: dels samarbeten som involverar företag, dels samarbeten med deltagande av biståndsorganisationer. Här finner författaren att det företrädesvis är improduktiva former av samarbete som dominerar. Det handlar mestadels om ensidig kollektiv handling, antingen baserad på tvång (som mellan långgivare och bomullsproducenter), på patrimonialism (som mellan regeringsorgan och långgivare som får goda distrikt sig tilldelade av de förra) eller på hjälp (som från internationella biståndsorganisationer). Detta är nedslående eftersom det är mellanorganisationellt samarbete baserat på medvetet valt, frivilligt och jämlikt engagemang som har störst förutsättningar att ge upphov till goda institutionella effekter som anpassning, strategisk inlärning och ömsesidig förståelse.

Notabelt är dock att vissa positiva resultat ändå har nåtts. På det sättet har författaren bekräftat sin tes att samarbete inom bomullssektorn i vart fall kan bidra till en stabilisering av samarbetsklimatet inom handlingsarenan, och i vissa fall har spridning av goda effekter skett även utanför densamma. Det handlar då främst om strategisk anpassning och lärandeffekter. Ser man till AS utmärkta inbäddade fallstudie finner man att samarbetet mellan internationella finansierare och nationella producentorganisationer bl a givit upphov till nya system för kvalitetsgradering och prissättning, vilket reducerat osäkerheten för producenterna. Kunskapen om själva Bondeägandemodellen är dessutom i sig en lärandeffekt. Den visar att mikrokrediter kan ge resultat, att kontant kreditgivning istället för genom insatsvaror

kan fungera med god återbetalning och att producenterna kan ta ansvar.

Samtidigt konkluderar AS att antagandet om att positiva effekter utanför själva samarbetsytan, såsom ökad tillit och en rörelse från partikulär till generaliserad tillit, inte kunnat verifieras genom studiens resultat. Hon påpekar dock att experimentet med Bondeägandemodellen varit löftesrikt, och i vart fall givit upphov till mera generaliserad tillit inom själva samarbetsområdet. Modellen har diskuterats för tillämpning i andra geografiska regioner, även om så tills vidare inte har skett eftersom den är mycket kostnadskrävande, och omständigheterna varit väldigt specifika. Men kanske har ändå ringar börjat spridas på vattnet.

Kritik

Som brukligt är vid doktorsdisputationer hade jag som fakultetsopponent en del kritiska punkter att anföra. De kan föras till fyra huvudkluster: om analysram och teorival; om behandlingen av aktörsbegreppet; om metodaspekter; samt några funderingar kring den annars imponerande och gedigna empiriska analysen.

Analysram och teorival

Den begreppsapparat som AS använder sig av är enligt min mening alltför stor och komplicerad relativt det sätt som hon använder teorin på och relativt de resultat som hon får fram. Begreppsapparaten är således i sina grunddrag hämtad från Ellinor Ostroms Institutional Analysis and Development (IAD), och därtill utbyggd med Toumelas samarbetsvarianter, Matessichs et als kriterier för effektivt samarbete, Hardy et als utvärderingskriterier för kollektiv handling och de ur organisationslitteraturen destillerade effekterna av kollektiv handling. Det blir lager på lager och alltför många begrepp i omlopp. Vis-

sa invändningar kan också riktas mot författarens handhavande av och självständighet i begrepps- och teoritillämpning; ibland vilar det något mekaniskt över den. Även om tillägg sker till den grundläggande begreppsapparaten tycks så ske utan att de individuella delarna ifrågasätts. Syntetiseringen är god, men den kritiska diskussionen skulle alltså emellanåt kunna vara mera utvecklad.

Jag har en bestämd känsla att AS hade kunnat få fram sina i och för sig mycket intressanta resultat med väsentligt mindre begreppslika åthävor och med betydligt enklare medel. Hon har en förkärlek för begreppslika klassificeringar, som hon ibland nästan tycks göra för deras egen skull och mindre för att de ska användas för ett specifikt syfte. När begreppsapparaten definieras så noga och ingående, på gränsen till överexplicit, som här skett, är det lätt hänt att vissa begrepp trots allt faller mellan stolarna och blir mindre noggrant artbestämda än andra. Det märker läsaren som vid det laget blivit krävande. Sådana begrepp finns även i AS avhandling. Som exempel kan nämnas oklarheter i fråga om användningen av 'strategisk', 'fiktiva släktskapsstrukturer' och 'teknologier'. Vidare noterar man att författaren hamnar i problem när hon drar skiljelinjen mellan 'institution' och 'organisation'. Till att börja med slår hon på ett klagörande vis fast att organisationer är institutioner med större formaliseringsrad. Så långt är allt gott och väl, men när hon sedan resonerar kring 'formella institutioner' och 'informella organisationer' undrar man vad den inledande distinktionen egentligen var värd.

IAD är ett ramverk som kan användas till att analysera vilka policy- och beslutsprocesser som helst i vilken organisationsstruktur som helst. Flexibiliteten är en fördel men kan lika väl vändas till en nackdel.

Ibland har man en känsla av att ramverket är för generellt och att det eftersom det nästan kan sägas förklara "allt överallt" ger begränsade insikter i det specifika fallet. AS använder det som nämnts som en vridbar lins för att sätta fokus på olika delar av samarbetskedjorna inom den tadjikiska bomullsindustrin. Hon skriver att ramverkets funktion är att "pave the way for the analysis of cooperation within the Tajik cotton industry" (s 63) och fr.a. kanske "organize and interpret the data collected on inter-organizational collective activities within the Tajik cotton industry" (71). Mitt intryck är att empirin – utvecklingen i det tadjikiska samhället och den tadjikiska bomullsindustrin – hela tiden stått i fokus för AS intresse och att det analytiska ramverket lagts på i ett ganska sent skede. Diskussionen vid doktorsdisputationen bekräftade också detta. Det är givetvis helt legitimt att ta sin utgångspunkt i empirin, men jag tror alltså att det därvid skulle ha gått att finna teoretiska infallsvinklar som varit mera relevanta och intressanta. Den inbäddade fallstudien om Bondeägandemodellen, som jag anser vara avhandlingens enskilt bästa del, är enligt min mening en ovanligt belysande och vacker historia om empowerment, eller om hur individer kan få hjälp att bemäktiga sig sina vardagsbetingelser och bryta mot ett förtryckande patrimonialt system. Emellertid kan man i avhandlingen också skönja möjligheter för en rad andra teoretiska perspektiv, t ex hur olika legitimeringsgrunder kan konkurrera med varandra; hur formella och informella institutioner kolliderar i en utvecklingskontext; eller om hur idéer sprids och får fäste i en ny mylla.

Allra naturligast hade det för denna läsare dock tätt sig att utgå ifrån ett allmänt konstruktionistiskt perspektiv och därigenom, genom att låta empirin tala, effektivt

visa t ex hur utveckling har förståtts av olika nationella kontra internationella aktörer och därvid demonstrera hur svårt samarbete kan vara i den tadjikiska utvecklingskontexten. På samma sätt hade ofta divergerande förståelser av samarbete, av drivkrafterna därbakom och effekterna därav kunnat sättas i fokus. Genom att utgå från olika respondentkategoriers skilda synsätt hade man tydligt kunnat påvisa de monumental problem som uppenbarligen finns i fråga om t ex samarbetsrelationer mellan bomullsbönder och lokala och centrala regeringsorgan eller mellan nationella bomullsgrossister och internationella finansiärer. Sammanfattningsvis blir det således lite väl mycket kategoriseringsexercis och diskussion av teoretiska subtyper av samarbete i avhandlingen, och lite väl lite teori i arbete.

Aktörsperspektiv

AS gör ett problematiskt grundantagande om att individuella respondenter tycker som de gör för att de representerar en viss organisation: "Their own private preferences are supposed to be neutralized by employment contracts" (76). "Actors are viewed as unitary, independent of whether they are individual or composite" (97). Hon väljer därvid att bortse från att olika individer faktiskt kan hysa olika uppfattningar, även om de råkar representera samma organisation. Redan Graham Allison (1971) uppmärksammade det problematiska i att se organisationer som homogena aktörer. Individuella skillnader i uppfattning nullifieras alltså i avhandlingen. Det är vanskligt och problematiskt, inte minst som det intervjuurval AS bygger på är tämligen begränsat och som respondenterna genomgående anonymiserats. Det går alltså inte att se vilken beslutsnivå de befinner sig på. VD:n och chauffören får potentiellt samma genomslag.

Metodaspekter

Invändningarna mot hur aktörsperspektivet används hänger nära samman med be-
kyrmer som avhandlingen behäftas med
i metodhänseende. Det enskilt svagaste
kapitlet i avhandlingen är kapitel 7, där
författaren redovisar expertsvar kring frå-
gor om betingelser för ett fruktbart sam-
arbete. I sin nuvarande utformning ut-
vecklar sig kapitlet till en mekanisk klassi-
ficeringsövning för att illustrera av andra
utformade teoretiska uppdelningar av
nödvändiga komponenter i samarbete.
Kapitlet tillför helt enkelt inte speciellt
mycket som det står.

Det är svårt att förstå hur författaren
kan dra några växlar på de svar som redo-
visas i detta kapitel, givet det faktum att
urvalet till expertstudien är så litet som 14
personer. Ändå kallar AS detta en ”solid
empirisk plattform” (s 56) och gör långt-
gående generaliseringar av enskilda orga-
nisationers ställningstaganden. Detta ska
alltså ses i relation till invändningen ovan
mot att individen automatiskt likställs
med den organisation som han eller hon
representerar. Att anonymiseringen gjorts
av respondenterna, om än av goda forsk-
ningsetiska skäl, försvårar transparens och
kritisk viktning av källor. Likaså är det
problematiskt att läsaren inte kan se på
vilken nivå i organisationerna som de in-
tervjuade personerna har befunnit sig.

Därtill ställer man sig frågan varför för-
fattaren inte – istället för expertstudien –
har gjort egna fokusgruppsundersökning-
ar. Hennes återberättande, i anslutning
det inbäddade fallet, av en fokus-
gruppsundersökning genomförd av en av
de internationella finansierarna ger intres-
santa insikter och betydande mersmak.
Samtidigt har inte denna undersökning
publicerats någonstans, vilket ger upphov
till nya transparensproblem. Ätminstone

borde författaren ha gjort en betydligt fyl-
ligare återgivning av undersökningen.

Analysen av empirin

Här är författaren som sig bör drottning,
och egentligen är det inte mycket som kan
ifrågasättas på detta område. Empirin pre-
senteras och analyseras med utmärkt in-
sikt i kontext och rambetingelser. Några
reflektioner kan kanske ändå en kritisk lä-
sare göra. En av dem gäller klanstyret,
som i de inledande teoretiska kapitlen får
betydande utrymme, framför allt i anslut-
ning till refererat sekundärmaterial. Däre-
mot är denna dimension väsentligt min-
dre närvarande i AS egen analys; klan-
naspekten lyfts sällan fram i de intervju-
och expertsvar som hon redovisar. Däre-
mot dyker, enligt författaren, korruption
allt som oftast upp i intervju svaren, men
eftersom fenomenet inte direkt relaterar
till det teoretiska ramverket gör hon
egentligen inte så mycket av detta i analy-
sen. Detta aktualiserar på nytt frågan om
huruvida det valda teoretiska ramverket
 varit optimalt för hennes syften.

Så som jag har påtalat är den inrikes
kontextualisering som AS gör alldeles yp-
perlig, men emellanåt saknar man en yttre
kontextualisering. Utvecklingen i Tadzji-
kistan förefaller ofta av texten att döma
närmast fortgå i ett avgränsat och avskär-
mat nationellt rum, utan några kopplingar
till länder som Uzbekistan, Ryssland, Kina
och Afghanistan. Västsamfundet är för-
visso närvarande i texten genom bistånds-
organisationer och bomullshandelsföre-
tag, liksom Asian Bank of Development,
men man ser man inte mycket av andra in-
ternationella aktörer från mera närliggan-
de delar av världen. Vid redovisningen av
intervju- och expertsvar saknar man även
resonemang från författaren om regionala
skillnader i svarsmönstren, och etniska
faktorer får inget genomslag alls, trots det

stora uzbekiska befolkningsinslag som finns i den landsända där Bondeägendemodellen prövades och infördes. Det är svårt att tro att den etniska faktorn inte skulle ha haft någon som helst inverkan på samarbetsmönstren här. Emellanåt skulle man också vilja efterlysa en diskussion om genusfaktorers genomslag i synen på samarbete. Även islam bortfaller, trots att man kan anta att religionen skulle kunna vara en försvårande faktor för exempelvis samarbetet med västerländska biståndsgivare.

Vid ett par tillfällen ovan har jag framhållit förtjänsterna med den inbäddade fallstudien och analysen däri av Bondeägendemodellen. Här blir man som läsare avgjort nyfiken och skulle vilja veta mycket mer om hur bomullsproducenterna faktiskt lyckades bryta sig loss från de gamla kontrakt de hade med utsugande uppköpare och långivare för att istället leverera till uppköpare förmedlade av det bondeägda företaget. Författaren antyder att detta varit problematiskt i många fall, men berättar inte mer än så. Finns här manne stoff till nästa publikation? Det skulle jag i så fall varmt uppmuntra AS att ta sig an; det lovar att bli ett mycket läsvärt arbete.

Slutomdöme

Ovan har som framförts kritik på några punkter i avhandlingen. Ska man sammanfatta dessa rör det sig närmast om att studien är begreppsligt överlastad; att den utmynnar i väl mycket klassificeringsövningar och visar prov på för lite teori i arbete. Därtill har jag utpekat kapitel 7 som avhandlingens svagaste del och att det tillför föga som det står, att det onyanserade och oreflekterade aktörsbegreppet skapar bekymmer och att den metodologiska transparensen tidvis är bristande.

Samtidigt vill jag här framhäva avhandlingens stora förtjänster. AS är väl inläst inom omfattande litteraturområden, såsom organisationslitteratur och hon gör goda utblickar mot statsvetenskapliga granndiscipliner som sociologi och antropologi. Avhandlingen har en väl uppfylld syntetiserande teoriambition. Framför allt är avhandlingen empiriskt mycket gedigen, bygger på ett rikt källmaterial och innehåller som höjdpunkt en inbäddad fallstudie som innehåller en alldeles lysande historia om empowerment (även om författaren inte behandlar den som en sådan). Detta är som jag påpekade inledningsvis den första svenska doktorsavhandling i statsvetenskap som behandlat Centralasien. Det finns goda anledningar till att det inte har skrivits någon sådan förut, eftersom det rör sig om empiriskt mycket svårbearbetade fall. AS har under sina år av fältstudier i Tadzjikistan i högsta grad fått tackla svårigheterna med den instabila institutionella kontext som hon så väl beskriver. Hon har utfört ett sant pionjärarbete under svåra förhållanden, och det ska hon ha en stor eloge för. Jag hade stort utbyte av att läsa hennes avhandling.

Referenser

- Allison, Graham T., 1971. *Essence of Decision: Explaining the Cuban Missile Crisis*. New York: Harper Collins.
- Hardy, Cynthia et al, 2003. "Resources, Knowledge and Influence: The Organizational Effects of Interorganizational Collaboration", *Journal of Management Studies* 40, s 321-347.
- Mattessich, Paul W. et al, 2001. *Collaboration: What Makes it Work*. Saint Paul, Minnesota: Amherst H. Wilder Foundation.
- Ostrom, Ellinor, 2005. *Understanding Institutional Diversity*. Princeton: Princeton University Press.
- Toumela, Raimo, 2000. *Cooperation: A Philosophical Study*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.

■ Förteckning över svenska doktorsavhandlingar i statsvetenskap 1890-2009

SAMMANSTÄLLD AV LEIF JOHANSSON,
STATSVETENSKAPLIGA INSTITUTIONEN, LUND

Förteckningen är upplagd i alfabetisk ordning efter författarens efternamn. Förteckningen upptar sammanlagt 769 avhandlingar.

Anm. Göteborg (F) betyder avhandling från Förvaltningshögskolan i Göteborg.

Asterisk * efter årtal anger att avhandlingen i sin helhet finns tillgänglig som PDF på Internet.

Tips: Förteckningen kommer att läggas ut på tidskriftens hemsida som en fil i Excelformat. Användaren kan då själv omsortera efter valfria kolumner med hjälp av sorteringsfunktionerna i Excel liksom också göra sökningar på t ex ord i titeln.

Författare	År	Titel	Ort
Aasland, Tertit	1974	Fra landmannsorganisasjon til bondeparti: politisk debatt og taktikk i Norsk Landmandsforbund 1896-1920.	Lund
Adebo, Tarekegn	1982	Ideological trends in the political thinking of the developing regions: the case of Sub-Saharan Africa.	Lund
Adman, Per	2004 *	Arbetslöshet, arbetsplatsdemokrati och politiskt deltagande.	Uppsala
Agevall, Lena	1994	Beslutsfattandets rutinisering.	Lund
Aggestam, Karin	1999	Reframing and resolving conflict: Israeli-Palestinian negotiations 1988-1998.	Lund
Aggestam, Lisbeth	2004	A European foreign policy?: role conceptions and the politics of identity in Britain, France and Germany.	Stockholm
Agné, Hans	2004 *	Democracy reconsidered: the prospects of its theory and practice during internationalisation: Britain, France, Sweden, and the EU.	Stockholm
Ahlbäck, Shirin	1999	Att kontrollera staten: den statliga revisionens roll i den parlamentariska demokratin.	Uppsala
Ahmed, Ishtiaq	1985	The concept of an Islamic state: an analysis of the ideological controversy in Pakistan.	Stockholm
Ahrnens, Anette	2007 *	A quest for legitimacy: debating UN Security Council rules on terrorism and non-proliferation.	Lund
Akwetey, Emmanuel Obliteifio	1994	Trade unions and democratisation: a comparative study of Zambia and Ghana.	Stockholm

Författare	År	Titel	Ort
Alasfoor, Reyadh	2007*	The Gulf Cooperation Council: its nature and achievements: a political analysis of regional integration of the GCC states 1979-2004.	Lund
Albinsson, Per	1986	Skiftningar i blått: förändringar inom Moderata samlingspartiets riksorganisation 1960-1985.	Lund
Algotsson, Karl-Göran	1975	Från katekestvång till religionsfrihet: debatten om religionsundervisningen i skolan under 1900-talet.	Uppsala
Allén, Susanne	2009*	How do international norms travel?: women's political rights in Cambodia and Timor-Leste.	Umeå
Almgren, Ellen	2006	Att fostra demokrater: om skolan i demokratin och demokratin i skolan.	Uppsala
Alpay, Sahin	1980	Turkar i Stockholm: en studie av invandrare, politik och samhälle.	Stockholm
Amná, Erik	1981	Planhushållning i den offentliga sektorn?: budgetdialogen mellan regering och förvaltning under efterkrigstiden.	Uppsala
Andersson, Andreas	2002	Democracy and UN-interventions: a study of state commitment to UN-interventions 1991-1999.	Karlstad
Andersson, Catrin	2004	Tudelad trots allt: dualismens överlevnad i den svenska staten 1718-1987.	Stockholm
Andersson, Hans E.	2001	Homo Nordicus?: om danska, norska och svenska tjänstemäns och förtroendevaldas identiteter.	Göteborg
Andersson, Ivar	1917	Oppositionen och ministeransvarigheten: parlamentariska strömningar i svensk politik 1809-1840.	Uppsala
Andersson, Jan	2004	Yttrandefrihetens dilemman: debatten om hetspropaganda, mediekoncentration samt personlig integritet mellan 1940- och 2000-tal.	Uppsala
Andersson, Jan A.	1994	Nordiskt samarbete: aktörer, idéer och organisation 1919-1953.	Lund
Andersson, Monica	2009	Politik och stadsbyggande: modernismen och byggnadslagstiftningen.	Stockholm
Andersson, Ragnar	1952	Svenska Dagbladet och det politiska livet 1897-1918.	Uppsala
Andersson, Ronny	1997	Medborgarna, politikerna och sjukvården: en studie av attityder och demokrati.	Lund
Andersson, Staffan	2002*	Corruption in Sweden: exploring danger zones and change.	Umeå
Andersson, Theophil	1897	Den inre omflyttningen. I, Norrland.	Lund
Andersson, Therese	2007*	En gemensam europeisk skogspolitik?: en integrationsteoretisk studie av ett politikområde på tillväxt.	Umeå
Andersson-Felé, Lena	2008	Leda lagom många: om struktur, kontrollspann och organisationsideal.	Göteborg (F)

Författare	År	Titel	Ort
Andgren, Sigfrid	1933	Konung och ständer 1809-1812 mot bakgrunden av ett författningsprojekt från sistnämnda år: en studie i maktodelningsläras tillämpning.	Lund
Andrén, Georg	1920	Federalismen i den tyska riksorganisationen 1871-1914: dess tillkomst och karaktär.	Uppsala
Andrén, Nils	1947	Den klassiska parlamentarismens genombrott i England.	Uppsala
Anthonsen, Mette	2003	Decisions on participation in UN operations: do media matter?: Danish and Swedish response to intra state conflicts in the 1990s.	Göteborg
Aronson, Torbjörn	1990	Konservatism och demokrati: en rekonstruktion av fem svenska högerledares styrelsedoktriner.	Lund
Arosenius, Edvard	1895	Om sättet för grundlagsändring under tiden 1809-1866.	Uppsala
Arrhén, Erik	1929	Den tyska parlamentarismens utveckling under kejsardöme och riksrepublik.	Uppsala
Asp, Kent	1986	Mäktiga massmedier: studier i politisk opinionsbildning.	Göteborg
Auyeh, Mose	2008 *	Comparing no-party participatory regimes: why Uganda succeeded and others failed.	Uppsala
Axberg, Mikael	1997	Rättvisa och demokrati: om prioriteringar i sjukvården.	Uppsala
Back, Pär-Erik	1955	Herzog und Landschaft: politische Ideen und Verfassungsprogramme in Schwedisch-Pommern um die Mitte des 17. Jahrhunderts.	Lund
Badersten, Björn	2002 *	Medborgardyg: den europeiska staden och det offentliga rummets etos.	Lund
Badom, Ted Gogote	1997	Foreign intervention in internal wars: the case of the Nigerian civil war 1967-70.	Lund
Barrling Hermanson, Katarina	2004 *	Partikurer: kollektiva självbilder och normer i Sveriges riksdag.	Uppsala
Bartelson, Jens	1993	A genealogy of sovereignty.	Stockholm
Bartholdsson, Kerstin	2009 *	Hållbarhetens mänskliga byggstenar: om betydelsen av engagerade tjänstemän i det lokala miljöarbete.	Göteborg (F)
Bartonek, Leo	1992	Der Topos "Nähe": Ernst Blochs Eintrittsstelle in die Sozialwissenschaften: ein Beitrag zur Ontologie der modernen Gesellschaft.	Stockholm
Bauhr, Monika	2005	Our common climate: how consensual expert ideas shape global public opinion.	Göteborg
Beckman, Björn	1977	Regional förvaltning och regional planering: en undersökning av planeringsprocess, planinnehåll och planeffekter i länsprogram 70.	Lund
Beckman, Björn	1976	Organising the farmers: cocoa politics and national development in Ghana.	Uppsala
Beckman, Ludvig	2000	The liberal state and the politics of virtue.	Uppsala

Författare	År	Titel	Ort
Bedford, Sofie	2009*	Islamic activism in Azerbaijan: repression and mobilization in a post-Soviet context.	Stockholm
Behnke, Andreas	2007	Re-presenting the West: NATO's security discourse after the end of the Cold War.	Stockholm
Bendz, Anna	2004	I välfärdsstatens hägn: autonomi inom arbetslöshetsförsäkringen.	Göteborg
Bengtsson, Hans	1995	Förskolereformen: en studie i implementering av svensk välfärdspolitik 1985-1991.	Lund
Bengtsson, Marie	2002*	Stat och kommun i makt(o)balans: en studie av flyktmottagandet	Lund
Bengtsson, Rikard	2000	Trust, threat, and stable peace: Swedish great power perceptions 1905-1939.	Lund
Bennich-Björkman, Li	1991	Statsstödda samhällskritiker: författarautonomi och statsstyrning i Sverige.	Uppsala
Bennulf, Martin	1994	Miljöopinionen i Sverige.	Göteborg
Berg, Anders	1999	Staten som kapitalist: marknadsanpassningen av de affärsdrivande verken 1976-1994: en bok från PISA-projektet.	Uppsala
Berg, Elias	1965	Democracy and the majority principle: a study in twelve contemporary political theories.	Göteborg
Berg, Linda	2007	Multi-level Europeans: the influence of territorial attachments on political trust and welfare attitudes.	Göteborg
Bergfeldt, Lennart	1993	Experiences of civilian resistance: the case of Denmark 1940-1945.	Uppsala
Berglund, Henrik	2000	Hindu nationalism and democracy: a study of the political theory and practice of the Bharatiya Janata Party.	Stockholm
Berglund, Sten	1972	Masspartiet som kommunikationssystem: en analys med inriktning på empirisk teori.	Umeå
Bergman, Torbjörn	1995	Constitutional rules and party goals in coalition formation: an analysis of winning minority governments in Sweden.	Umeå
Bergquist, Mats	1970	Sverige och EEC: en statsvetenskaplig studie av fyra åsiktsriktningars syn på svensk marknadspolitik 1961-1962.	Lund
Bergqvist, Christina	1994	Mäns makt och kvinnors intressen.	Uppsala
Bergström, David	1892	Befolkningstatistiska studier öfver Sveriges härad och städer, år 1811-1880.	Lund
Bergström, Göran	1993	Jämlikhet och kunskap: debatter och reformstrategier i socialdemokratisk skolpolitik 1975-1990.	Stockholm
Bergström, Hans	1987	Rivstart?: om övergången från opposition till regering.	Stockholm
Bergström, Tomas	1988	Konkurrerande eller kompletterande demokrati?: om företagsdemokrati i de svenska kommunerna.	Lund

Författare	År	Titel	Ort
Berlin, Daniel	2007	Green power generators: how the political stakes of global environmental conventions make some NGOs more fit for power than others.	Göteborg
Berlin, Johan	2006	Beställarstyrning av hälso- och sjukvård: om människor, marginaler och miljoner.	Göteborg (F)
Bexell, Magdalena	2005 *	Exploring responsibility: public and private in human rights protection.	Lund
Birgersson, Bengt Owe	1975	Kommunen som serviceproducent: kommunal service och serviceattityder i 36 svenska kommuner.	Stockholm
Birgir Hermansson	2005	Understanding nationalism: studies in Icelandic nationalism, 1800-2000.	Stockholm
Birnbaum, Simon	2008	Just distribution: Rawlsian liberalism and the politics of basic income.	Stockholm
Bjarnegård, Elin	2009 *	Men in politics: revisiting patterns of gendered parliamentary representation in Thailand and beyond.	Uppsala
Bjereld, Ulf	1989	Svensk Mellanösternpolitik: en studie av Sveriges agerande och ställningstaganden gentemot konflikterna i Mellanöstern 1947-1985.	Göteborg
Bjurulf, Bo	1972	An analysis of some aspects of the voting process.	Lund
Björkblom, Sixten	1942	Södermanlands läns landsting: sammansättning, organisation och verksamhet.	Uppsala
Björkdahl, Annika	2002 *	From idea to norm: promoting conflict prevention.	Lund
Björklund, Bertil	1965	Svenska typografförbundet: studier rörande Sveriges äldsta fackförbund.	Göteborg
Björklund, Fredrika	1992	Samförstånd under oenighet: svensk säkerhetspolitisk debatt under det kalla kriget.	Uppsala
Bjørkquist, Catharina	2009 *	Stakeholder influence in higher education: old ideas in new bottles?	Karlstad
Björnberg, Arne	1939	Parlamentarismens utveckling i Norge efter 1905.	Uppsala
Björnsne, Roland	1979	Populism och ekopolitik: framväxten av en ekopolitisk ideologi i Norge och dess relationer till ett mångtydigt populismbegrepp.	Stockholm
Bladh, Agneta	1987	Decentraliserad förvaltning: tre ämbetsverk i nya roller.	Stockholm
Blom, Agneta P.	1994	Kommunalt chefskap: en studie om ansvar, ledarskap och demokrati.	Lund
Blomdahl, Mikael	2008	The political use of force: beyond national security considerations as a source of American foreign policy.	Stockholm
Blomgren, Anna-Maria	1997	Nyliberal politisk filosofi: en kritisk analys av Milton Friedman, Robert Nozick och F. A. Hayek.	Göteborg

Författare	År	Titel	Ort
Blomgren, Magnus	2003 *	Cross-pressure and political representation in Europe: a comparative study of MEPs and the intra-party arena.	Umeå
Blomgren, Roger	1998	Staten och filmen: svensk filmpolitik 1909-1993.	Göteborg
Bogårde, Bengt	1974	Svenska folkhögskolans lärarförening och staten 1902-1970: en studie i organisationsinflytande.	Uppsala
Bokenstrand, Cecilia	2000	Den politiska budgeten: om nya kommunala budgetprinciper och budgeten som process för dialog.	Göteborg
Bolander, Knud Graah	1925	Förspelet till balkankrisen på 1870-talet: en studie i europeisk politik efter otryckta aktstycken i det nyöppnade statsarkivet i Wien.	Göteborg
Bolin, Anna	2008	The military profession in change: the case of Sweden.	Lund
Bonander, Fredrik	2009 *	Party membership and state subsidies: a comparative study.	Örebro
Boréus, Kristina	1994	Högervåg: nyliberalismen och kampen om språket i svensk debatt 1969-1989.	Stockholm
Borevi, Karin	2002	Välfärdsstaten i det mångkulturella samhället.	Uppsala
Borgeryd, Anna J.	1998	Managing intercollective conflict: prevailing structures and global challenges.	Umeå
Borys, Jurij	1960	The Russian Communist party and the sovietization of Ukraine: a study in the Communist doctrine of the selfdetermination of nations.	Stockholm
Bostedt, Göran	1991	Politisk institutionalisering: organisering av lokalt arbetsmiljöarbete.	Umeå
Boström, Bengt-Ove	1988	Samtal om demokrati: Reasoning on democracy.	Göteborg
Boussard, Caroline	2003 *	Crafting democracy: civil society in post-transition Honduras.	Lund
Brantgårde, Lenart	1974	Kommunerna och kommunblocksbildningen.	Göteborg
Bratt, Eyvind	1951	Småstaterna i idéhistorien: en studie i äldre statsdoktriner.	Uppsala
Brikell, Berndt H.	2000	Negotiating the international waste trade: a discourse analysis.	Örebro
Britz, Malena	2004	The europeanization of defence industry policy.	Stockholm
Bro, Anders	2000	Från hälsovård till miljöskydd: en historisk institutionell analys av kommunal ansvarsutveckling.	Örebro
Brodin, Anna	2000	Getting politics right: democracy promotion as a new conflict issue in foreign aid policy.	Göteborg
Brodin, Katarina	1977	Studiet av utrikespolitiska doktriner: teori och två empiriska tillämpningar.	Stockholm
Broman, Anders	2009 *	Att göra en demokrat?: demokratisk socialisation i den svenska gymnasieskolan.	Karlstad

Författare	År	Titel	Ort
Broman, Matilda	2008 *	Taking advantage of institutional possibilities and network opportunities: analyzing Swedish strategic action in EU negotiations.	Lund
Brommesson, Douglas	2007	Från Hanoi till Bryssel: moralsyn i deklarerad svensk utrikespolitik 1969-1996.	Göteborg
Brothén, Martin	2002	I kontakt med omvärlden: riksdagsledamöterna och internationaliseringen.	Göteborg
Brundin, Pia	2008 *	Politics on the Net: NGO practices and experiences.	Örebro
Brusewitz, Axel	1913	Representationsfrågan vid 1809-10 års riksdag: en inledning till representationsreformens historia.	Uppsala
Bryder, Tom	1975	Power and responsibility: contending approaches to industrial relations and decision-making in Britain 1963-1971.	Lund
Brändström, Dan	1971	Nomineringsförfarande vid riksdagsval: en studie av partiernas kandidatnomineringar inför 1970 års riksdagsval.	Umeå
Burell, Mattias	2001	The rule-governed state: China's labour market policy, 1978-1998.	Uppsala
Bynander, Fredrik	2003	The rise and fall of the submarine threat: threat politics and submarine intrusions in Sweden 1980-2002.	Uppsala
Bågenholm, Andreas	2008	Understanding governmental legislative capacity: harmonization of EU legislation in Lithuania and Romania.	Göteborg
Bäck, Hanna	2003	Explaining coalitions: evidence and lessons from studying coalition formation in Swedish local government.	Uppsala
Bäck, Henry	1979	Den utrikespolitiska dagordningen: makt, protest och internationella frågor i svensk politik 1965-1973.	Stockholm
Bäckstrand, Karin	2001	What can nature withstand?: science, politics and discourses in transboundary air pollution diplomacy.	Lund
Capulong-Hallenberg, Virginia S.	1987	Philippine foreign policy toward the U.S. 1972-1980: reorientation?	Stockholm
Carl bom, Terry	1970	Högskolelokaliseringen i Sverige 1950-1965: en studie i politiskt inflytande.	Uppsala
Carlsson, Lars	1993	Samhällets oregerlighet: organisering och policyproduktion i näringspolitiken.	Umeå
Carlström, Eric	2005	I skuggan av Adel: integrering i kommunal vård och omsorg.	Göteborg (F)
Cavalli, Hans	1942	Om statslån och statsskulder: rättsliga studier kring § 76 regeringsformen.	Stockholm
Chime, Chimelu	1977	Integration and politics among African states: limitations and horizons of mid-term theorizing.	Stockholm

Författare	År	Titel	Ort
Choe, Yonhyok	1997	How to manage free and fair elections: a comparison of Korea, Sweden and the United Kingdom.	Göteborg
Cinque, Serena	2008	I vargens spår: myndigheters handlingsutrymme i förvaltningen av varg.	Göteborg (F)
Cisneros Örnberg, Jenny	2009 *	The Europeanization of Swedish alcohol policy.	Stockholm
Conrad, Maximilian	2009 *	Between communication and community: EU constitution making, a European public sphere and the (un-)likelihood of transnational debate.	Lund
Cregård, Anna	2000	Förvaltningschefers styrning: en studie av praktik och representation i skolans värld.	Göteborg (F)
Cricenti, Pasquale	2000	Mellan privilegier och fattigdom: om italiensk demokrati och socialpolitik ur ett välfärdsstatsperspektiv.	Stockholm
Dacyl, Janina Wiktorina	1992	Between compassion and realpolitik: in search of a general model of the responses of recipient countries to large-scale refugee flows with reference to the South-East Asian refugee crisis.	Stockholm
Dahlberg, Lena	2004	Welfare relationships: voluntary organisations and local authorities supporting relatives of older people in Sweden.	Stockholm
Dahlberg, Stefan	2009 *	Voters' perceptions of party politics: a multilevel approach.	Göteborg
Dahlkvist, Mats	1978	Att studera Kapitalet, Första boken: kommentar och studiehandledning.	Uppsala
Dahlström, Carl	2004	Nästan välkomna: invandrapolitikens retorik och praktik.	Göteborg
Danjoux, Olivier	2002 *	L'etat, c'est pas moi: reframing citizenship(s) in the Baltic republics.	Lund
Dannestam, Tove	2009 *	Stadspolitik i Malmö: politikens meningsskapande och materialitet.	Lund
Darnolf, Staffan	1997	Democratic electioneering in southern Africa: the contrasting cases of Botswana and Zimbabwe.	Göteborg
Daun, Holger	1974	Change, conflict potential and politics: two Gambian case-studies.	Lund
Davidson, Alexander	1989	Two models of welfare: the origins and development of the welfare state in Sweden and New Zealand, 1888-1988.	Uppsala
Davidsson, Lars	2006	I linje med partiet?: maktspel och lojalitet i den svenska riksdagen.	Uppsala
Dellenbrant, Jan Åke	1972	Reformists and traditionalists: a study of Soviet discussions about economic reform, 1960-1965.	Uppsala
Demker, Marie	1993	I nationens intresse?: gaullismens partiideologi 1947-1990.	Göteborg

Författare	År	Titel	Ort
Denk, Thomas	1999	Värnpliktsutbildningen – en politisk socialisationsagent?.	Karlstad
Doeser, Fredrik	2008	In search of security after the collapse of the Soviet Union: foreign policy change in Denmark, Finland and Sweden, 1988-1993.	Stockholm
Duit, Andreas	2002	Tragedins institutioner: svenskt offentligt miljöskydd under trettio år.	Stockholm
Dunér, Bertil	1977	Om beroende i internationella relationer.	Uppsala
Duus-Otterström, Göran	2007	Punishment and personal responsibility.	Göteborg
Duvold, Kjetil	2006	Making sense of Baltic democracy: public support and political representation in nationalising states.	Örebro
Eckerberg, Katarina	1987	Environmental protection in Swedish forestry: a study of the implementation process.	Umeå
Edenman, Ragnar	1946	Socialdemokratiska riksdagsgruppen 1903-1920: en studie i den svenska riksdagens partiväsen.	Uppsala
Edin, Maria	2000	Market forces and communist power: local political institutions and economic development in China.	Uppsala
Edling, Max M.	2000	A revolution in favour of government: the American constitution and ideas about state formation, 1787-1788.	Stockholm
Edström, Håkan	2003 *	Hur styrs försvarsmakten?: politisk och militär syn på försvarsdoktrin under 1990-talet.	Umeå
Eduards, Maud	1985	Samarbete i Maghreb: om regionalt samarbete mellan Marocko, Algeriet, Tunisien och Libyen 1962-1984.	Stockholm
Ehn, Peter	1998	Maktens administratörer: ledande svenska statstjänstemäns och politikernas syn på tjänstemannarollen i ett förändringsperspektiv.	Stockholm
Ejvegård, Rolf	1973	Landstingsförbundet: organisation, beslutsfattande, förhållande till staten.	Stockholm
Ekenberg, Stefan	2000	The Power of Recognition. The Limitation of Indigenous People.	Luleå
Ekengren, Ann-Marie	1999	Av hänsyn till folkrätten?: svensk erkännandepolitik 1945-1995.	Göteborg
Ekengren, Magnus	1998	Time and European governance: the empirical value of three reflective approaches.	Stockholm
Eklund, Niklas	2005 *	Sweden and Poland entering the EU: comparative patterns of adaptive organization and cognition.	Umeå
Ekman, Joakim	2001	National identity in divided and unified Germany: continuity and change.	Örebro
Ekman, Tiina	2007	Demokratisk kompetens: om gymnasiet som demokratiskola.	Göteborg

Författare	År	Titel	Ort
Elander, Ingemar	1978	Det nödvändiga och det önskvärda: en studie av socialdemokratisk ideologi och regionalpolitik 1940-72.	Uppsala
Elgström, Ole	1982	Aktiv utrikespolitik: en jämförelse mellan svensk och dansk parlamentarisk utrikesdebatt 1962-1978.	Lund
Eliaeson, Sven	1982	Bilden av Max Weber: en studie i samhällsvetenskapens sekularisering.	Uppsala
Elmquist, Henning	1899	Arbetsstatistiska studier rörande den svenska tobaksindustrin.	Stockholm
el-Obeid, Abu-Baker	1980	The political consequences of the Addis Ababa agreement.	Uppsala
Elvander, Nils	1961	Harald Hjärne och konservatismen: konservativ idédebatt i Sverige 1865-1922.	Uppsala
Engberg, Jan	1986	Folkrörelserna i välfärdssamhället.	Umeå
Engelbrekt, Kjell	2001	Security policy reorientation in peripheral Europe: a perspectivist approach.	Stockholm
Enroth, Henrik	2004	Political science and the concept of politics: a twentieth-century genealogy.	Stockholm
Enzell, Magnus	2002	Requiem for a constitution: constitutionalism and political culture in early 20th century Sweden.	Stockholm
Ericson, Magnus	2000	A realist stable peace: power, threat and the development of a shared Norwegian-Swedish democratic security identity 1905-1940.	Lund
Erikson, Malgorzata	2004	Lokala politiska ledare: ett kollage av diskurser.	Göteborg (F)
Eriksson, Arita	2006	Europeanization and governance in defence policy: the example of Sweden.	Stockholm
Eriksson, Cecilia	2006	"Det borde vara att folket bestämmer": en studie av ungdomars föreställningar om demokrati.	Örebro
Eriksson, Johan	1997	Partition and redemption: a Machiavellian analysis of Sami and Basque patriotism.	Umeå
Eriksson, Katarina	2007*	Spelar adressen någon roll?: en studie av områdeseffekter på medborgares politiska deltagande.	Umeå
Eriksson, Lina	2005	Economic man: the last man standing.	Göteborg
Eriksson, Nomie	2005	Friska vindar i sjukvården: stöd och hinder vid förändringar i professionella organisationer.	Göteborg (F)
Erlandsson, Magnus	2007*	Striderna i Rosenbad: om trettio års försök att förändra Regeringskansliet.	Stockholm
Erlingsson Gissur Ö.	2005	Varför bildas nya partier?: om kollektivt handlande och partientreprenörer.	Lund
Erman, Eva	2003	Action and institution: contributions to a discourse theory of human rights.	Stockholm
Ersson, Svante	1984	Kommunistpartier i Västeuropa: studier i elektoral variation.	Umeå

Författare	År	Titel	Ort
Esaiasson, Peter	1990	Svenska valkampanjer 1866-1988.	Göteborg
Essén, Rütger	1918	Den svenska riksdagens tillfälliga utskott.	Uppsala
Fahlbeck, Erik	1924	Riksrättsinstitutet i 1809 års författning.	Uppsala
Falkemark, Gunnar	1982	Power, theory and value.	Göteborg
Falkman, Pär	1997	Statlig redovisning enligt bokföringsmässiga grunder: en redovisningsteoretisk analys.	Göteborg (F)
Fell, Astrid	2008 *	Nätverksstyrning för en hållbar utveckling: en fallstudie av Energimyndighetens program Uthållig kommun 2003-2007.	Luleå
Fell, Patrick Terence	2006 *	Legitimacy and conflict: explaining tension in local Swedish hunting policy.	Luleå
Feltenius, David	2004 *	En pluralistisk maktordning?: om pensionärsorganisationernas politiska inflytande.	Umeå
Fernández, Christian	2005 *	Medborgarskap efter nationalstaten?: ett konstruktivt förslag.	Lund
Fihn, Glenn	2005	Normer och reformer: den landskommunala och stadskommunala budgetens och redovisningens historia 1862-1968.	Göteborg (F)
Florén, Gustaf	1912	Tillkomsten af 1866 års R.O.	Göteborg
Forje, John W.	1981	The one and indivisible Cameroon: political integration and socio-economic development in a fragmented society.	Lund
Forsberg, Björn	2002	Lokal Agenda 21 för hållbar utveckling: en studie av miljöfrågan i tillväxtsamhället.	Umeå
Forsell, Harry	1972	Strukturömvandling och kommunala beslut.	Umeå
Forssell, Arne	1918	Ministerier och kollegier: studier i departementalreformens förhistoria till 1812.	Uppsala
Franzén, Hjalmar	1914	Representationsfrågan 1810-1830: ett bidrag till representationsreformens historia.	Uppsala
Fredriksson, Bert	1980	Högskolans basenheter: norm och verklighet.	Umeå
Freidenvall, Lenita	2006	Vägen till Varannan damernas: om kvinnorepresentation, kvotering och kandidaturval i svensk politik 1970-2002.	Stockholm
Friberg-Fernros, Henrik	2008	I gränslandet till liv och död: om människovärdet och den offentliga maktens koherens.	Göteborg
Fridolfsson, Charlotte	2006	Deconstructing political protest.	Örebro
Frykholm, Lars	1942	Studier över artikel 48 i Weimarförfattningen.	Stockholm
Gadd, Håkan	2005 *	Autonomi och effektivitet i det svenska högskolesystemet.	Mittuniv.
Galaz R., Victor	2005	Power in the commons: the politics of water management institutions in Sweden and Chile.	Göteborg

Författare	År	Titel	Ort
Garme, Cecilia	2001	Newcomers to power: how to sit on someone else's throne: socialists conquer France in 1981; non-socialists conquer Sweden in 1976.	Uppsala
Gellerman, Olle	1958	Staten och jordbruket 1867-1918.	Uppsala
Georgi, Maurice	1978	La politique de l'URSS au Proche-Orient 1954-1964: "attitude et analyse".	Uppsala
Geraedts, Henry	1983	The People's republic of China: foreign economic relations and technology acquisition 1972-1981.	Lund
Gerdner, Gunnar	1946	Det svenska regeringsproblemet 1917-1920: från majoritetskoalition till minoritetsparlamentarism.	Uppsala
Gidlund, Gullan	1983	Partistöd: [Public subsidies of Swedish political parties].	Umeå
Gidlund, Janerik	1978	Aktionsgrupper och lokala partier: temporära politiska organisationer i Sverige 1965-1975.	Umeå
Gilljam, Mikael	1988	Svenska folket och löntagarfonderna: en studie i politisk åsiktsbildning.	Göteborg
Glemdal, Michael	2008*	Gubben på kullen: om den smärtsamma skillnaden mellan politiska intentioner och praktiska resultat.	Jönköping
Goldmann, Kjell	1971	International norms and war between states: three studies in international politics.	Stockholm
Gossas, Markus	2006	Kommunal samverkan och statlig nätverksstyrning.	Örebro
Granberg, Mikael	2004	Från lokal välfärdsstat till stadspolitik: politiska processer mellan demokrati och effektivitet: Vision Mälarstaden och Östra hamnen i Västerås.	Örebro
Granfelt, Helge Valfrid	1924	Das Dreibundsystem 1879-1916: eine historisch-völkerrechtliche Studie. Bd I, Vom Zweibund bis zum Sturze Bismarcks.	Göteborg
Grétar Thór Eytþórsson	1998	Kommunindelningsspolitik i Island: staten, kommunen och folket om kommunsammanslagningar.	Göteborg
Grimes, Marcia	2005	Democracy's infrastructure: the role of procedural fairness in fostering consent.	Göteborg
Grip, Gunvall	1987	Vill du frihet eller tvång?: svensk försäkringspolitik 1935-1945.	Uppsala
Gränström, Peter Olof	1910	Om formerna för behandling av skiljaktiga beslut: till belysning av samarbetet inom den svenska riksdagen.	Lund
Gröjer, Anette	2004*	Den utvärdera(n)de staten: utvärderingens institutionalisering på den högre utbildningens område	Stockholm
Grönlund, Otto	1912	Om olika former af referendum.	Uppsala

Författare	År	Titel	Ort
Gunnarson, Carina	1997	Den förförande makten: Frankrikes Afrikapolitik under Miterrand.	Uppsala
Gunnarson, Jan	1972	Svenska kommunförbundet: beslutsfattande, relationer till kommunerna, förhållande till staten.	Uppsala
Gunnarsson, Gott-hard	1900	Förstärkta utskott inom svenska riksdagen under tiden 1809-1866.	Lund
Gustafsson, Anette	2008	Könsmakt och könsbaserade intressen: om könspolitisk representation i svensk kommunalpolitik.	Göteborg (F)
Gustafsson, Gunnel	1972	Strukturomvandling och politisk socialisation.	Umeå
Gustafsson, Rune	2001 *	Syntes och design: den intellektuelle politikern som konstnär.	Lund
Gustavsson, Jakob	1998 *	The politics of foreign policy change: explaining the Swedish reorientation on EC membership.	Lund
Gustavsson, Sverker	1971	Debatten om forskningen och samhället: en studie i några teoretiska inlägg under 1900-talet.	Uppsala
Gynerstedt, Kerstin	1993	Etik i hemtjänst: en studie av förvaltnings- och professionsetik.	Lund
Hadenius, Axel	1976	Facklig organisationsutveckling: en studie av Landsorganisationen i Sverige.	Uppsala
Hadenius, Karin	1990	Jämlikhet och frihet: politiska mål för den svenska grundskolan.	Uppsala
Hagberg, Lovisa	2003	Finding a place for green politics: political space-time, globalisation and new environmental policy concepts.	Umeå
Hagevi, Magnus	1998	Bakom riksdagens fasad.	Göteborg
Haglund Morrissey, Anne	2004	The EU presidency and the northern dimension initiative: applying international regime theory.	Växjö
Hagman, Konrad	1897	Om den svenska statsrevisionens sammansättning och verksamhetsformer under tiden 1809-1866.	Uppsala
Hagström, Bo	1978	1971 års länsförvaltningsreform: en utvärdering.	Lund
Hagström, Linus	2003	Enigmatic power?: relational power analysis and statecraft in Japan's China policy.	Stockholm
Hagård, Birger	1976	Nils Wohlin, konservativ centerpolitiker.	Stockholm
Haldén, Eva	1997	Den föreställda förvaltningen: en institutionell historia om central skolförvaltning.	Stockholm
Hall, Martin	1999 *	Constructing historical realism: international relations as comparative history.	Lund
Hall, Patrik	1998	The social construction of nationalism: Sweden as an example.	Lund
Hallberg, Peter	2003	Ages of liberty: social upheaval, history writing, and the new public sphere in Sweden, 1740-1792.	Stockholm

Författare	År	Titel	Ort
Hallenberg, Jan	1984	Foreign policy change: United States' foreign policy toward the Soviet Union and the People's Republic of China 1961-1980.	Stockholm
Hallström, Nils-Eric	1989	Lagen om ungdomslag: i beslut och genomförande.	Stockholm
Hammar, Tomas	1964	Sverige åt svenskarna: invandringspolitik, utlänningskontroll och asylrätt 1900-1932.	Stockholm
Hamrin, Harald	1975	Between bolshevism and revisionism: the Italian communist party 1944-1947.	Stockholm
Hanberger, Anders	1997	Lokalpolitikens möjligheter: historisk policyanalys av problemnärlighet och effektivitet i kommunal policy och dess betydelse för politisk legitimitet.	Umeå
Hansen, Peo	2000	Europeans only?: essays on identity politics and the European Union.	Umeå
Hansson, Gunnar	1997	Dogm eller arbetshypotes?: den unge Wigforss och det socialistiska samhällsprojektet.	Göteborg
Hansson, Sigurd	1900	Den svenska kyrkomötesinstitutionen.	Lund
Harström, Björn	2009	Vad vi inte får se: 100 år av censurpolitik.	Stockholm
Hart, Thomas G.	1971	The dynamics of revolution: a cybernetic theory of the dynamics of modern social revolution with a study of ideological change and organizational dynamics in the Chinese revolution.	Stockholm
Heckscher, Gunnar	1933	Konung och statsråd i 1809 års författning: regeringsmaktens inre gestaltning under det nya statsskickets första halvsekel.	Uppsala
Hedin, Astrid	2001	The politics of social networks: interpersonal trust and institutional change in post-communist East Germany.	Lund
Hedlund, Gun	1996	"Det handlar om prioriteringar": kvinnors villkor och intressen i lokal politik.	Göteborg
Hedlund, Maria	2007 *	Demokratiska genvägar: expertinflytande i den svenska lagstiftningsprocessen om medicinsk genteknik.	Lund
Hegeland, Hans	2006	Nationell EU-parlamentarism: riksdagens arbete med EU-frågorna.	Lund
Helldén, Daniel	2005	Demokratin utmanas: almstriden och det politiska etablissemanget.	Stockholm
Hellman, Maria	2006	Televisual representations of France and the United Kingdom under globalization.	Stockholm
Hellström, Anders	2006 *	Bringing Europe down to earth.	Lund
Hellström, Gunnar	1976	Jordbrukspolitik i industrisamhället: med tyngdpunkt på 1920- och 30-talen.	Stockholm
Hellström, Johan	2009 *	Dynamic interactions: national political parties, voters and European integration.	Umeå
Hellström, Lennart	2004 *	Willy Brandt och Berlinfrågan: en studie i kontinuiteten i Brandts politiska tänkande.	Lund

Författare	År	Titel	Ort
Henning, Roger	1974	Staten som företagare: en studie av Statsföretag AB:s mål, organisation och effektivitet.	Uppsala
Hermansson, Jörgen	1984	Kommunism på svenska?: SKP/VPK:s idéutveckling efter Komintern.	Uppsala
Hermerén, Henrik	1975	Regeringsbildningen i flerpartisystem.	Lund
Herolf, Gunilla	2004 *	France, Germany and the United Kingdom: cooperation in times of turbulence.	Stockholm
Hertting, Nils	2003	Samverkan på spel: rationalitet och frustration i nätverksstyrning och svensk stadsdelsförnyelse.	Uppsala
Hesslén, Gunnar	1927	Det svenska kommittéväsendet intill år 1905: dess uppkomst, ställning och betydelse.	Uppsala
Hessler, Carl Arvid	1934	E G Geijers tidigare politiska åskådning	Göteborg
Hierodiakonou, Leontios	1970	The Cyprus question.	Uppsala
Hinnfors, Jonas	1992	Familjepolitik: samhällsförändringar och parti-strategier 1960-1990.	Göteborg
Hjelmqvist, Ingvar	1994	Relationer mellan stat och kommun.	Stockholm
Hjern, Benny	1976	Statsbidrag som styrmetod: problem vid implementeringen av en bostadssocial policy.	Göteborg
Holmberg, Sören	1974	"Riksdagen representerar svenska folket": empiriska studier i representativ demokrati	Göteborg
Holmström, Barry	1972	Koreakriget i svensk debatt.	Uppsala
Hornwall, Gert	1951	Regeringskris och riksdagspolitik 1840-1841.	Uppsala
Hudson, Christine	1993	Against all odds: local economic development policies and local government autonomy in Sweden and Britain.	Umeå
Hugoson, Rolf	2000	Vad är kulturpolitik?: en fråga om retorik.	Umeå
Hulterström, Karolina	2004	In pursuit of ethnic politics: voters, parties and policies in Kenya and Zambia.	Uppsala
Hwang, Sun-Joon	1995	Folkrörelse eller affärsföretag: den svenska konsumentkooperationen 1945-1990.	Stockholm
Hydén, Göran	1968	TANU yajenga nchi: political development in rural Tanzania.	Lund
Hylén, Jan	1991	Fosterlandet främst?: konservatism och liberalism inom högerpartiet 1904-1985.	Stockholm
Håkansson, Anders	1992	Konsten att vinna ett val: en studie av fram- och tillbakagångar för socialdemokraterna i kommunalvalet 1988.	Lund
Håkansson, Nicklas	1999	Valretorik: om politiskt språk i partipropagandan.	Göteborg
Håstad, Elis	1936	Regeringssättet i den schweiziska demokratin.	Uppsala
Häggroth, Sören	1972	Den kommunala beslutsprocessen vid fysisk planering.	Stockholm

Författare	År	Titel	Ort
Härd, Sverker	1999	Den godtyckliga demokratin: en studie av olika metoder att tillgodose kravet på proportionell rättvisa.	Uppsala
Höjelid, Stefan	1991	Sovjetbilden i nordisk press: svenska, norska och finländska reaktioner på sovjetiskt agerande.	Lund
Höjer, Carl-Henrik	1946	Le régime parlementaire belge de 1918 à 1940.	Uppsala
Hörberg, Thomas	1983	Prediktion, osäkerhet och risk i internationella förhandlingar: en studie av svenskt förhandlingsbeteende vid förhandlingarna med Sovjetunionen 1940-1941 om ett handelsavtal.	Lund
Høyer, Hans Chr.	2005	Den daglige forvaltningspolitikken: en studie av mindre organisasjonsendringer på regionalt forvaltningsnivå i Norge.	Karlstad
Inkinen, Magdalena	2003	Mobilising the lower castes: the rise of the Bahujan Samaj Party in India.	Uppsala
Isberg, Magnus, Wettergren, Anders, Wibble, Jan & Wittrock, Björn	1974	Partierna inför väljarna: svensk valpropaganda 1960-1966.	Stockholm
Iwanaga, Kazuki	1993	Images, decisions and consequences in Japan's foreign policy.	Lund
Jagers, Sverker C.	2002	Justice, liberty and bread – for all?: on the compatibility between sustainable development and liberal democracy.	Göteborg
Janson, Per	2003	Den huvudlösa idén: medborgarlön, välfärdspolitik och en blockerad debatt.	Lund
Jansson, Maria	2001	Livets dubbla vedermödor: om moderskap och arbete.	Stockholm
Jansson, Per	1991	Säkerhetspolitikens språk: myt och metafor i svensk säkerhetspolitisk diskurs 1919-1939.	Lund
Jarl, Maria	2004	En skola i demokrati?: föräldrarna, kommunen och dialogen.	Göteborg
Jedenheim-Edling, Magnus	2003	The compatibility of effective self-ownership and joint world ownership.	Stockholm
Jerneck, Magnus	1983	Kritik som utrikespolitiskt medel: en studie av de amerikanska reaktionerna på den svenska Vietnamkritiken.	Lund
Jerre, Ulrika	2005*	Conflicting logics?: implementing capacity and EU adaptation in a postcommunist context.	Lund
Jervas, Gunnar	1971	Säkerhetspolitiskt agerande över tiden: ett försök till formulering av en pre-teori med utgångspunkt från den amerikanska politiken under Kennedy-Johnsonperioden.	Umeå
Johannesson, Bengt	1989	Kommunal bostadspolitik: en studie i hinder och möjligheter.	Lund

Författare	År	Titel	Ort
Johannesson, Conny	1975	De centrala avtalsförhandlingarna och den fackliga demokratin: studier över Svenska metallindustriarbetareförbundets förhandlingsorganisation vid förbundsförhandlingar – med samordning.	Lund
Johannesson, Fredrik Kruse	1922	Det panamerikanska problemet, 1826-1920. En studie i modern politik.	Uppsala
Johansson Heinö, Andreas	2009	Hur mycket mångfald tål demokratin?: demokratiska dilemman i ett mångkulturellt Sverige.	Göteborg
Johansson, Anders	2003	Offentlig kultur i omvandling?: om prestationsfinansiering och konkurrensutsättning av offentlig serviceverksamhet.	Örebro
Johansson, Folke	1977	Sverige partipolitiserar: dagspressen som en spegel av politisk utveckling 1896-1908.	Göteborg
Johansson, Hans	2002	Beslutsfattande i offentlig förvaltning: högre utbildning och forskning i Sverige ur en policynätverksansats.	Mittuniv.
Johansson, Hilding	1947	Den svenska godtemplarrörelsen och samhället.	Göteborg
Johansson, Jan	1992	Det statliga kommittéväsendet: kunskap, kontroll, konsensus.	Stockholm
Johansson, Joakim	2000	SAF och den svenska modellen: en studie av upprottet från förvaltningskorporatismen 1982-91.	Uppsala
Johansson, Jonna	2007 *	Learning to be(come) a good European: A critical analysis of the official European Union discourse on European identity and higher education	Linköping
Johansson, Jörgen	1991	Offentligt och privat i regionalpolitiken.	Lund
Johansson, Karl Magnus	1997 *	Transnational party alliances: analysing the hardwon alliance between Conservatives and Christian Democrats in the European Parliament.	Lund
Johansson, Leif	1976	Landstingskommunerna: organisation, beslutsprocess och serviceutbud.	Lund
Johansson, Marcus	2002	Exkludering av invandrare i stadspolitiken: makt och maktlöshet i Örebro 1980-2000.	Örebro
Johansson, Monica	2008 *	Organizing Policy: A Policy Analysis starting from SMEs in Tuscany and the County of Jönköping.	Jönköping
Johansson, Olof	1985	Ungdom och massmedia: om sambandet mellan mediaanvändning och ungdomars politiska kunskaper och värderingar.	Umeå
Johansson, Patrik	2004	I skandalers spår: minskad legitimitet i svensk offentlig sektor.	Göteborg (F)
Johansson, Susanne	2007	Dom under trettio, vem bryr sig och varför?: ungdomars värderingar och politiska deltagande.	Göteborg (F)
Johansson, Tobias	2006	Förvaltningens gräns mot marknaden: om mekanismer bakom och effekter av kommunernas marknadsutnyttjande.	Göteborg (F)

Författare	År	Titel	Ort
Johansson, Vicki	1996	Vem gör vad, när och var?: omsorgens organisationsformer i kommunerna och kvinnors och mäns omsorgsarbetsdelning.	Göteborg
Johnson, Björn	2003 *	Policyspridning som översättning: den politiska översättningen av metadonbehandling och husläkare i Sverige.	Lund
Jónasdóttir, Anna	1991	Love power and political interests: towards a theory of patriarchy in contemporary western societies.	Göteborg
Jonasson, Ann-Kristin	2004	At the command of God?: on the political linkage of Islamist parties.	Göteborg
Jonson, Lena	1985	Sovjetisk utrikesdebatt: politiken mot Västtyskland – grupperingar i sovjetisk press 1975-1981.	Göteborg
Jonsson, Bo	1969	Staten och malmfälten: en studie i svensk malmfältspolitik omkring sekelskiftet.	Uppsala
Jonsson, Rolf	1989	Fackligt inflytande och politisk demokrati: en analys av regeringens MBL-förhandlingar.	Lund
Jungar, Ann-Cathrine	2000	Surplus majority government: a comparative study of Italy and Finland.	Uppsala
Jönsson, Christer	1975	The Soviet Union and the test ban: a study in Soviet negotiating behavior.	Lund
Jönsson, Kristina	2002 *	Translating foreign ideas into domestic practices: pharmaceutical policies in Laos and Vietnam.	Lund
Kalm, Sara	2008 *	Governing global migration.	Lund
Kalnins, Bruno	1956	Der sowjetische Propagandastaat: das System und die Mittel der Massenbeeinflussung in der Sowjetunionen.	Stockholm
Kanger, Helle	1984	Human rights in the U.N. declaration.	Uppsala
Karlson, Nils	1993	The state of state: an inquiry concerning the role of invisible hands in politics and civil society.	Uppsala
Karlsson, Christer	2001	Democracy, legitimacy and the European Union.	Uppsala
Karlsson, David	2003	En chimär av endräkt: ideologiska dimensioner i kommunal kulturpolitik.	Göteborg (F)
Karlsson, Håkan	2002	Bureaucratic politics and weapons acquisition: the case of the MX ICBM program.	Stockholm
Karlsson, Johan	2008	Democrats without borders: a critique of transnational democracy.	Göteborg
Karlsson, Lars	2003	Konflikt eller harmoni?: individuella rättigheter och ansvarsutkrävande i svensk och brittisk sjukvård.	Göteborg
Karlsson, Michael	1995	Partistrategi och utrikespolitik: interna motiveringar och dagspressens agerande i Catalina-affären 1952 och EEC-frågan 1961/62.	Stockholm
Kastberg, Gustaf	2005	Kundvalsmodeller: en studie av marknadsskapare och skapade marknader i kommuner och landsting.	Göteborg (F)

Författare	År	Titel	Ort
Kempe, Erik	1923	Studier angående de svenska hushållningssällskapen: med särskild hänsyn till ett århundrades förvaltningspolitik på lantbrukets område.	Uppsala
Kettis, Magdalena	2004	The challenge of political risk: exploring the political risk management of Swedish multinational corporations.	Stockholm
Kihlberg, Leif	1922	Den svenska ministären under ståndsriksdag och tvåkammarssystem: intill 1905 års totala minister-skifte.	Uppsala
Kinnvall, Catarina	1995	Cultural diffusion and political learning: the democratization of China.	Lund
Kite, Cynthia	1996	Scandinavia faces EU: debates and decisions on membership 1961-1994.	Umeå
Kjær, Peter	1996	The constitution of enterprise: an institutional history of inter-firm relations in Swedish furniture manufacturing.	Stockholm
Kjellén, Rudolf	1890	Studier rörande ministeransvarigheten.	Uppsala
Kjellgren, Hanna	2002	Staten som informatör eller propagandist?: om statssyners betydelse i svensk informationspolitik.	Göteborg
Klason, Lars-Erik	1974	Kommunalförbund och demokrati: en studie av kommunikationsprocessen i kommunalförbund.	Stockholm
Knaggård, Åsa	2009*	Vetenskaplig osäkerhet i policyprocessen: en studie av svensk klimatpolitik.	Lund
Kolam, Kerstin	1987	Lokala organ i Norden 1968-1986: från idé till verklighet.	Umeå
Kopola, Nelli	2001	The construction of womanhood in Algeria: Moudjahidates, Aishah Radjul, women as others and other women.	Stockholm
Kowet, Donald Kalinde	1978	Land, labour migration and politics in southern Africa: Botswana, Lesotho and Swaziland.	Uppsala
Krantz Lindgren, Petra	2001	Att färdas som man lär?: om miljömedvetenhet och bilåkande.	Göteborg
Krantz, Tobias	2002	Makten över regionen: en idékritisk studie av svensk regiondebatt 1963-1996.	Uppsala
Kronsell, Annica	1997	Greening the EU: power practices, resistances and agenda setting.	Lund
Kronvall, Kai	1975	Politisk masskommunikation i ett flerpartisystem: Sverige – en fallstudie.	Lund
Kumlin, Staffan	2002	The personal and the political: how personal welfare state experiences affect political trust and ideology.	Göteborg
Kurtulus, Ersun N.	2003	State sovereignty: the concept, the referent and the ramifications.	Stockholm
Lagergren, Fredrika	1999	På andra sidan välfärdsstaten: en studie i politiska idéers betydelse.	Göteborg

Författare	År	Titel	Ort
Lagerroth, Fredrik	1915	Frihetstidens författning: en studie i den svenska konstitutionalismens historia.	Lund
Landelius, Torsten	1965	Workers, employers and governments: a comparative study of delegations and groups at the international labour conference 1919-1964.	Stockholm
Landgren, Karl Gustaf	1890	Om konungens sanktionsrätt, vid förändring eller upphäfvande af statens ordinarie inkomster.	Uppsala
Lantto, Johan	2005 *	Konflikt eller samförstånd?: management och marknadsreformers konsekvenser för den kommunala demokratin.	Stockholm
Larsson, Josefin	2004	Aiming for change: intentional communities and ideology in function.	Örebro
Larsson, Per	1996	Regimförhandlingar på miljöområdet: en studie av förhandlingarna om LRTAP-konventionen.	Lund
Larsson, Reidar	1970	Theories of revolution: from Marx to the first Russian revolution.	Uppsala
Larsson, Torbjörn	1986	Regeringen och dess kansli: samordning och byråkrati i maktens centrum.	Stockholm
Larsson, Yngve	1912	Inkorporeringsproblemet: stadsområdets förändringar med särskild hänsyn till svensk förvaltningspraxis.	Uppsala
Lartey, George Wilhelm	1977	The fourth dimension: the argument against the theory of evolutionary stages of social development.	Lund
Larue, Thomas	2006 *	Agents in Brussels: delegation and democracy in the European Union.	Umeå
Laurin, Urban	1986	På heder och samvete: skattefusketts orsaker och utbredning.	Uppsala
Lawson, Adolphe	1988	Les accords de Lancaster House en 1979: l'aboutissement de deux décennies de débats sur les conditions de l'indépendance du Zimbabwe.	Uppsala
Lembke, Johan	2002	Defining the new economy in Europe: a comparative analysis of EU technology infrastructure policy, 1995-2001.	Stockholm
Lembke, Magnus	2006 *	In the lands of oligarchs: ethno-politics and the struggle for social justice in the indigenous-peasant movements of Guatemala and Ecuador.	Stockholm
Lewander, Lisbeth	2004	Polariseringens politik: studier av nation och kön.	Karlstad
Lewin, Leif	1967	Planhushållningsdebatten.	Uppsala
Lidén, Anders	1980	Security and recognition: a study of change in Israel's official doctrine 1967-1974.	Lund
Lidström, Anders	1991	Discretion: an art of the possible: education committees in the Swedish system of government.	Umeå
Liljequist, Gunnar	1977	Distribution av kommunal service.	Lund

Författare	År	Titel	Ort
Lindahl, Göran G.	1962	Uruguay's new path: a study in politics during the first colegio, 1919-33.	Stockholm
Lindahl, Rutger	1978	Broadcasting across borders: a study on the role of propaganda in external broadcasts.	Göteborg
Lindberg, Björn	2008 *	Fit for European democracy?: party discipline in the European Parliament.	Uppsala
Lindberg, Helen	2009	Only Women Bleed?: A Critical Reassessment of Comprehensive Feminist Social Theory.	Örebro
Lindberg, Staffan I.	2004	The power of elections: democratic participation, competition, and legitimacy in Africa.	Lund
Lindblad, Ingemar	1960	Svenska kommunalarbetareförbundet 1910-1960.	Stockholm
Lindbom, Anders	1995	Medborgarskapet i välfärdsstaten: föräldrainflytande i skandinavisk grundskola.	Uppsala
Lindbom, Tage	1938	Den svenska fackföreningsrörelsens uppkomst och tidigare historia 1872-1900.	Stockholm
Linde, Claes	1982	Departement och verk: om synen på den centrala statsförvaltningen och dess uppdelning – i en förändrad offentlig sektor.	Stockholm
Linde, Jonas	2004	Doubting democrats?: a comparative analysis of support for democracy in Central and Eastern Europe.	Örebro
Lindeberg, Sven-Ola	1968	Nöd hjälp och samhällsneutralitet: svensk arbetslöshetspolitik 1920-1923.	Lund
Lindell, Ulf	1988	Modern multilateral negotiation: the consensus rule and its implications in international conferences.	Lund
Lindén, Tove	2008 *	Explaining civil society core activism in post-soviet Latvia.	Stockholm
Lindensjö, Bo	1981	Högskolereformen: en studie i offentlig reformstrategi.	Stockholm
Linderöth, Sven	1981	Från konkurrens till monopol: en studie av lokal politisk och ekonomisk journalistik.	Lund
Lindgren, John	1927	Det socialdemokratiska arbetarpartiets uppkomst i Sverige 1881-1889.	Uppsala
Lindgren, Karl-Oskar	2006	Roads from unemployment: institutional complementarities in product and labor markets.	Uppsala
Lindgren, Lena	1991	Local government goes south: a study of Swedish development assistance in the field of public administration.	Göteborg
Lindkvist, Kent	1982	Program och parti: principprogram och partiideologi inom den kommunistiska rörelsen i Sverige 1917-72.	Lund
Lindqvist, Stellan	1974	Linkages between domestic and foreign policy: the record of Ghana, 1957-1966.	Lund

Författare	År	Titel	Ort
Lindström, Lars	1993	Accumulation, regulation, and political struggles: manufacturing workers in South Korea.	Stockholm
Lindström, Stefan	1991	Hela nationens tacksamhet: svensk forskningspolitik på atomenergiområdet: 1945-1956.	Stockholm
Lindström, Ulf	1983	Fascism in Scandinavia 1920-40.	Umeå
Lindvall, Johannes	2004	The politics of purpose: Swedish macroeconomic policy after the golden age.	Göteborg
Lindvert, Jessica	2002	Feminism som politik: Sverige och Australien 1960-1990.	Göteborg
Linge, Karl	1914	Stockholms folkskolors organisation och förvaltning åren 1842-1861: studier i den svenska folkskolans historia.	Stockholm
Linnarsson, Lenart	1943	Riksrådets licentiering: en studie i frihetstidens parlamentarism.	Uppsala
Ljungberg, Elisabet	2009 *	Ungdomar, utveckling och utmaning: studier av samhälls- och identitetsskapande processer i 1990-talets ungdomspolitik.	Mittuniv.
Ljunggren, Stig-Björn	1992	Folkhemskapitalismen: högerens programutveckling under efterkrigstiden.	Uppsala
Loftsson, Elftar	1981	Island i NATO: partierna och försvarsfrågan.	Göteborg
Loxbo, Karl	2007 *	Bakom socialdemokraternas beslut: en studie av den politiska förändringens dilemman – från 1950-talets ATP-strid till 1990-talets pensionsuppiggörelse.	Växjö
Lundblad, Harriet	1979	Delegerad beslutanderätt inom kommunal socialvård.	Stockholm
Lundell, Bengt	1986	Kommunerna och MBL.	Lund
Lundgren, Åsa	1998	Europeisk identitetspolitik: EU:s demokratibestånd till Polen och Turkiet.	Uppsala
Lundin, Lars-Erik	1980	Påverkan genom militärt stöd: sovjetisk militär resursöverföringspolitik visavi Vietnam och Egypten.	Göteborg
Lundin, Martin	2007 *	The conditions for multi-level governance: implementation, politics, and cooperation in Swedish active labor market policy.	Uppsala
Lundmark, Carina	1998	Eco-democracy: a green challenge to democratic theory and practice.	Umeå
Lundquist, Lennart	1972	Means and goals of political decentralization.	Lund
Lundqvist, Lennart J.	1971	Miljövårdsförvaltning och politisk struktur.	Uppsala
Lundström, Mats	1993	Politikens moraliska rum: en studie i F.A. Hayeks politiska filosofi.	Uppsala
Lundåsen, Susanne	2004 *	En föreningsbaserad demokrati?: ideella föreningar och valdeltagande i Sveriges kommuner under 1990-talet.	Mittuniv.

Författare	År	Titel	Ort
Lyckow, Bror	2001	En fråga för väljarna?: kampen om det lokala ve-tot 1893-1917.	Stockholm
Lödén, Hans	1999	"För säkerhets skull": ideologi och säkerhet i svensk aktiv utrikespolitik 1950-1975.	Göteborg
Löfquist, Staffan	1999 *	Den bångstyriga verkligheten: Har det svenska systemskiftet haft någon betydelse för arbetet med elever i behov av stöd?	Umeå
Löwdin, Per	1998	Det dukade bordet: om partierna och de ekonomiska kriserna.	Uppsala
Madestam, Jenny	2009	En kompispappa och en ytlig djuping: partieliters ambivalenta partiledarideal.	Stockholm
Magnusson, Håkan	1980	Kommunerna och den regionala planeringen: en analys av länsplaneringen och den fysiska riksplaneringen.	Lund
Magnusson, Åke	1979 *	Sydafrika i världen.	Göteborg
Malmer, Stellan	2003	Ett pris blir till: om förklaringar till kommunala avgifter och taxor.	Göteborg (F)
Malmroth, Carl	1900	Kamrarnas inbördes ställning i stater med två-kammarsystemet.	Lund
Malmsten, Bo	1984	Bostadsbyggandet i plan och verklighet: planering och genomförande av kommunal bostadsförsörjning.	Stockholm
Malmström, Cecilia	1998	Regionen, makten och härligheten: regionala partier i Västeuropa.	Göteborg
Maltai, Aaron	2008 *	Global warming and our natural duties of justice: a cosmopolitan political conception of justice.	Uppsala
Markgren, Sten	1984	Datainspektionen och skyddet av den personliga integriteten.	Umeå
Martinsson, Johan	2009 *	Economic voting and issue ownership: an integrative approach.	Göteborg
Marton, Susan Gerard	2000	The mind of the state: the politics of university autonomy in Sweden 1968-1998.	Göteborg
Matti, Simon	2009 *	Exploring public policy legitimacy: a study of belief-system correspondence in Swedish environmental policy	Luleå
Mattson, Ingvar	1996	Förhandlingsparlamentarism: en jämförande studie av riksdagen och folketinget.	Lund
Matz, Johan	2001	Constructing a post-Soviet international political reality: Russian foreign policy towards the newly independent states 1990-95.	Uppsala
Mbaekwe, Iheanyi J. S.	1979	The images of Africa in Sweden before 1914: a study of six types of persuasive ideas.	Lund
McKnight, Utz Lars	1996	Political liberalism and the politics of race: beyond perfectionism and culture.	Lund

Författare	År	Titel	Ort
Meijer, Hans	1956	Kommittépolitik och kommittéarbete: det statliga kommittéväsendets utvecklingslinjer 1905-1954 samt nuvarande funktion och arbetsformer.	Lund
Meisaari-Polsa, Tuija	1987	Ståndpunkter i UNCTAD: en analys av generaldebatterna 1964-1979.	Stockholm
Melander, Carl Gustaf	1938	Regementsorgan och riksdagsarbete: idéutvecklingen från 1809.	Uppsala
Melander, Fredrik	2006*	Lokal forskningspolitik: institutionell dynamik och organisatorisk omvandling vid Lunds universitet 1980-2005.	Lund
Melin, Carl	2000	Makten över trafikpolitiken: korporatism, lobbying och opinionsbildning inför 1998 års transportpolitiska beslut: en bok från PISA-projektet.	Uppsala
Mellbourn, Anders	1979	Byråkratins ansikten: rolluppfattningar hos svenska högre statstjänstemän.	Stockholm
Micheletti, Michele	1985	Organizing interest and organized protest: difficulties of member representation for the Swedish Central Organization of Salaried Employees (TCO).	Stockholm
Mikaelsson, Richard	2008*	Promoting democracy: Sweden and the democratisation process in Macedonia	Linköping
Minett, Steve	1994	Power, politics and participation in the firm.	Stockholm
Mineur, Eva	2007*	Towards sustainable development: indicators as a tool of local governance.	Umeå
Mohlin, Yngve	1989	Bondepartiet och det moderna samhället 1914-1936: en studie av svensk agrarianism.	Umeå
Mokvist Ugglå, Annika	2006	Democratisation, traditional leadership and reform politics in South Africa.	Uppsala
Molin, Björn	1965	Tjänstepensionsfrågan: en studie i svensk partipolitik.	Göteborg
Monaco, Sara	2008*	Neighbourhood politics in transition: residents' associations and local government in post-apartheid Cape Town.	Uppsala
Montin, Stig	1993	Swedish local government in transition: a matter of rationality and legitimacy.	Göteborg
Mundebo, Ingemar	2008	Hur styrs staten?: resultat av resultatstyrning.	Stockholm
Municio, Ingegerd	1987	Från lag till bruk: hemspråksreformens genomförande.	Stockholm
Munknäs, Stig	1981	Statlig eller kommunal skola?: en studie av centraliserings- och decentraliseringsproblem inom svensk skolförvaltning.	Stockholm
Mühlenbock, Ylva	2004	Inget personligt: om entreprenörskap i offentlig sektor.	Göteborg (F)
Myrberg, Gunnar	2007*	Medlemmar och medborgare: föreningsdeltagande och politiskt engagemang i det etnifierade samhället.	Uppsala

Författare	År	Titel	Ort
Myrman, Yngve	1973	Maktkampen på arbetsmarknaden 1905-1907: en studie av de icke-socialistiska arbetarna som faktor i arbetsgivarpolitiken.	Stockholm
Möller, Tommy	1986	Borgerlig samverkan.	Uppsala
Möller, Ulrika	2007	The prospects of security cooperation: a matter of relative gains or recognition?: India and nuclear weapons control.	Göteborg
Mörck, Johan	2008 *	Regionalt samhällsbyggande i otakt: En studie av den varierande framväxten av samverkansorgan.	Örebro
Mörkenstam, Ulf	1999	Om "Lapparnes privilegier": föreställningar om samiskhet i svensk samepolitik 1883-1997.	Stockholm
Mörth, Ulrika	1996	Vardagsintegration – la vie quotidienne – i Europa: Sverige i EUREKA och EUREKA i Sverige.	Stockholm
Narbutaitė Aflaki, Inga	2009 *	From the Soviet to the European Union: a policy study of SME assistance organising in Lithuania.	Karlstad
Naumann, Erik	1911	Om sekreta utskottet under den tidigare frihetstiden 1719-1734: bidrag till utskottsväsendets historia.	Göteborg
Naurin, Daniel	2004	Dressed for politics: why increasing transparency in the European Union will not make lobbyists behave any better than they already do.	Göteborg
Nielsen, Peder	2003 *	Kommunindelning och demokrati: om sammanläggning och delning av kommuner i Sverige.	Uppsala
Niklasson, Birgitta	2005	Contact capital in political careers: gender and recruitment of parliamentarians and political appointees.	Göteborg
Niklasson, Lars	1992	Bör man lyda lagen?: en undersökning av den offentliga maktens legitimitet.	Uppsala
Niklasson, Tomas	2006 *	Regime stability and foreign policy change: interaction between domestic and foreign policy in Hungary 1956-1994.	Lund
Nilsson, Ann-Sofie	1987	Political uses of international law.	Lund
Nilsson, Clarence	1964	Sam Stadener som kyrkopolitiker.	Uppsala
Nilsson, Iréne	1988	Rumäniens utrikespolitik i modern tid.	Göteborg
Nilsson, Martin	2005 *	Demokrativering i Latinamerika under 1900-talet: vänstern och demokratins fördjupning.	Växjö
Nilsson, Tom	2005 *	Till vilken nytta?: om det lokala politiska deltagandets karaktär, komplexitet och konsekvenser.	Lund
Nilsson, Viveka	1999	Empati och distans: en studie av överläkares förhållande till ekonomistyrning.	Göteborg (F)
Nissborg, Agnete	1985	Danmark mellan Norden och väst.	Uppsala
Nohrstedt, Daniel	2007 *	Crisis and policy reformcraft: advocacy coalitions and crisis-induced change in Swedish nuclear energy policy.	Uppsala

Författare	År	Titel	Ort
Nohrstedt, Stig Arne	1986	Tredje världen i nyheterna: en fallstudie av tretton utländska tidningars rapportering från inbördeskriget i Nigeria 1967-1970.	Uppsala
Norberg, Joakim	2008 *	Ideologiska mål och utrikesdebatt: svenska riksdagspartiers argumentation i Vietnam- och Irakfrågan.	Umeå
Nord, Lars	1974	Nonalignment and socialism: Yugoslav foreign policy in theory and practice.	Uppsala
Nordenmark, Ove	1991	Aktiv utrikespolitik: Sverige-södra Afrika 1969-1987.	Uppsala
Nordgren, Margreth	2000	Läkarprofessionens feminisering: ett köns- och maktperspektiv.	Stockholm
Nordlund, Per	1996	Organising the political agora: domination and democratisation in Zambia and Zimbabwe	Uppsala
Nordquist, Jonas	2001	Domstolar i det svenska politiska systemet: om demokrati, juridik och politik under 1900-talet.	Stockholm
Nordström, Anders	2008 *	The interactive dynamics of regulation: exploring the Council of Europe's monitoring of Ukraine.	Stockholm
Nordström, G. Hilding	1938	Sveriges socialdemokratiska arbetareparti under genombrottsåren 1889-1894: bidrag till det svenska partiväsandets historia.	Uppsala
Norell, Magnus	1998	Democracy and dissent: the case of an Israeli peace movement, Peace Now.	Stockholm
Norell, Per-Owe	1989	De kommunala administratörerna: en studie av politiska aktörer och byråkratiproblematik.	Göteborg
Norén Bretzer, Ylva	2005	Att förklara politiskt förtroende: betydelsen av socialt kapital och rättvisa procedurer.	Göteborg
Norrving, Bengt	1981	Kommunerna och bostadsförsörjningen: en analys av bostadsbyggnadsplaneringen.	Lund
Nydén, Michael	1988	Kris i massupplaga?: en studie i hållbarhet, relevans och neutral presentation i fyra svenska dagstidningars rapportering om de internationella oljebolagens skuld till oljekrisen 1973-74.	Uppsala
Nygren, Bertil	1984	Fredlig samexistens: klasskamp, fred och samarbete: Sovjetunionens detente-doktrin.	Stockholm
Nyman, Elmar	1963	Indragningsmakt och tryckfrihet 1785-1810.	Stockholm
Nyman, Olle	1947	Svensk parlamentarism 1932-1936: från minoritetsparlamentarism till majoritetskoalition.	Uppsala
Nyman, Torkel	1999	Kommittépolitik och parlamentarism: statsminister Boström och rikspolitiken 1891-1905: en studie av den svenska parlamentarismens framväxt.	Uppsala
Näsström, Sofia	2004	The An-Archical state: logics of legitimacy in the social contract tradition.	Stockholm

Författare	År	Titel	Ort
Ohlsson, Anders	1989	Politiska nyheter till nytta och nöje: en studie av varför vi tar del av nyheter om politik i press, radio och TV.	Göteborg
Ohlsson, Lars	1979	Lokal förvaltning i Sovjetunionen: sovjeterna: vision och verklighet.	Uppsala
Olausson, Pär M	2007	Autonomy and islands: a global study of the factors that determine island autonomy.	Mittuniv.
Olsson, Gustaf	1925	Det statsrealistiska problemet: med särskild hänsyn tagen till den rättsfilosofiska skolan i Wien.	Lund
Olsson, Hans-Erik	1992	Staten och ungdomens fritid: kontroll eller autonomi?	Uppsala
Olsson, Henrik A.	1934	Ministerstyrelse- och kollegialprinciperna i svensk reformdiskussion 1812-40: studier i departementalreformens förhistoria.	Lund
Olsson, Jan	1995	Den lokala näringspolitikens politiska ekonomi: en jämförande kommuntypsstudie.	Göteborg
Olsson, John	1918	Statistiska studier över den äktenskapliga fruktbarheten med särskild hänsyn till dess beroende av den sociala ställningen.	Lund
Olsson, Karin	2009 *	Den (över)levande demokratin: en idékritisk analys av demokratins reproducerbarhet i Robert Dahls tänkta värld.	Växjö
Olsson, Mats-Olov	2008 *	Continuity and change: institutions and transition in the Russian forest sector.	Luleå
Olsson, Stefan	2000	Den svenska högerans passning till demokratin.	Uppsala
Oscarsson, Henrik	1998 *	Den svenska partirymden: väljarnas uppfattningar av konfliktstrukturen i partisystemet 1956-1996.	Göteborg
Oskarsson, Maria	1994	Klassröstning i Sverige: rationalitet, lojalitet eller bara slentrian.	Göteborg
Oskarsson, Sven	2003 *	The fate of organized labor: explaining unionization, wage inequality, and strikes across time and space.	Uppsala
Parker, Charles F.	2001	Controlling weapons of mass destruction: an evaluation of international security regime significance.	Uppsala
Patoka, Witold	2001	Poland under pressure 1980-81: crisis management in state-society conflict.	Umeå
Pauli, Stefan	1999	Politiker och kassaflödesrapportering: en studie av kommunpolitikernas val av redovisningsinformation.	Göteborg (F)
Perman, Karin	2008 *	Från el till värme: en diskursanalytisk policystudie av energiomställning på statlig, kommunal och hushållsnivå.	Örebro

Författare	År	Titel	Ort
Persson, Anna	2008	The institutional sources of statehood: assimilation, multiculturalism, and taxation in Sub-Saharan Africa.	Göteborg
Persson, Stefan	1992	Dödlägen i internationella förhandlingar.	Lund
Persson, Sune	1979	Mediation & assassination.	Göteborg
Persson, Thomas	2003	Normer eller nytta?: om de politiska drivkrafterna bakom Regeringskansliets departementsindelning.	Uppsala
Pestoff, Victor	1977	Voluntary associations and Nordic party systems: a study of overlapping memberships and cross-pressures in Finland, Norway and Sweden.	Stockholm
Peterson, Carl-Gunnar	1975	Ungdom och politik: en studie av Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund.	Lund
Petersson, Bo	1990	The Soviet Union and peacetime neutrality in Europe: a study of Soviet political language.	Lund
Petersson, Hans F.	1964	Power and international order: an analytical study of four schools of thought and their approaches to the war, the peace and a post-war system 1914-1919.	Lund
Petersson, Knut	1919	Utskottsväsendet i underhuset: en studie i den engelska parlamentarismens utveckling.	Uppsala
Petersson, Olof	1975	Change in Swedish political behavior.	Göteborg
Petré, Torsten	1945	Ministären Themptander.	Uppsala
Petersson, Conny	2007	Glokal institutionalisering: mötet mellan globala och lokala idéer i kommunal näringspolitik för hållbar utveckling.	Örebro
Petersson, Henry	2004	Den försiktiga kameleonten: europeisk socialdemokrati och brittiska Labour.	Örebro
Petersson, Lucas	2002	Information och identitet: synen på televisionens politiska roll i Sverige och EU.	Stockholm
Petäjä, Ulf	2006*	Varför yttrandefrihet?: om rättfärdigandet av yttrandefrihet med utgångspunkt från fem centrala argument i den demokratiska idétraditionen.	Växjö
Pierre, Jon	1986	Partikongresser och regeringspolitik: en studie av den socialdemokratiska partikongressens beslutsfattande och inflytande 1948-1978.	Lund
Piil, Rudolf	1903	Montesquieus politiska idéer.	Lund
Pincus, Ingrid	2002	The politics of gender equality policy: a study of implementation and non-implementation in three Swedish municipalities.	Örebro
Polak, Jiri	1986	Dependence patterns in the Soviet bloc: the case of Romania and East Germany.	Lund
Premfors, Rune	1980	The politics of higher education in a comparative perspective: France, Sweden, United Kingdom.	Stockholm

Författare	År	Titel	Ort
Rabow-Edling, Susanna	2001	The intellectuals and the idea of the nation in slavophile thought.	Stockholm
Reinikainen, Jouni	1999	Right against right: membership and justice in post-Soviet Estonia.	Stockholm
Reitberger, Magnus	2000	Consequences of contingency: the pragmatism and politics of Richard Rorty.	Stockholm
Reuterskiöld, Carl Axel	1893	Till belysning af den svensk-norska unionsförfattningen och dess tidigare utvecklingshistoria	Uppsala
Rexius, Gunnar	1911	Stahls lära om den konstitutionella staten.	Uppsala
Ricknell, Lars	1976	Politiska regioner: studier i regionindelingsproblematik.	Umeå
Riegert, Kristina	1998	"Nationalising" foreign conflict: foreign policy orientation as a factor in television news reporting.	Stockholm
Rindefjäll, Teresia	2005	Democracy beyond the ballot box: citizen participation and social rights in post-transition Chile.	Lund
Robertson, Alexa	1992	National prisms and perceptions of dissent: the Euromissile controversy reflected in opinion and the news in the UK and FRG 1980-83.	Stockholm
Rodin, Johnny	2006 *	Rethinking Russian federalism: the politics of intergovernmental relations and federal reforms at the turn of the Millenium.	Stockholm
Rodrigo Blomqvist, Paula	2005	Närvarons politik och det mångetniska Sverige: om att ta plats i demokratin.	Göteborg (F)
Román, Mikael	1998	The implementation of international regimes: the case of the Amazon Cooperation Treaty.	Uppsala
Rosén Sundström, Malena	2009 *	Förankring av socialdemokratisk EU-politik: med rum för demokratisk debatt?.	Lund
Rosenblad, Jan-Gunnar	1992	Nation, nationalism och identitet: Sydafrika i svensk sekelskiftesdebatt.	Stockholm
Roth, Per-Anders	1996	Riket, valkretsen och hemkommunen: lokal och regional representation i den svenska riksdagens sista andra kammare [1969].	Göteborg
Rothstein, Bo	1986	Den socialdemokratiska staten: reformer och förvaltning inom svensk arbetsmarknads- och skolpolitik.	Lund
Rova, Carl	2004	Flipping the Pyramid: lessons from converting top-down management of bleak-roe fishing.	Luleå
Rudebeck, Lars	1967	Party and people: a study of political change in Tunisia.	Uppsala
Ruin, Olof	1960	Kooperativa förbundet 1899-1929: en organisationsstudie.	Lund
Rundqvist, Mikael	1998	Samhällets tväsidighet: aktör-struktur i tre forskningsansatsers program och tillämpningar.	Göteborg

Författare	År	Titel	Ort
Rydén, Birgitta	2003	Principen om den anpassningsbara försvarsför- mågan: ett implementeringsperspektiv på svensk försvarspolitik under försvarsbeslutsperioden 1997-2001.	Örebro
Räftegård, Curt	1998	Pratet som demokratiskt verktyg: om möjlighe- ten till en kommunikativ demokrati.	Göteborg
Rönblom, Hans- Krister	1929	Frisinnade landsföreningen 1902-1927: skildring- ar ur den liberala organisationsrörelsens historia i vårt land.	Stockholm
Rönberg, Linda	2007*	Tid för reformering: försöksverksamheten med slopad timplan i grundskolan.	Umeå
Rönblad, Ernst	1898	Formerna för grundlagsfrågors behandling i svenska riksdagen 1809-1866.	Uppsala
Rönblom, Malin	2002*	Ett eget rum? Kvinnors organisering möter eta- blerad politik.	Umeå
Rönbäck, Peder	2009*	Den kommunala policyprocessen: strömmar i kollektivtrafiken och politiken.	Luleå
Sahlin, Michael	1977	Neo-authoritarianism and the problem of legiti- macy: a general study and a Nigerian example.	Uppsala
Sahovic, Dzenan	2007*	Socio-cultural viability of international interven- tion in war-torn societies: a case study of Bosnia Herzegovina.	Umeå
Sainsbury, Diane	1980	Swedish social democratic ideology and electo- ral politics 1944-1948: a study of the functions of party ideology.	Stockholm
Salih, Khaled	1996	State-making, nation-building and the military: Iraq, 1941-1958.	Göteborg
Sandahl, Rolf	1983	Bostadspolitiska styrmedel: en studie av stats- makternas styrning av bostadsstandard.	Uppsala
Sandberg, Mikael	1989	Learning from capitalists: a study of Soviet assi- milation of Western technology.	Göteborg
Sandegren, Magnus	1890	Till historien om statshvälfningen i Sverige 1809.	Uppsala
Sandström, Annica	2008*	Policy Networks: the relation between structure and performance.	Luleå
Sandström, Camilla	2003	Liberalt partisamarbete i Europa: ELDR en ny typ av parti?.	Umeå
Sanne, Marika	2001	Att se till helheten: svenska kommunalpolitiker och det demokratiska uppdraget.	Stockholm
Sannerstedt, An- ders	1979	Fri konkurrens eller politisk styrning?: 1963 års trafikpolitiska beslut – debatten om innehåll, till- ämpning och effekter.	Lund
Santesson-Wilson, Peter	2003*	Studier i symbolpolitik.	Lund
Saxonberg, Steven	1997	The fall: Czechoslovakia, East Germany, Hungary and Poland in a comparative perspective.	Uppsala

Författare	År	Titel	Ort
Schartau, Mai-Brith	1993	The public sector middle manager: the puppet who pulls the strings?.	Lund
Schierenbeck, Isabella	2003	Bakom välfärdsstatens dörrar.	Göteborg
Schmidt, Stephan	1986	Pionjärer, efterföljare och avvaktare: innovationer och deras spridning bland de svenska primärkommunerna.	Lund
Schäfer, Joachim	1984	Från tillväxt till trygghet: tio års debatt om strukturpolitikens mål och medel.	Uppsala
Sedelius, Thomas	2006	The tug-of-war between presidents and prime ministers: semi-presidentialism in Central and Eastern Europe.	Örebro
Segerberg, Alexandra	2005	Thinking doing: the politicisation of thoughtless action.	Stockholm
Sellberg, Hjalmar	1950	Staten och arbetarskyddet 1850-1919: en studie i svensk socialpolitik.	Uppsala
Sellberg, Jan Lionel	1998	Hur är samhället möjligt?: om den tidigmoderna naturrättens språkfilosofiska grunder: brännpunkt: Samuel Pufendorf.	Stockholm
Sendabo, Teferi	1996	Foreign aid and state sovereignty: the Ethio-Swedish aid co-operation.	Lund
Silander, Daniel	2005 *	Democracy from the outside-in?: the conceptualization and significance of democracy promotion.	Växjö
Silveira, Onésimo	1976	Africa south of the Sahara: party systems and ideologies of socialism.	Uppsala
Simonsson, Ragnar	1938	Millerands presidentur: en studie över presidentmakt och parlamentarism i Frankrike.	Uppsala
Siverbo, Sven	2001	Reformer och regler: om att spara och förändra i offentliga organisationer.	Göteborg (F)
Sjöblom, Gunnar	1968	Party strategies in a multiparty system.	Lund
Sjögren, Anders	2007	Between militarism and technocratic governance: state formation in contemporary Uganda.	Stockholm
Sjölin, Mats	1985	Kommunalpolitiken i massmediernas spegel: en studie av dagspressens och lokalradions bevakning av fem kommuner.	Lund
Sjöstedt, Gunnar	1973	OECD-samarbetet: funktioner och effekter.	Stockholm
Sjöstedt, Martin	2008	Thirsting for credible commitments: how secure land tenure affects access to drinking water in sub-Saharan Africa.	Göteborg
Sjövik, Kristian	2004	Demokrati bortom nationalstaten?.	Lund
Skogmar, Gunnar	1979	Atompolitik: sambandet mellan militärt och civilt utnyttjande av atomenergin i amerikansk utrikespolitik 1945-1973.	Lund
Skottsberg, Brita	1940	Der österreichische Parlamentarismus.	Göteborg

Författare	År	Titel	Ort
Sköld, Lars	1958	Kandidatnominering vid andrakammarval.	Stockholm
Sköllerhorn, Erland	2001	Habermas kommunikativa handlingsteori för studier av miljöpolitik: ett kulturteoretiskt förslag.	Umeå
Soininen, Maritta	1989	Samhällsbilder i vardande: politisk socialisation och den finska andra generationen.	Stockholm
Solevid, Maria	2009 *	Voices from the welfare state: dissatisfaction and political action in Sweden.	Göteborg
Songur, Welat	2002	Välfärdsstaten, sociala rättigheter och invandrarernas maktresurser: en jämförande studie om äldre invandrare från Mellanöstern i Stockholm, London och Berlin.	Stockholm
Spehar, Andrea	2007	How women's movements matter: women's movements strategies and influence on gender policy formation in post-Communist Croatia and Slovenia.	Göteborg
Spång, Mikael	1999	Justice and society: problems of reformist politics.	Lund
Spänning, Anna C	2009 *	Towards institutional stabilization and development?: a study of inter-organizational cooperation in the Tajik cotton industry.	Karlstad
Stechina, Viviana	2008 *	Conditions for Corruption: Institutions, Executive Power, and Privatization in Argentina and Chile in the 1990s.	Uppsala
Steiner, Kristian	1996	Strategies for international legitimacy: a comparative study of elite behavior in ethnic conflicts.	Lund
Stenelo, Lars-Göran	1972	Mediation in international negotiations.	Lund
Stensöta, Helena	2004	Den empatiska staten: jämställdhetens inverkan på daghem och polis 1950-2000.	Göteborg
Stern, Eric K.	1999	Crisis decisionmaking: a cognitive institutional approach.	Stockholm
Sterzel, Fredrik	1983	Parlamentarismen i författningen.	Lund
Stjernquist, Nils	1946	Ständerna, statsregleringen och förvaltningen: striden om makten över utgifterna 1809-1844.	Lund
Stoltz, Pauline	2000	About being (t)here and making a difference-: black women and the paradox of visibility.	Lund
Strand, Per	2000	Decisions on democracy: the politics of constitution-making in South Africa 1990-1996.	Uppsala
Strandberg, Urban	1998	Debatten om den kommunala självstyrelsen 1962-1994.	Göteborg
Strandbrink, Peter	1999	Kunskap och politik: teman i demokratisk teori och svensk EU-debatt.	Stockholm
Stripple, Johannes	2005	Climate change after the international: rethinking security, territory and authority.	Lund

Författare	År	Titel	Ort
Ström, Lars-Inge	1977	Idrott och politik: idrottsrörelsens politiska roll i Tredje riket, DDR och Förbundsrepubliken.	Uppsala
Strömberg, Lars	1974	Väljare och valda: en studie av den representativa demokratin i kommunerna.	Göteborg
Strömblad, Per	2003	Politik på stadens skuggsida.	Uppsala
Strömgren, Andreas	2007	Samordning, hyfs och reda: stabilitet och förändring i svensk planpolitik 1945-2005.	Uppsala
Strömvik, Maria	2005 *	To act as a union: explaining the development of the EU's collective foreign policy.	Lund
Stubbergaard, Ylva	1996	Stat, kris och demokrati: Lapporörelsens inflytande i Finland 1929-1932.	Lund
Styrkársdóttir, Auður	1998	From feminism to class politics: the rise and decline of women's politics in Reykjavík 1908-1922.	Umeå
Ståhl, Michael	1974	Ethiopia: political contradictions in agricultural development.	Uppsala
Stålfors, Sebastian	2008	Political Institutions and Government Performance: Central and Eastern Europe in a Comparative Perspective.	Örebro
Stålgren, Patrik	2006	Worlds of water: worlds apart: how targeted domestic actors transform international regimes.	Göteborg
Sundberg, Per	1961	Ministärerna Bildt och Åkerhielm: en studie i den svenska parlamentarismens förgårdar.	Stockholm
Sundin, Alf	1997	Självstyrelsens paradoxer: en studie av den kommunala självstyrelsens förutsättningar och restriktioner inom plan- och byggsektorn.	Göteborg
Sundin, Erik Reinhold	1896	Om svensk konungs rätt att upplösa riksdag.	Uppsala
Sundström, Göran	2003	Stat på villovägar: resultatstyrningens framväxt i ett historisk-institutionellt perspektiv.	Stockholm
Sundström, Mikael	2001 *	Connecting social science and information technology: democratic privacy in the information age.	Lund
Swartling, Jan-Axel	1998	Ideologi och realitetsarbete: om analys av makt och dominans på etnometodologisk grund.	Stockholm
Svedberg, Erika	2000	The "other" recreated: a relational approach to East-West negotiations.	Lund
Svensson, Anna-Carin	2000	In the service of the European Union: the role of the presidency in negotiating the Amsterdam Treaty 1995-97.	Uppsala
Svensson, Bo	1998	Politics and business in the Barents Region.	Umeå
Swensson, Gunnar S.	1939	Den parlamentariska diskussionen kring den kommunala självstyrelsen i Sverige 1817-1862.	Göteborg

Författare	År	Titel	Ort
Svensson, Torsten	1994	Socialdemokratins dominans: en studie av den svenska socialdemokratins partistrategi.	Uppsala
Swärd, Stefan	1983	Varför Sverige fick fri abort: ett studium av en policyprocess.	Stockholm
Svärd, Sven-Erik	1982	Icke-beslut – maktens andra ansikte: en analys av begrepp, metod och empiriska tillämpningar.	Uppsala
Sydow, Björn von	1978	Kan vi lita på politikerna?: offentlig och intern politik i socialdemokratins ledning 1955-60.	Linköping
Szücs, Stefan	1998	Democracy in the head: a comparative analysis of democratic leadership orientations among local elites in three phases of democratization.	Göteborg
Särlvik, Bo	1970	Electoral behaviour in the Swedish multiparty system.	Göteborg
Söderberg, Olof	1966	Motororganisationer i Sverige: bakgrund, grupperingar, aktiviteter.	Lund
Söderholm, Peter	1997 *	Global governance of AIDS: partnerships with civil society.	Lund
Sönne, Maria	1999	Administrative reforms and the quest for foreign investment in China: the case of Shenzhen.	Lund
Sörndal, Olof	1937	Den svenska länsstyrelsen: uppkomst, organisation och allmän maktställning.	Lund
Tallberg, Jonas	1999 *	Making states comply: the European Commission, the European Court of Justice & the enforcement of the internal market.	Lund
Tarschys, Daniel	1972	Beyond the state: the future polity in classical and Soviet Marxism.	Stockholm
Tedros, Adiam	2008	Utanför storstaden: konkurrerande framställningar av förorten i svensk storstadspolitik.	Göteborg (F)
Teorell, Jan	1998	Demokrati eller fåtalsvälde?: om beslutsfattande i partiorganisationer.	Uppsala
Ternblad, Klas	1992	Planering i norm och handling: studier av en epok av landstingsplanering.	Lund
Tersman, Rune	1959	Statsmakterna och de statliga aktiebolagen.	Stockholm
Theodorsson, Annika	2003	Samtala både länge och väl: deliberativ demokrati i tre föräldrakooperativ och dess effekter på deltagarna.	Göteborg (F)
Thermænius, Edvard	1928	Lantmannapartiet: dess uppkomst, organisation och tidigare utveckling.	Uppsala
Thomson, Arthur	1923	Grundskatterna i den politiska diskussionen 1809-1866: ett bidrag till lantmannapartiets förhistoria. I, De grundläggande principdiskussionerna 1809-1823 rörande frågorna om all jords lika beskattning och avskaffandet av grundskatterna.	Lund

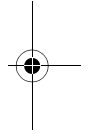
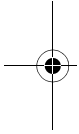
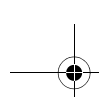
Författare	År	Titel	Ort
Thulstrup, Åke	1957	Aggressioner och allianser: huvudlinjer i europeisk storpolitik 1935-39.	Stockholm
Thunborg, Annika	1997	Public and non-profit interaction: U.S. assistance to Eastern European media 1989-1995.	Lund
Thunell, Lars H.	1977	Political risks in international business: investment behavior of multinational corporations.	Stockholm
Timelin, Erik	1928	Ministären Lindman och representationsreformen 1907-1909.	Göteborg
Tingsten, Herbert	1923	Folkomröstningsinstitutet i Nordamerikas Förenta Stater.	Stockholm
Tita-Ghebdinga, Legala	1993	African and O.A.U. diplomacy on dual paradigms of self-determination 1945-1985: a study of African foreign policy coordination on decolonisation, and the consequent maze of ethnonationalism.	Lund
Tralau, Johan	2002	Människoskymning: främlingskap, frihet, och Hegels problem hos Karl Marx och Ernst Jünger.	Uppsala
Travis, Robin	2001	Air transport liberalisation in the European Community 1987-1992: a case of integration.	Uppsala
Tung, Roger Ko-Chih	1981	Exit-voice catastrophes: dilemma between migration and participation.	Stockholm
Tynell, Knut	1918	Studier angående det svenska statsrådets politiska ansvarighet: protokollsgranskning – anmärkningsanledningar – dechargebetänkandets allmänna karaktär.	Lund
Törnquist, Olle	1983	Marxistisk barlast: varför misslyckades världens tredje största kommunistparti?: de indonesiska kommunisternas strategiska problem 1952-1965 och konsekvenser för gängse teser om kampen i tredje världen.	Uppsala
Uba, Katrin	2007*	Do protests make a difference?: the impact of anti-privatisation mobilisation in India and Peru.	Uppsala
Uçarlar, Nesrin	2009*	Between majority power and minority resistance: Kurdish linguistic rights in Turkey.	Lund
Uddhammar, Emil	1993	Partierna och den stora staten: en analys av statsteorier och svensk politik under 1900-talet.	Uppsala
Uggla, Fredrik	2000	Disillusioned in democracy: labour and the state in post-transitional Chile and Uruguay.	Uppsala
Uhlen, Anders	1995	Democracy and diffusion: transnational lesson-drawing among Indonesian pro-democracy actors.	Lund
Uhrwing, Marie	2001	Tillträde till maktens rum: om intresseorganisationer och miljöpolitiskt beslutsfattande.	Göteborg
Ulfgard, Rebecka	2005*	Norm consolidation in the European Union: the EU14-Austria crisis in 2000.	Växjö

Författare	År	Titel	Ort
Urbas, Anders	2009	Den svenska valforskningen: vetenskapande, demokrati och medborgerlig upplysning.	Örebro
Wagnsson, Charlotte	2000	Russian political language and public opinion on the West, NATO and Chechnya: securitisation theory reconsidered.	Stockholm
Wahl, Claes	1996	The state of statistics: conceptual change and statistical reasoning in the modern state 1870-1940.	Stockholm
Wahlbäck, Krister	1964	Finlandsfrågan i svensk politik 1937-1940.	Stockholm
Walch, James	1976	Faction and front: party systems in south India.	Stockholm
von Walden Laing, Dagmar	2001	HIV/AIDS in Sweden and the United Kingdom: policy networks 1982-1992.	Stockholm
Wall, G. Roger	1975	The dynamics of polarization: an inquiry into the processes of bipolarization in the international system and its regions, 1946-1970.	Stockholm
Wallenberg, Jan	1985	Några effektivitetsproblem i statlig byråkrati.	Stockholm
Wallengren, Sigfrid	1906	Hans Järta som politisk teoretiker. I.	Lund
Wallensteen, Peter	1973	Structure and war: on international relations, 1920-1968.	Uppsala
Wallin, Gunnar	1961	Valrörelser och valresultat: andrakammarvalen i Sverige 1866-1884.	Stockholm
Vallinder, Torbjörn	1962	I kamp för demokratin: rösträttsrörelsen i Sverige 1866-1900.	Lund
Wallner, Johan	1938	Folkskolans organisation och förvaltning i Sverige under perioden 1842-1861.	Uppsala
Vamstad, Johan	2007 *	Governing welfare: the third sector and the challenges to the Swedish welfare state.	Mittuniv.
Wang, Yeu-Farn	1991	China's science and technology policy: 1949-1989.	Stockholm
Varenius, Otto	1891	Om riksföreståndarskap enligt Sveriges och Norges grundlagar.	Uppsala
Watts, Larry L.	1998	Incompatible allies: neorealism and small state alliance behavior in wartime.	Umeå
Wedin, Jörgen	1982	Spelet om trafikpolitiken: Transportation policy in Sweden.	Uppsala
Vedung, Evert	1971 *	Unionsdebatten 1905: en jämförelse mellan argumenteringen i Sverige och Norge.	Uppsala
Vegelow, Ferdinand	1921	Den svenska talmansinstitutionen.	Göteborg
Weibull, Lennart	1983	Tidningsläsning i Sverige: tidningsinnehav, tidningsval, läsvanor.	Göteborg
Weidung, Anders	1987	Frihandelns dilemma: aktörer och intressen i den offentliga politiken kring textil- och konfektionsindustrierna under åren 1970-1983.	Uppsala

Författare	År	Titel	Ort
Wendt Höjer, Maria	2002	Rädslans politik: våld och sexualitet i den svenska demokratin.	Stockholm
Wennberg-di Gasper, Sofia	2008 *	Natural resource management in an institutional disorder: the development of adaptive co-management systems of moose in Sweden.	Luleå
Wennerberg, Klas	1938	K. Maj:ts och ständernas utgiftsinitiativ 1809-66.	Göteborg
Wennås, Olof	1966	Striden om latinväldet: idéer och intressen i svensk skolpolitik under 1800-talet.	Uppsala
Vernby, Kåre	2006 *	Essays in political economy.	Uppsala
Verneresson, Folke	1970	Diskussionen om landstingens faktiska kompetens: en innehållsanalytisk studie av tre huvudmannaskapsfrågor.	Lund
Westberg, Jacob	2003	Den nationella drömträdgården: den stora berättelsen om den egna nationen i svensk och brittisk Europadebatt.	Stockholm
Westerhult, Bo	1965	Kronofogde, häradskskrivare, länsman: den svenska fögderiförvaltningen 1810-1917.	Lund
Westerlund, Ulf	1987	Superpower roles: a comparative analysis of United States and Soviet foreign policy.	Lund
Westerståhl, Jörgen	1945	Svensk fackföreningsrörelse: organisationsproblem, verksamhetsformer, förhållande till staten.	Stockholm
Westholm, Anders	1991	The political heritage: testing theories of family socialization and generational change.	Uppsala
Westholm, Carl-Johan	1976	Ratio och universalitet: John Stuart Mill och dagens demokratidebatt.	Uppsala
Westlind, Dennis	1996	The politics of popular identity: understanding recent populist movements in Sweden and the United States.	Lund
Weston, David	1978	Realism, language and social theories: studies in the relation of the epistemology of science and politics.	Lund
Wide, Jessika	2006 *	Kvinnors politiska representation i ett jämförande perspektiv: nationell och lokal nivå.	Umeå
Widell, Carl Gösta	1939	Staten och partiväsendet.	Lund
Widell, Ludvig	1900	Sveriges finanser under senare hälften af 1880-talet: ett försök till en allmän svensk finansstatistik. I	Lund
Widfeldt, Anders	1997	Linking parties with people?: party membership in Sweden 1960-1994.	Göteborg
Widlund, Ingrid	2000	Paths to power and patterns of influence: the Dravidian parties in South Indian politics.	Uppsala
Widmalm, Sten	1997	Democracy and violent separatism in India: Kashmir in a comparative perspective.	Uppsala

Författare	År	Titel	Ort
Wieslander, Hans	1966	I nedrustningens tecken: intressen och aktiviteter kring försvarsfrågan 1918-1925.	Lund
Vifell, Åsa	2006	Enklaver i staten: internationalisering, demokrati och den svenska statsförvaltningen.	Stockholm
Wiklund, Hans	2002	Arenas for Democratic Deliberation: Decision-Making in an Infrastructure Project in Sweden.	Jönköping
Villanueva Rivas, César	2007	Representing cultural diplomacy: soft power, cosmopolitan constructivism and nation branding in Mexico and Sweden.	Växjö
Wimelius, Malin	2003	On Islamism and modernity: analysing Islamist ideas on and visions of the Islamic state.	Umeå
Winai Ström, Gabriele	1978	Development and dependence in Lesotho, the enclave of South Africa.	Uppsala
Winnerstig, Mike	2000	A world reformed?: the United States and European security from Reagan to Clinton.	Stockholm
Wockelberg, Helena	2003	Den svenska förvaltningsmodellen: parlamentarisk debatt om förvaltningens roll i styrelseskick-et.	Uppsala
Wohlgemuth, Daniel	2006 *	Den responsiva demokratin?: effekter av medborgarnas delaktighet i den lokala demokratin.	Uppsala
Wahlstrand, Arne	1941	1905 års ministärkriser.	Uppsala
Wängnerud, Lena	1998	Politikens andra sida: om kvinnorepresentation i Sveriges riksdag.	Göteborg
Wörlund, Ingemar	1990	Kampen om det ideologiska rummet: en studie av variationer i SAP:s regionala väljarstöd 1921-1940 mot bakgrund av partiorganisatorisk aktivitet och lokal organisationsmiljö.	Umeå
Zachrisson, Anna	2009 *	Commons protected for or from the people?: co-management in the Swedish mountain region?	Umeå
Zetterberg, Pär	2009 *	Engineering equality?: assessing the multiple impacts of electoral gender quotas.	Uppsala
Åberg, Pelle	2008 *	Translating popular education: civil society cooperation between Sweden and Estonia.	Stockholm
Åsard, Erik	1978	LO och löntagarfondsfrågan: en studie i facklig politik och strategi.	Uppsala
Åse, Cecilia	2000	Makten att se: om kropp och kvinnlighet i lagens namn.	Stockholm
Åström, Joachim	2004	Mot en digital demokrati?: teknik, politik och institutionell förändring.	Örebro
Åström, Linda A.	2007	Gatekeepers of democracy?: a comparative study of elite support for democracy in Russia and the Baltic states.	Örebro

Författare	År	Titel	Ort
Öberg, Nils	1994	Gränslös rättvisa eller rättvisa inom gränser?: om moraliska dilemman i välfärdsstaters invandrings- och invandrapolitik.	Uppsala
Öberg, PerOla	1994	Särintresse och allmänintresse: korporatismens ansikten.	Uppsala
Ödalen, Jörgen	2008 *	Rolling out the map of justice.	Uppsala
Öhman, Berndt	1982	Solidarisk lönepolitik och löntagarfonder.	Stockholm
Öhman, Magnus	2004	The heart and soul of the party: candidate selection in Ghana and Africa.	Uppsala
Öman, Ivar	1923	Karl Staaffs första ministär.	Uppsala
Örström, Olof	1899	Sexualproportionen.	Lund
Örtendahl, Claes	1969	Politisk information – politisk kommunikation: en rapport från kommunalforskningsgruppens väljarundersökning 1966.	Uppsala
Östhol, Anders	1996	Politisk integration och gränsoverskridande regionbildning i Europa.	Umeå

Prenumerera på Statsvetenskaplig tidskrift!
www.statsvetenskapligtidskrift.se

